

Ilustrirani časopis Udruge bunjevačkih Hrvata »Dužijanca« za kulturu življenja

REVIJA DUŽIJANCA

Godina VI.
Travanj, 2021.
Broj 10

cijena 300 dinara

REVIJA DUŽIJANCA

REVIJA DUŽIJANCA 10
Časopis Udruge bunjevačkih Hrvata DUŽIJANCA
za kulturu življenja

Godina VI.
Travanj, 2021.
Broj 10

Nakladnik
Udruga bunjevačkih Hrvata DUŽIJANCA
Beogradski put 52, Subotica
ubh.duzijanca@gmail.com

Za nakladnika
mons. dr. sc. Andrija Anišić
predsjednik UBH Dužijanca

Glavna urednica
Nela Skenderović

Uredništvo
dr. sc. Andrija Anišić,
Marinko Piuković, Ljiljana Dulić

Lektura
Željka Zelić Nedeljković

Korektura
Mirjana Crnković

Kompjutorska obrada
Jelena Ademi

Tisak
Rotografika
Subotica, 2021.

Naklada: 500

Naslovnica
Cecilija Miler - *Žitnica*, akrilik

Dužijanca jača od pandemije

Dragi prijatelji Dužijance!

Dok pišem ovaj predgovor za novi broj naše *Revije*, još uvijek je sve neizvjesno. Pandemija ne jenjava, a planirati se mora. I ove godine sve planiramo i radimo kao da će se Dužijanca održati prema predviđenom programu koji objavljujemo i u ovom broju *Revije*. Molimo Boga da što prije zaustavi širenje koronavirusa i učini da prestane pandemija bolesti COVID-19, kako bismo se mogli vratiti normalnom životu i svojim redovitim dužnostima i aktivnostima. Ipak, kako god bude, Dužijanca ne smije i neće prestati ni nestati, jer je ona dio identiteta bunjevačkih Hrvata. Dužijanca se kroz povijest slavila u različitim životnim okolnostima, kako ona obiteljska, od pamtivijeka, tako i ova koja se organizira bez prekida od 1911. godine. Preživjela je ona dva svjetska rata i ratove u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Preživjela je bombardiranje od strane NATO-a. Izdržala je i udar koronavirusa. Ovaj broj *Revije* bit će svjedok kako smo proslavili Dužijancu u vrijeme pandemije. Sve što se smjelo, održali smo, ponešto smo učinili i kriomice, pazeći ipak da ne kršimo previše propisane epidemiološke mjere. Puno toga je održano bez publike, samo da se zabilježi da je bilo, da nam Dužijancu nitko i ništa ne može uzeti iz srca, ali ni zabraniti da na nju mislimo, da za nju radimo, da je organiziramo. Dužijancu, 110. u nizu, uvijek ćemo spominjati kao „Dužijancu u vrijeme

pandemije”. Prisjetili smo se i Dužijance ratne 1942. godine, koja je održana samo u crkvi. Mi smo ipak održali puno više. Zato zahvaljujemo Bogu na sve što smo održali. I zahvaljujemo ljudima koji su imali volje, želje i ljubavi raditi i u tim izvanrednim i teškim okolnostima za Dužijancu godine Gospodnje 2020. Zbog toga posebna pohvala i zahvala ide Organizacijskom odboru i svim dobrim i marljivim ljudima koji su organizirali manifestacije prošlogodišnje Dužijance. Sve što su prošle godine radili i uradili ima veću vrijednost nego prethodnih godina. Vjerujem da će ih to napuniti ponosom i odlučnošću da i dalje rade, a nama u vodstvu Udruge je to zalag pouzdane nade da ćemo, uz Božju pomoć i blagoslov, moći organizirati i 111. Dužijancu i sve naredne.

Hvala i našoj urednici Neli Skenderović koja je uspjela prikupiti sve što spada u sadržaj Dužijance 2020., u aktivnosti Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca”, kao i druge lijepe i zanimljive tekstove. Stoga, uvjeren sam da će nam i ovaj broj naše *Revije* biti drag i koristan, a budućim generacijama dragocjen, jer će biti lijepo svjedočanstvo o tome kako se voli i organizira Dužijanca u posebnim pa, smijem reći, i u nenormalnim okolnostima. Dužijanca je jača od pandemije, jer ljubav nikad ne prestaje!

**Predsjednik UBH „Dužijanca”,
mons. dr. Andrija Anišić**

Kazalo

PREDGOVOR	3
RIJEČ UREDNICE	6
DUŽIJANCA 2020. – DUHOVNOST Euharistijska mistagogija dužijance	10
DUŽIJANCA 2020. – IZ POVIJESTI DUŽIJANCE Jubilej „kolivke“ Dužijance	18
Iz zapisnika <i>Katoličkog divojačkog društva</i>	24
Obrednik crkve svete Terezije u Subotici	25
DUŽIJANCA 2020. – GALERIJA VELIKANA Justika Skenderović Lešina (1889. – 1971.)	28
U spomen 100. obljetnice rođenja Bele Gabrića (10. ožujka 1921. – 4. kolovoza 2001.)	30
DUŽIJANCA 2020. – OBIČAJI Ivanjski krijesovi	32
DUŽIJANCA 2020. – BANKUT U SLAMARSTVU Bankut – stara sorta pšenice koja i danas postoji	36
Čuvanje i njegovanje bankuta	39
DUŽIJANCA 2020. – INTERVJU S ljubavlju, Bogu na slavu	42
DUŽIJANCA 2020. – GLAZBA I DUŽIJANCA Liturgijska „himna“ Dužijance – „Blagoslovljena ova zemlja moja“	50

DUŽIJANCA 2020. – TAKMIČENJE RISARA

Takmičenje risara nije održano, ali ris je obavljen 56

DUŽIJANCA 2020. – U SUSRET SREDIŠNJOJ DUŽIJANCI

Dužijanica u Žedniku.....66

Dužijanica malenih.....67

Roko i Marta, mali bandaš i bandašica.....68

Dužijanica u Bajmaku.....69

Dužijanica u Lemešu.....70

Dužijanica u Maloj Bosni.....71

Dužijanica u Đurđinu.....72

DUŽIJANCA 2020. – SREDIŠNJA PROSLAVA DUŽIJANCE

Zahvala Bogu, kruna i kruh.....74

Bandaš i bandašica 110. Dužijance.....79

Nakon Dužijance, na Majuru.....80

Slike pune ljubavi i truda.....82

DUŽIJANCA 2020. – OD REVIJE DO REVIJE DOGAĐANJA

Blagoslov žita na Markovo tijekom pandemije.....86

Predstavljanje bandaša i bandašice.....86

Priskakanje vatre.....87

Održan XXXV. saziv kolonije slamarki.....88

Dužijanica i Subotica – nadahnuće slikarima.....88

Euharistijski kongresi u Bačkoj.....89

Dodjela nagrada „Ivan Antunović“.....90

AKTIVNOSTI UBH „DUŽIJANCA“

Svečana dodjela ugovora.....92

Radionica za izradu ivanjskih vijenaca.....92

Košenje „starovinskog“ žita.....93

Održana skupština UBH „Dužijanica“.....93

Radionica pravljenja tarane.....94

Sastanak u Baji.....95

Blagoslov ureda.....95

Sanacija krova Bunjevačkog etnosalaša.....96

Risarski disnotor.....97

DUŽIJANCA 2020. – SPISATELJSKI IZRIČAJ

Dužijanica 1968.....100

Prvi barjaktar Dužijance.....101

PROGRAM DUŽIJANCA 2021.....104

Nela Skenderović

Dužijanca u godini prigušenih senzacija

Dragi prijatelji Dužijance, dragi čitatelji!

Godina 2020. ostat će upamćena kao godina pandemije koronavirusa, koja je zahvatila cijeli svijet. Čovječanstvo je bilo i još uvijek je suočeno s brojnim izazovima, a u vrijeme dok se ovoj pošasti još ne nazire kraj proživljava treći val pandemije, povećanu nezaposlenost i ekonomsku nestabilnost, smanjenu mogućnost društvenih kontakata i međuljudskih odnosa. Život se u svim njegovim oblicima odvija prema mjerama Kriznog stožera i odredbama biskupa u Republici Srbiji protiv širenja zaraze virusom COVID-19.

U ovim okolnostima odvijala se i 110. Dužijanca 2020. godine. Iako su programom Dužijance planirane sve manifestacije, događanja i aktivnosti koje su i inače sadržaj žetvenih svečanosti, neki sadržaji su morali biti otkazani, neki su održani u smanjenom obujmu, a ponešto se održalo i u odgođenom terminu.

Tako se 2020. godine nije održala manifestacija *Takmičenje risara*, nisu se održale dužijance u Tavankutu, Mirgešu i Somboru, gdje su prikazane samo mise zahvalnice za žetvu. Nije bilo događanja na Gradskom trgu, *Bandašicinog kola*, nije se održalo takmičenje u pucanju bičevima, niti konjičke utrke Dužijanca, a prošla je godina i bez proštenja na Bunariću.

No, „Dužijanca 2020.“ je održana. Zato je i ovaj broj *Revije*, ilustriranog časopisa Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ za kulturu življenja, i ove godine obuhvatio sva događanja od blagoslova

žita na Markovo 2020. do ovogodišnjeg blagoslova.

Ovo, deseto izdanje *Revije*, započinje temom iz duhovnosti. U tekstu „Euharistijska mistagogija dužijance“ vlč. Luka Poljak obrazlaže nauku o stvarnoj prisutnosti Isusa Krista u euharistiji, istini kojoj sve manje ljudi pridaje važnost. Slijede tri teksta u rubrici „Iz povijesti dužijance“. U prvome, „Jubilej ‘kolivke’ Dužijance“, vlč. Andrija Anišić iznosi zanimljive podatke o 180 godina dugoj povijesti župe i 125 godina crkve sv. Roka. Svraćajući pogled na „Dužijancu ratne 1942. godine“, koja je također održana samo u crkvenim okvirima, čujemo poruku onih koji su je tada organizirali. Običaji neke župe ili crkve opisani su u Obredniku ili Običajniku. U ovom dokumentu Župe svete Terezije, o kojemu piše katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, nalaze se i običaji vezani za blagoslov novog žita – dužijancu.

U „Galeriji velikana“ sjećamo se kulturne djelatnice Justike Ostrogonac, rođene Skenderović, a također i 100. obljetnice rođenja Bele Gabrića. O preskakanju vatre uoči Sv. Ivana Cvitnjaka i pletenju vijenaca od ivanjskog cvijeća, običajima vezanim za ljetni suncostaj, piše Stjepan Beretić. U poglavlju o slamarstvu riječ je o sorti pšenice „bankut“ koju koriste slamarke, o čemu piše agronom Aleksandar Tot, a o tome kako Grgo Piuković čuva i njeguje tu sortu, od koje se i pletu vijenci za Dužijancu, piše Marinko Piuković.

U ovom broju Revije donosimo intervju s časnom sestrom Mirjam Pandžić, dugogodišnjom orguljašicom u katedrali i voditeljicom Katedralnog zbora „Albe Vidaković“. Na svakoj Dužijanci, već gotovo 40 godina za prikaz darova pjeva se skladba Milana Asića „Blagoslovljena ova zemlja“. O glazbenim osobitostima ove skladbe, koju možemo nazvati i liturgijskom „himnom“ Dužijance, piše Miroslav Stantić.

Iako se službeno *Takmičenje risara* nije održalo, ovo poglavlje obiluje lijepim fotografijama s revijalnog košenja žita. Pripremanjem srca i duše, idući u susret središnjoj proslavi Dužijance, održale su se dužijance u Žedniku, Bajmaku, Lemešu, Maloj Bosni i Đurđinu, a djeca su također zahvalila Bogu na Dužijanci malenih. Središnja proslava Dužijance odvijala se samo u crkvenim okvirima. Zapis je to uz fotografije, o tome kako se duh zahvale očituje još i više u vremenima koja nisu naklonjena vanjskom izrazu. Umjesto ručka u „Bunjevačkom kolu“ za sudionike Dužijance priređeno je osvježenje na Majuru, a njegov ambijent je donio izvrsnu pozadinu za predivne fotografije. Brojna su i događanja tijekom godine u organizaciji Udruge „Dužijanica“, ali i ona koja organiziraju druga društva, a u programu su Dužijance.

Unatoč uvjetima, Udruga je i prošle godine bila veoma aktivna. Održale su se radionice, sastanci, radne akcije, „disnotor“. U poglavlju „Spisateljski izričaj“ Dražen Prčić donosi dvije priče iz knjige „Priča o fotografiji“ s Dužijance 1968. godine. Slijedi planirani „Program Dužijance za 2021.“ i Galerija fotografija.

Revija koja je pred vama, dragi čitatelji, govori o zahvalnosti Bogu što smo na način koji su određivali vanjski uvjeti, završenim risom mogli priskrbiti kruh od kojega ćemo živjeti dane buduće. Što su svekoliki risari bunjevačkog roda hrvatskog naroda na sjeveru Bačke, na svim poljima na kojima djeluju, doželi ovogodišnje žito. Kruna Dužijance načinjena od slame, od klasova pšenice, od tih plodova žetve, skupila je simbolično sve u što smo ugradili sebe.

Iako nismo javno mogli podijeliti radost zbog završene žetve, niti iskazati naš doprinos gradu u kojem živimo stavljajući kruh našeg rada na stol grada, „Dužijanica 2020.“ govori o tome da je važno ustrajati. Jer, bila je to godina u kojoj su raskoš, bogatstvo nošnji, risari i risaruše, svečana povorka i mnoštvo drugih senzacija bili prigušeni. Ipak, kada je pogledu uskraćen sav sjaj bogatstva koje Dužijanica u sebi nosi, upućen je on na izvore koji su taj sjaj iznjedrili.

Zato je ova godina bila prilika da drugačije vidimo Dužijancu, zagledani u njenu nevidljivu stvarnost. Da iz onoga što se nije moglo, vidimo i naslutimo ono što će se moći. Prebogati sadržaji Dužijance otvaraju nova viđenja i nove mogućnosti, u skladu s našim vremenom. Izazov to može biti stvarateljima, onima koji Dužijancu vole.

Zato na adresu uredništva UBH „Dužijanica“ do konca 2021. godine očekujemo poetske i prozne zapise nadahnute Dužijancom, umjetničke fotografije s naslovom ili bez, uratke u drugim oblicima suvremenih vizualnih i drugih umjetnosti.

„Dužijancu 2020.“ ćemo svakako pamtit, a ova Revija neka vas na nju podsjeća i neka vam pruži zadovoljstvo i radost.

Triptih

1.

Nije uvijek poražen onaj tko tako izgleda.
Da je tako bila bi sama i svaka zvijezda.

2.

Prepisujemo se iz klice u cvat, u vlat, u plod,
dokle god i sami ne postanemo sjeme – drugima.

3.

Svi smo krenuli iz mraka prema svjetlosti.
Gdje ćemo stići, reći će oni što tek dolaze.

Lazar Merković

Euharistijska mistagogija dužijance

Sveti Augustin, crkveni naučitelj, davno je definirao molitveni stav duše i srca riječima: „Lex orandi, lex credendi, lex vivendi” – kako molimo, tako vjerujemo, tako živimo. Najzvišeni i

najdostojniji oblik molitve jest sadržan u bogoslužju Crkve, svetoj misi – Euharistiji. Od davnina, presveta euharistijska žrtva je neuništiva nit koja kršćansku vjeru drži zajedno, napaja Crkvu okrepom nebeskih milosti, a pojedincu razdire veo duhovne sljepoće. No, posljednjih desetljeća, događaju se nezamislivi

udarci na taj „fons vitae” Crkve, što se ponajviše očituje u sunovratu vjere u ono što čini srž Euharistije – sâmog Isusa Krista i Njegovu stvarnu prisutnost. Poražavajući podatci američke istraživačko-statističke agencije Pew Research Center iz 2019. godine, navode kako danas većina katoličkih vjernika ne vjeruje u stvarnu prisutnost Krista u sakramentu Euharistije, nego ju promatra kao puki simbolizam i scenografiju. Evidentni razlog ove dekadencije sadržan je u sveopćem ignoriranju i pomanjkanju ozbiljne katehizacije, banalizacijom obrednosti i zapostavljanju euharistijskog bogoslužja kao misterija vjere, izravnog doticaja s transcendentnim – onim što nadilazi našu materijaliziranu ograničenost. Euharistijsko bogoslužje se sve više shvaća kao puko okupljanje zajednice, svojevrsni „teambuilding”, no ono je puno više od toga. Zajednica se ne okuplja radi i oko sebe same, nego radi i oko Onog koji zajednici daje životnost i jakost. Nerijetko se shvaća i kao talent-show, umjetnička izložba, koncert, zabavište, festival govornišva... No, stvarnu moć Euharistije se ne može replicirati nigdje drugdje u svijetu, osim u Crkvi. Krista, prisutnog Duhom i Tijelom, nećemo naći u kazalištima, muzejima, koncertima, internetskim objavama, ostrašćenim govorima nego u Euharistiji. Kako bismo vjeru u Kristovu stvarnu prisutnost u Euharistiji obnovili i ojačali, moramo se prepustiti poučavanju u misteriju euharistijskog otajstva – mistagogiji. Promatrajući obrednost Euharistije, razumijevajući neverbalni, simbolički govor bogoslužja, otvaraju nam se vrata potpunijeg iskustva ovog spasenjskog otajstva. Prilika nam se daje sada, razmatrajući kako nas upravo naš narodni običaj dužijance može tome poučiti. Ovaj vjekovni običaj bunjevačkih Hrvata u Bačkoj oduvijek je u sebi sadržavao elemente euharistijski usmjerene duhovnosti, prožimajući duhovnu hvalu Nebeskom Ocu ovozemaljskom simbolikom žita, kruha i slame.

EUHARISTIJA U DUŽIJANCI

Od sva se četiri vjetra Crkva sabire sveta u živi Božji hram.

Tisućljetni nauk Crkve nepromjenjivo progovara te naučava o sadržaju i temelju naše vjere u Euharistiju, osobito u govoru o stvarnoj prisutnosti Isusa Krista nakon čina pretvorbe u bogoslužju: pod prilikama kruha i vina, Isus Krist je prisutan uistinu, stvarno i bitno. Kako to znamo?

Krist joj je glava, Duh Božji snaga, Marija mati a nebo dom.

Krist je ustanovio Euharistiju na Posljednjoj večeri, uzevši kruh i vino, rekavši: *Ovo je moje Tijelo! Ovo je moja Krv!* Apostolima je pak dao zapovijed: *Činite ovo meni na spomen!* Cijeli ovaj događaj s Posljednje večere, nipošto nije bila nekakva improvizacija ili simbolička predstava, nego djelatno ostvarenje Božje Providnosti u spasenjskom naumu za čovječanstvo. Svetopisamski tekstovi nam to nedvojbeno potvrđuju, od žrtve Melkizedeka koji je prinio nakon Abrahamove pobjede upravo kruh i vino (Post 14,17), preko starozavjetnih proroka koji govore o žrtvi koja se neće prinostiti samo u Jeruzalemu, nego od istoka sunčanog do zapada (Mal 1,11), pa do Kristove tvrdnje i očitovanja u Kafarnaumu, kako će ostaviti Tijelo i Krv svoju za hranu i piće (Iv 6). Sveti Pavao pak, koji čak nije bio prisutan na Posljednjoj večeri, tu vidi i tumači Isusa Krista kao svećenika (Heb 7,1; 10,1–18). Kao najvjerodostojniji pečat si-

gurnosti vjere u Euharistiju, daju nam se dvije činjenice: Kristovo utjelovljenje po začecu Blažene Djevice Marije (čija je uloga nezamjenjiva i ključna, jer je Sinu Božjem podarila zemaljsko meso i krv, koje Krist sada posjeduje u svetoj Euharistiji; riječima sv. Augustina kada govori o stvarnoj Prisutnosti: „Tijelo Kristovo, jest tijelo Marijino!“), te Kristovo slavno uskrsnuće, čijom je svjetlošću obasjao svaku nit poveznicu povijesti spasenja te potvrdio neiscrpna stoljeća Božje prisutnosti u Njegovu narodu. Kristova prisutnost u Euharistiji je stoga neupitna. Iako nam naša zemaljska osjetila predočuju kruh – hostiju, nakon čina pretvorbe, naša duhovna osjetila nam govore kako to više nije hostija, to je Isus Krist, baš poput stiha euharistijskog hvalospjeva *Klanjam ti se smjerno sv. Tome Akvinskog, koji pjeva: Vid i opip, okus, varaju se tu; al' za čvrstu vjeru, dosta je što čuh!*

Možemo se zapitati zašto je došlo do tolike stagnacije i uopće pomanjkanja vjere u stvarnu prisutnost Kristovu u Euharistiji? Jedan od razloga možemo pronaći u pomanjkanju bogoslužne simbolike i osiromašenoj obrednosti (stav tijela, pokreti itd.), na što unatrag nekoliko desetljeća upozoravaju brojni liturgičari, a u suprotnosti je s naukom Drugog vaticanskog sabora koji prepoznaje i ističe taj aspekt bogoslužja kao ključni čimbenik djelatnog sudjelovanja (SC 30). „Sterilizacijom“, osiromašenjem obrednosti i simbolike, ne možemo očekivati velike duhovne

plodove Euharistije za vjernike, koji najčešće i nisu dublje poučeni u otajstva i smisao bogoslužja. To možemo usporediti s oranjem na njivi: njiva neće moći dobro roditi ako se tek simbolično „zagrebe“ po površini, nego ako se duboko zaore.

Kako je dobro, kako je lijepo, zajedno biti u domu Tvom.

Drugi razlog možemo pronaći u nerijetkoj težnji da bogoslužje postane slavlje pojedinca, a ne slavlje nebeske i zemaljske Crkve, što nas dovodi i do trećeg razloga: izuzetno pomanjkanje kristološkog usmjerenja bogoslužja – svaki element bogoslužja, bilo govorni ili pokretni, treba svoju poruku dati na način da upućuje na Isusa Krista, Njegovu spasonosnu žrtvu i konačno ostvarenje povijesti spasenja u Njegovom slavnom Uskrsnuću. Ako se bogoslužje svede samo na ljudsko djelovanje i ljudsku ulogu, to nije istinsko zajedništvo sa živim Bogom te nikad neće nahraniti vjernike za život u vjeri. Nedavno sam pročitao jedan rad koji zastupa stav kako bogoslužje zahtijeva subjektivnost, te kako bogoslužje progovara na način koji stavlja čovjeka – pojedinca u središte. Naglašava se antropocentričnost bogoslužja, što je samo po sebi paradoksalno, jer ne dolazimo na bogoslužje Euharistije (ili bilo koji drugi oblik bogoslužja) kako bismo sebe i svoje biće stavljali u središte. Na koncu, upravo svijest o stvarnoj prisutnosti Boga u bogoslužju može dovesti do potpunog duhovnog doživljaja, koji će svakome progovarati na svoj način, a ne obratno.

Mnoge razloge možemo pronaći u manjkavoj i neadekvatnoj katehezi, nedovoljnoj pažnji koja se treba posvetiti čašćenju Presvetog oltarskog sakramenta, pa i neprimjerenom ophođenju prilikom podjele Svete pričesti.

Kao što imamo prilike vidjeti, „dijagnoza“ je puno ozbiljnija, opsežnija i složenija nego li se čini. Na ovaj problem, ukazao je još papa sv. Pavao VI. koji je tome posvetio encikliku *Mysterium Fidei* još davne 1965. godine, jasno i nedvojbeno istaknuvši sljedeću uzročno-posljedičnu vezu: bez vjere u stvarnu prisutnost Isusa u Euharistiji, ne bi bilo svete mise, ne bi bilo svete pričesti, ne bi bilo svećeništva, ne bi bilo Crkve.

Tisuću zrnaca skupa kruhu istome stupa da jedan bude dar.

Ono što povezuje Euharistiju i dužijancu, sadržano je u jednoj riječi – zahvala. Sama riječ „euharistija“ označava zahvaljivanje¹, a utemeljena je također na Isusovim riječima na Posljednjoj večeri, netom prije podjele učenicima, zahvalom Nebeskom Ocu (Mt 26,27; Mk 14,23; Lk 22,19; Kor 11,24). Te riječi, označavaju temeljni kršćanski stav – zahvalnost Bogu, a poučio nas je u tome sâm Isus Krist, Sin Božji. Običaj dužijance je prava personifikacija euharistijske zahvale, jer utjelovljuje onu iskonsku čežnju poniznog čovjeka za zahvalnosti Nebeskom Ocu, u čijoj milosti se nalazi sva njegova egzistencija. Kao što je nemoguće govoriti o Euharistiji bez odrednice zahvalnosti, jednako je tako nemoguće govoriti o dužijanci bez Euharistije, jer se u njoj upotpunjuje čitava priča o ovom vjekovnom narodnom običaju bunjevačkih Hrvata. U Euharistiji, svaki snop žita, perlica i kruna od slame, novopečeni kruh od novog žita, dobivaju svoju nadnaravnu poruku i poantu koja povezuje vjerni narod sa svojim Stvoriteljem i Djeliteljem svakog blagoslova. Bez Euharistije, snop žita je samo još jedna neobrađena žitarica, perlica i

¹ grč. εὐχαριστία – zahvala, zahvalnost

Klanjanje prigodom proslave 50 godina Dužijance 1961.

kruna od slame su samo ukrasi, novopečeni kruh je samo – prehrambena namirnica.

Kamenom mljeven, plamenom pečen, ljubavlju slađen za sveti stol.

Nastavljajući promišljanje, dolazimo i do poimanja Euharistije oko kojeg se redovito na teološkom polju lome koplja: Euharistija kao žrtva ili blagovanje? Ne smijemo dopustiti isključivo shvaćanje samo jednog od ta dva vida. Vid Euharistije kao blagovanja (koji je danas i najviše zastupljen), nije ni u kojem segmentu pogriješan, jer sam Isus na Posljednjoj večeri govori: *Uzmite i jedite...* Međutim, isključivo naglašavanje istog osiromašuje i uništava vjeru u Stvarnu prisutnost zbog ignoriranja drugog dijela Isusove rečenice: *... ovo je moje Tijelo, koje će se za vas predati.* Euharistija se počinje shvaćati kao simbolični obrok što je protivno katoličkoj vjeri. Vid Euharistije kao žrtve (koji je danas slabije zastupljen), osnažuje duhovna čula prema Euharistiji, no uvijek mora ići u zajedništvu s blagovanjem. Kao što formula Pretvorbe mora biti izgovorena u potpunosti, tako i naše shvaćanje Euharistije mora biti cjelovito, a ne parcijalno ili nedorečeno, kao što se i dužijanica ne promatra samo kao radosni trenutak

blagovanja novog kruha, nego u cjelovitom kontekstu rada, žrtve, zahvale i blagovanja.

Svi ćemo s njime u Tvoje Ime, uzići, Bože, na svet oltar.

Ako želimo da naša zajednica i apostolati cvjetaju, rastu i u njima se umnože milosti, naš se život mora koncentrirati upravo na i po Euharistiji. Zašto? Zato što je Euharistija živi, prisutni Isus Krist u našoj sredini, u našem vremenu. Euharistija mora zauzeti središnji, nenadilazni primat u dužijanci, jer samo po Euharistiji dužijanica dobiva svoj smisao i ostvaruje svoju poruku zahvalnosti. Na koji način to postići, promotrit ćemo u nastavku.

DUŽIJANCA U EUHARISTIJI

Godine 2019. sam prilikom proslave *Dužijance* u Žedniku iznio tumačenje ovog običaja kao znak Saveza između Boga i bunjevačkih Hrvata, nadahnjujući se biblijskom pripovijesti o Noi i potopu, te slikom duge nakon velikog potopa u Knjizi postanka. Jednima je ovo tumačenje i danas vrlo drago, drugima pak „poligon“ za cinizam i ismijavanje. Naime, ovi drugi su pokušali ismijati ovo tumačenje kao pokušaj „sakraliziranja“ Hrvata u Bačkoj, što je u potpunosti netočno, a ovom prilikom ću i pojasniti zašto.

Miris Ti trsova roda, duša kreposti nosi na iskren duše dar.

Znak Saveza proteže se kroz cijeli Stari zavjet, no nikad ne dobiva jači smisao i ostvarenje od simboličke. Savez svoju preobrazbu i utjelovljenje dobiva u Novom zavjetu po Isusu Kristu, Njegovom životu, mucu, smrti i Uskrsnuću te više nije simboličan nego je Savez savršeni, prisutni i djelotvorni. Stoga, ako je sâm Isus Krist novi i vječni savez s Bogom, onda je i Euharistija, jer je ona sama živi, pravi i prisutni Krist. Dužijanca svoju proslavu i zahvalnost usavršuje upravo u Euharistiji, u živom i pravom Bogu. Kako onda dužijanca i ne bi bila znak saveza bunjevačkih Hrvata sa svojim nebeskim Ocem?

Uloge bandaša i bandašice trebaju utjelovljivati upravo vrhunski uzor vjere u Euharistiju. Njihov odabir ne smije temelj nalaziti u nikakvim političkim, kulturnim, školskim, obiteljskim i sličnim kriterijima. Temelj mora biti samo sadržan u njihovom uzornom kršćanskom životu, kojeg oni u tom trenutku trebaju predstaviti: njihova čednost i mladost predstavljaju izvor vječne mladosti duše koju sakramenti Crkve i život po vjeri daju, njihovo dostojanstvo utjelovljuje stav kršćanskog poslanja koje ne poznaje egoizam i narcisoidnost, njihova ljubaznost i srdačnost daju primjer zajedništva Crkve koja ljubi i brine, njihova sabranost i pobožnost potiče te poučava nove naraštaje putujuće Crkve u neizmjernom blagu koje je Euharistija.

Primjer malog bandaša i male bandašice progovara pak roditeljima da u svojoj djeci vide onu istu dječicu koju je Isus pozvao k sebi: neka odgoje naraštaje koji će Isusu u Euharistiji hrliti i djetinjstvu vjeru hraniti za izgradnju zrele kršćanske vjere. Njih dvoje primjer su svakom djetetu, svakom prvopričesniku, kako je zajedništvo s Isusom u Euharistiji nešto čemu se isplati radovati i valja težiti. Oni trebaju biti uzor svakom djetetu da duhom i srcem zavapi za Euharistijom, za Isusom. U prošlosti su djeca preklinjala da ih se pripusti svetoj pričesti, bez obzira na to koliko malena bila, jer su vapila za sjedinjenjem s Isusom. Odgajamo li našu djecu i pomladak na takav način?

U nedavnom broju našeg biskupijskog časopisa *Zvonik* izneseno je hvalevrijedno i korisno razmatranje vlč. Dragana Muharema o činu prinosa darova za svetu žrtvu Euharistije. Naime, euharistijska simbolika dužijance biva osiromašenom zbog korištenja kruha, odnosno hostija, koje nisu ovdašnje proizvodnje, nego su gotovo u pravilu uvezene iz drugih zemalja. Kojeg li paradoksa: dužijancom se zahvaljuje Bogu za svršetak ovogodišnje žetve na bačkim njivama, a kao dar se prinose hostije iz Poljske, Hrvatske, Mađarske, Slovačke itd. Zar ne bi bilo prikladnije od no-

vog brašna s naših njiva izraditi hostije i time dati još veći mistagoški naglasak te upotpuniti bogoslužnu simboliku dužijance?

Sunce ga jači, tijesak ga cijedi: tegobnim putem u kalež zlat'.

U mnogim našim mjestima, izostavljene su ili zapostavljene svečane procesije s Presvetim oltarskim sakramentom prilikom proslave dužijance, po svršetku svete mise. Ne bez opravdanja, ali usudit ću se reći – neutemeljenog. Zamjera se nedovoljno poštivanje Presvetog oltarskog sakramenta u činu procesije, što se najviše očituje u primjeru tezgi i prodavača ispred naših crkava u vrijeme dužijance, neumjesnih razgovora i nedoličnog ophođenja prolaznika u krugu doma Božjeg itd. Međutim, to nije razlog da Krist u Presvetom oltarskom sakramentu ne iziđe iz naših crkava i svojom prisutnošću blagoslovi naša sela i gradove. Ne zaboravimo, Isusa su i na Križnom putu pljuvali, bičevali i ismijavali – ali je On taj put dovršio, nije pobjegao i sakrio se u svoju malu nazaretsku kućicu zato što narod nije spoznao i dostojno prihvatio Njegovo poslanje. Farizeji su ga otvoreno i pred mnoštvom pokušavali ismijati, izazi-

vati, opovrgnuti, ali On nije prestao odlaziti među ljude i pred same farizeje. Mnoštvo svetačkih života obilježilo je upravo obraćenje po prisustvu procesiji s Presvetim oltarskim sakramentom, tvrdokorni neprijatelji Crkve bi u susretu s Euharistijom odbacivali oružje svojih srdaca. Ne možemo očekivati promjenu odnosa prema Presvetom oltarskom sakramentu ukoliko ga držimo zaključanog u našim svetohraništima, izloženog samo unutar naših crkava. Moramo i poučavati u shvaćanju euharistijskog čašćenja, kako vjerni puk, tako i one koji ne vjeruju: moramo evangelizirati.

Na koji način evangelizirati? Po dobroj staroj izreci: „Prvo pometimo pred svojim vratima, a onda pred tuđima“. Počnimo nanovo i kvalitetno katehizirati te promicati euharistijsku pobožnost u vjernom narodu. Nužno je i udahnuti život u sakrament pomirenja – ispovijed, kao preduvjet potpunog i djelatnog sudjelovanja u Euharistiji. Hvalevrijedno je primijetiti kako se u našoj katedralnoj crkvi gotovo neprestano nude prilike za svetu ispovijed prije i za vrijeme svetih misa, kao vječiti podsjetnik na nužnost čistoće duše kako bi se primila sveta pričest, a s njom i milosti koje Euharistija daje. No, sve je manje pokornika. Ne zbog toga što ih nema, nego

zbog oslabljenog osjećaja kršćanske savjesti koja treba vapiti za Euharistijom kao izvorom života u vjeri, što se očitovalo i u nekoliko slučajeva u novijem vremenu, kada su bandaš ili bandašica prvi put primili sakramente ispovijedi i pričesti tek kad im je dana ta časna služba u dužijanci. Vapijući za Euharistijom, duša osjeća kako nije dostojna primiti Krista u svoje tijelo i biće, jer je okaljana grijesima, ali jačanjem svijesti o sakramentu ispovijedi, porast će i svijest o veličini Euharistije.

ZAKLJUČNE MISLI

Neka Ti naša odanost bude najdraži prinos na Tvoj oltar!

Na nama leži odgovornost i zadaća nasljedovanja znakova i čuda koja je Krist učinio za vrijeme svog zemaljskog života na zemlji. Činio je brojna fizička čuda ozdravljenja, pa čak i dizanja mrtvih u život. No, najveće čudo koje je učinio, bilo je ono u pashalnom misteriju: Posljednjoj večeri, mucu, smrti i Uskrsnuću. Sve to, sadržano je u čudu Euharistije.

Krist je obećao velika čuda i za naše vrijeme, koja će činiti po nama, onima koji u Njega vjeruju – jer mi smo udovi Tijela Kristova, Crkve. Današnji svijet treba čuda u ovoj kulturi dekristijanizacije i sekularizma. Sve o čemu smo promišljali, svoj vrhunac dostiže ovdje. Mi, koji vjerujemo u Kristovu trajnu i stvarnu prisutnost u Euharistiji, dužni smo postati apostoli te iste Prisutnosti za naše generacije. Trebamo ih poučiti i uvjeriti kako je svemoćna moć Kristova učiniti čuda i u našim danima, ali samo pod jednim uvjetom: da se sjedinimo s Njime u Euharistiji i pouzdano se uteknemo da nam podari ono što nam je najviše potrebno.

Gdje se čašćenje Euharistije redovito čini i promiče, rezultati su neizostavni i izvanredni, posebice u pogledu obraćenja, što je čak posvjedočio i na to neumorno pozivao sveti papa Ivan Pavao II. Neka dužijanca bude taj trenutak velikog pouzdanja u vrhunaravna čuda, apostrofiranje Božjeg vječnog i neuništivog saveza u Euharistiji, kojeg je dao čovječanstvu po Isusu Kristu. Najveća motivacija će nam biti naše osobno iskustvo, kada shvatimo što stvarna Prisutnost čini u našim životima.

Stoga, obnovimo i ojačajmo svoju vjeru u Euharistiju. Poučavajmo naše mlade naraštaje o Isusovoj prisutnosti u svetoj misi. Iznesimo Krista u Presvetom oltarskom sakramentu ponovno na naše ulice, neka njegova Prisutnost zasja poput sunca u kolovozu! Neka dužijanca bude prilika da promoćeno i sivo klasje naše duše, On, po moći Euharistije, preobrazi u zlaćanu krunu i rodno tlo za sjeme novog kruha – kruha života.

Svećenje žita na Markovo, 2004.

Zid srušena salaša
travanjsko svjetlo upija
u tišini.

Ograđeno
krnjecima zidova
zeleno žito Bačke
otječe nizvodno
gubi se u nigdini.
Idući jedno drugome u susret
pristojno se pozdravljaju
nerazumljiva istina
i razumljiva laž.

U tišini
razdvojeni nabijanicom
što neprimjetno tone
vraćajući se nizini.

Milovan Miković

ŽUPA I CRKVA SV. ROKA U SUBOTICI

Jubilej „kolivke” Dužijance

Piše: župnik Župe svetog Roka, mons. dr. Andrija Anišić

Župa sv. Roka u Subotici obilježava 2021. godine 180 godina postojanja župe (osnovana 1941. godine) i jubilej 125 godina od završetka gradnje i blagoslova istoimene crkve. Nije mi namjera opširno prikazati u ovom članku povijest župe ni povijest crkve. Želim navesti tek nekoliko značajnih i zanimljivih podataka kako o povijesti župe tako i o povijesti crkve. Posebno pak ističem kako je crkva sv. Roka, pa samim tim i Župa sv. Roka „kolivka” Dužijance jer je u njoj održana prva Dužijanica u crkvi 1911. godine, čime je Dužijanica započela svoju dugu i dragu nam povijest u organiziranom obliku.

ŽUPA SV. ROKA U SUBOTICI

Osnivanje Župe sv. Roka ima svoju dugu povijest. Prenijet ću ovdje nekoliko osnovnih i značajnih podataka prema diplomskom radu dr. Andrije Kopilovića koji je nosio naslov: „O župi i crkvi sv. Roka u Subotici”.

Predstavnici Grada Subotice i Bačke županije na zajedničkoj sjednici od 21. svibnja 1787. odlučili su da se s delegatom nadbiskupa poduzmu koraci kako bi se grad podijelio na tri župe. No, radi ondašnjih prilika ovaj je predmet dugi niz godina čekao na rješenje. Pitanje se ponovno pokreće 1816., kada je bilo riječi o potrebi osnivanja župe u Ludošu. Gradsko savjetništvo se usprotivilo da bi se na pustari otvarala župa dok se u gradu nije riješio problem podjele na više župa. Stoga je na sjednici od 31. siječnja 1821. donesena odluka da se grad podijeli na tri župe. U prvoj bi župi za župnu crkvu mogla poslužiti postojeća franjevačka crkva. Župna crkva druge župe bila bi novosagrađena crkva sv. Terezije, a na teritoriju treće župe trebalo bi graditi novu crkvu. Prema mišljenju Gradskog savjetništva sa sjednice od 18. ožujka 1823., određeno je da se u Subotici imaju osnovati još dvije župe i to Župa sv. Roka u naselju „Ker” i Župa sv. Jurja u naselju „Senta”. Također je dogovoreno da se u tim župama imaju podići nove crkve, škole i svećenički stan, te urediti pitanje župnih beneficija. Za ostvarivanje toga plana osnovana je i posebna komisija 27. kolovoza 1823. godine, koja je iste godine podastr-

la Gradskom vijeću prijedlog da granice župe budu ograničene prema Župi sv. Jurja potokom „Mlaka”, a prema Aleksandrovu do početka močvarnog područja. Za privremenu crkvu je predložena kuća krojača Petra Malagurskog, koja se nalazila na glavnom putu (dio te kuće nalazio se na zadnjem dijelu sadašnjeg župnog doma). Tesar Danilo Trunk dobio je zadaću da načini plan kako bi se kuća preuredila u privremenu crkvu, kao i nacrt za izgradnju škole i župnog stana. Unatoč tako preciznih odredba ipak je došlo do zastoja, uglavnom zbog financijskih poteškoća.

Na temelju jednog prijedloga Grada od 23. lipnja 1838., Kraljevsko namjesništvo izdaje 14. kolovoza iste godine naredbu da se sve brige grada usredotoče na gradnju novih crkava. Grad je doista i dao izraditi nacrt za crkvu sv. Roka, 1840. godine. Određeno je da to bude velika crkva koja bi mogla primi-

ti oko 1.500 vjernika. Međutim, taj plan je propao i pristupilo se ostvarenju plana iz 1829. godine, da se spomenuta kuća Petra Malagurskog preuredi u crkvu i župni stan, a kapelanima da se iznajmljuje stan u obližnjim kućama. U proljeće, 14. travnja 1841. godine, održan je natječaj za nove župnike. Za župnika novoosnovane Župe sv. Roka izabran je Josip Bajić, kapelan iz Ludoša. Nova župa je počela svečano s radom 30. svibnja 1841. godine, na prvi dan Duhova.

Svečanost se odvijala sljedećim redom: procesija je krenula iz Župe sv. Terezije u „Ker“ gdje je blagoslovljena privremena zgrada i služena je prvi put sv. misa. Prvu crkvu u „Keru“ je blagoslovio Jakov Kovač, subotički arhiđakon i bajmački župnik. Odatve je procesija nakon obavljenog blagoslova krenula u novu Župu sv. Jurja gdje je obavljena ista svečanost.

NOVA CRKVA SV. ROKA U SUBOTICI

U privremenoj crkvi vjernici su se okupljali na mise i molitve punih pedeset pet godina. Iako su odluka i nacrt gradnje nove crkve postojali već 1840. godine, ipak se na ostvarenje toga plana čekalo sve do 1894. godine. Na skupštini grada, koja je održana 12. svibnja 1892. godine, odlučeno je da se poduzmu konkretni koraci za izradu nove

Crkva u drvenim skelama (1895.)

župne crkve. Na istoj skupštini izglasano je 80.000 forinti za gradnju župne crkve sv. Roka. Odlučeno je također da se raspiše natječaj za izradu nacrtu nove crkve. Na sjednici od 12. rujna 1894. godine, za gradnju crkve sv. Roka poseban odbor inženjera za izbor primljenih radova prvu nagradu dodjeljuje budimpeštanskim arhitektima István Keresztesu i Guidu Höpfneru. Druga nagrada pripala je Titusu Mačkoviću. Iste godine Gradski senat potpisuje

ugovor s građevinskim poduzećem Karla Molzera i Lajosa Fazekasa, koji su ispostavili predračun u iznosu od 80.467 forinti. Za nadzornika radova izabran je Titus Mačković. Odlučeno je da se crkva ima zidati od prvoklasne cigle, a vanjski zidovi bit će obloženi tzv. „svilenom“ prešanom i glatkom ciglom. Gradnja same crkve započela je 17. studenog 1894. godine, a kamen temeljac svečano je postavio gradonačelnik Lazo Mamužić.

O samom tijeku gradnje crkve, kao i o unutarnjem uređenju, nema gotovo nikakvih zapisa u starim novinama i člancima. Pronašao sam ipak jedan zanimljiv i dosta opširan članak o podizanju križa na crkvu. Bilo je to 3. studenog 1895. godine poslijepodne u tri sata kako izvještava „Neven“ u br. 12 (1895.), str. 187.–188.: *Blagoslovljen križ digoše na toran crkve sv. Roke. Ovo podizanje križ je bila svečanost Subo-*

Crkva neposredno po završetku gradnje (1896.)

tice grada. A ako se sitim onih hiljada naroda što je sokacima vrvilo, one odlične gospode što no prisustvovahu tom činu, ali osobito kad se sitim svečanog govora na bunjevačkom jeziku što ga reče preč. gosp. Mátyás Mokossay prid novom crkvom pod slobodnim nebom: onda sudim da je to vila veličanstvena slava koja je svojom uzvišenosti na jedan čas odstranila ljudsku politiku, te podilila narodu bogodano pravo a krstu njegovu slavu, kada ga je digla vrhu Suboti-

ce da joj pokazuje put u nebo... Posli obreda pako momci pripravnici povukoše križ gori i kroz jedan sat bude križ na svom mjestu. A narod pun radosti vrati se domu svome.

Svi građevinski radovi su završeni 27. srpnja 1896. godine ugradnjom prozora i vrata na crkvu. Slijedilo je unutarnje uređenje crkve, koje je dovršeno u prosincu iste godine.

OSNOVNI PODATCI O CRKVI

Visina tornja: 62,55 m
Dužina izvana: 52 m
Širina izvana: 18,30 m
Dužina iznutra 51,50 m
Širina iznutra 17,18 m
Visina iznutra: 14,65 m

STUPOVI – zidani – ožbukani i obojeni.

OLTARI (1896.) – Glavni oltar posvećen sv. Roku. Na glavnom oltaru je kip sv. Roka u naravnoj veličini. Te dva obojena reljefa u drvetu koji prikazuju Posljednju večeru i Melkizedekovu žrtvu.

Četiri sporedna oltara su posvećena sv. Josipu, Kraljici sv. Krunice, sv. Nikoli, biskupu i sv. Križu (u oltaru se nalazi kip mrtvog tijela Isusova). Na oltaru sv. Josipa su dva mala reljefa koja prikazuju Isusovo rođenje...

Sve oltare izradio od drveta majstor FERDINAND STUFLESSER iz Tirola u radionici „St. Ulrich Goe-den“.

DVIJE SLIKE u svetištu rađene na zidovima iznad sakristijskih vrata u seko tehnici tj. slikane su na suhom malteru. Prikazuju Petrovo prvenstvo i Mojsija s pločama Deset Božjih zapovijedi

VITRAŽI (1896.) – Izrađeni u umjetničkoj radionici Sándora Ligetija (Budimpešta) s prizorima iz Isusova života i života sv. Roka.

PROPOVJEDAONICA – Graditelj oltara izradio je i vrlo lijepu gotsku propovjedaonicu koja je smještena uz prvi stup lijevo u srednjoj lađi. Ima oblik osmerokuta. Četiri plohe ukrašene su reljefima evanđelista (kasnije zamijenjeni reljefima svetaca, a evanđelisti se nalaze na glavnom oltaru). Iznad propovjedaonice diže se visoki gotski baldahin. Propovjedaonica je izrađena od drveta, a ornamentika je pozlaćena. Na propovjedaonici nalazimo još i sliku goluba, kao simbol Duha Svetoga i drvenu ploču s Deset Božjih zapovijedi.

KRSTIONICA rađena od drveta u istom stilu. Prikazuje krštenje Isusovo (sada se nalazi u svetištu crkve).

ORGULJE je izgradio (1896.) Sándor Országh i sin (Budimpešta).

ZVONA (1929.)

Ima pet zvana. Najveće je 944 kg, a najmanje 50 kg. Izrađena su u Mariboru u Livarni Zvonov i kovin J i H. Bühl.

LURDSKA ŠPILJA napravljena 1934. godine i nalazi se u predvorju crkve.

KAPELICA BLAŽENE MARIJE PETKOVIĆ nalazi se lijevo od ulaza, pod korom. Ranije je to bila krstionica s mramornim oltarom i mramornom krstionicom.

ZAVRŠETAK RADOVA I BLAGOSLOV NOVE CRKVE

Unutarnja obnova crkve završena je tek 20. prosinca 1896., kada je mogla biti svečano blagoslovljena. O tom svečanom blagoslovu list „Neven“, br. 1/1897 na str. 13 donosi sljedeći izvještaj: *Blagoslovanje crkve sv. Roke. Prid Božić u nedilju na Oce blagoslovljena je nova crkva sv. Roke. Sveti čin je obavio župnik gospodin Mokošai. Crkvu je tom prigodom dupkom napunila pobožna bunjevština. I slavni magistrat je bio prisutan. Šteta, što je bunjevačko pivanje varoška glazba istisnula i tako dan velike radosti i svečanosti umanjila. Gospodo župnici! Čuvajte dušu i kršćansko čuvstvo svojih virnika i odstranite od svoga stada svako zlo i napadaje za vrmena, nemojte da vas virnici opominju na vašu svetu dužnost!*

Nažalost, nikakve druge vijesti ili opisa tog značajnog događaja nema u tisku onoga vremena, osim nekoliko članaka u kojem se napada župnik Mokošay glede jezika i pokušaja „prodaje“ klupa samo Mađarima. Evo jednog teksta: *Pučki dogovor na plebaniji sv. Roke. Vlč. g. Mata Mokošaji, plovčanin, sazvaio je svoje virnike na dogovor na debeli četvrtak u svojoj vlastitoj dvor. Više bogataša poznavajuć nezadovoljstvo siromašnijeg naroda zbog prodatih klupa i izključivo mađarskog nadpisa na pendžerima, ne htidoše otići na dogovor. Ali omanjeg naroda se na stotine izkupilo na širom otvorenu kapiju. Sude da je bilo priko 500 ljudi. Gosp. plovčanin pohvali u lipom broju sakupljeni narod i sa naredbom biskupskom htido umiriti narod. Ali kad je čuo kako mu narod u govoru nemilo upada, a osobito kad je Stanko Aladžić sa hodnika plebanij-skog, uz opće povlađivanje, počeo sloviti protiv prodaje klupa i izključivo mađarskom nadpisu na pendžerima, tada je gosp. plovčanin za najbolje pronašao razpustiti pučki sabor. Što više neki govore da se čak i radi redarstva poručilo.*

Ni kasnijih godina nema puno vijesti o crkvi i Župi sv. Roka, za razliku od Župe sv. Jurja, koja je građena istih godina, o kojoj ima puno više vijesti i lijepih, pozitivnih tekstova.

U ovom dijelu navest ću još samo jedan dio iz rukopisa Blaška Rajića, koji je u župi zamijenio pokojnog župnika Mokossajja 1911. godine. Iz tog rukopisa saznajemo da crkva iznutra nije uređivana, osim što su postavljeni navedeni oltari. U rukopisu Rajić piše: *Kad je Blaško Rajić preuzeo župu, crkva je bila još iskonska, kako su je god. 1896. dozidali. Goli zidovi i svodovi, krečeni, jedanput – „prođeno”. U tornju se nalazila požarna straža subotičkih gradskih vatrogasaca. To zato jer se je toranj Gradske kuće još nalazio u dograđivanju. Straža se nalazila u katu pod zvonima, na početku oktogona. I sad ima četiri prozorčića na toj sobi za zrenje (motrenje). Pred jesen se je požarna straža preselila u gradski toranj. Župnik motri: njegov dom opravljaju i obnavljaju a Isusova kuća-crkva stoji k'o pusta... Prilika je da i ona bude uređena. I započne sakupljanje „na molovanje crkve”. Skupilo se neke 3.004 krune. Nacrte od molovanja napravio je na glasu moler Blašković-Batori... uz trošak od 12.000 zlatnih kruna.*

Sve drugo iz Rajićeva rukopisa bit će objavljeno u knjizi o povijesti župe i crkve sv. Roka u Subotici, koja je u pripremi.

Dio obnovljene crkve (2021.)

Crkva sv. Roka – današnji izgled

ŽUPNICI I KAPELANI ŽUPE SV. ROKA

Zanimljivo je da je Župa sv. Roka u svojoj dugoj povijesti imala relativno mali broj župnika, svega devet. Donosim popis župnika s naznakom godina njihova službovanja:

Josip BAIĆ (1841. – 1859.)
Peter HOFFMANN (1859. – 1869.)
Mátyás MOKOSSAY (1870. – 1909.)
Đeno (Eugen) ANIŠIĆ (privremeni župnik 1909.)
Dezider VOJNIĆ (1910. – 1911.)
Blaško RAIĆ (1911. – 1951.)
Ivan KUJUNDŽIĆ (1951. – 1969.)
Blaško Dekanj (1969. – 1971.)
Marin ŠEMUDVARAC (1971. – 1991.)
Blaško DEKANJ (1991. – 1994.)
Andrija ANIŠIĆ (1994. –)

Kapelana je bilo oko 70. Svi su onu uglavnom bili vrlo kratko na službi u Župi sv. Roka. Od onih koji su živi i koji su stanovali u Župi sv. Roka izdvajamo svega trojicu:

1. Josip Leist
2. Dražen Dulić
3. Dražen Skenderović.

O svemu će više biti riječi u knjizi o povijesti župe i crkve sv. Roka.

Župnici: Mátyás Mokossay i Blaško Rajić
koji su župnikovali po 40 godina

DUŽIJANCA U CRKVI SV. ROKA U SUBOTICI

I za kraj ovoga kratkog prikaza o povijesti župe i crkve sv. Roka, donosim još nekoliko podataka o povijesti Dužijance u povezanosti s ovom župom.

Početak župnikovanja Blaška Rajića u Župi sv. Roka povezan je i s početkom organiziranja Dužijance. Zanimljivo je da je Rajić o tom događaju napisao u svom rukopisu povijesti župe i crkve samo jednu rečenicu, dok je nešto više napisao o *Katoličkom divojačkom društvu*, koje je bilo stvarni organizator Dužijance. Opis se odnosi na događaj prigodom krizme u crkvi sv. Roka 1912. godine. Mons. Rajić

Katoličko divojačko društvo u dvorištu kerske župe sa župnikom Blaškom Rajićem

piše: *Istom prigodom mi je nadbiskup dr. Ivan Černoč odobrio osnivanje Katoličkog divojačkog društva, što je osnovano još g. 1911. pred to kad ću doći u „Kér” ali nije uspilo da dobijem odobrenje. Nadbiskup mi je rekao: „Odobravam, ali ne pismeno, samo evo nadpastirskom riječi i vlašću. Radi kako najbolje znaš.” Te se godine K.D.D. učlanilo u K.L.O.SZ. (Katolikus leányok országos Szövetsége (Katoličko djevojačko državno društvo). Na osnivajućoj, učlanjujućoj sjednici bio je P. Butykai i jedna grofica i g. Blanka Szép Morvanyné. P. Butykai je na odlasku rekao: „Most felvettök önöket, megadtuk az alapot, most dolgozának a hogyan legjobban tudnak, nápe körében. (Sada smo ih primili, dali smo temelj i sad neka rade za narod kako najbolje znaju). Te je godine (1912.) bila druga Dužijanca. Prva je bila još g. 1911. – obje u Keru. A priređivalo ih K.D.D.*

Oskudni su novinski zapisi o prvoj crkvenoj Dužijanci. Tako je časopis „Neven” objavio samo kratku vijest pod naslovom „Dužijanca”, u rubrici „Visti iz mesta”: *Blaž Rajić, plebanoš sv. Roke priredio je 6. o.m. (kolovoza) zahvalnu svečanost prilikom dovršetka žetve. Oko trideset konjanika su dopratili iz polja krasno pleten vinac od žita u crkvu, gdi su ga dočekale enge sa plebanošom koji je posli toga sakupljenoj gomili rekao lipu pridiku. Uveče je pak bila zabava u dvoranama „Pešte”, kao nastavak dužijance. Zabava je bila dosta krasna i mladež se provela vrlo dobro (NEVEN, 1911, str. 60).*

Subotička Danica ili Bunjevačko-šokački kalendar (sa slikama) za pristupnu 1912. godinu o prvoj Dužijanci bilježi još kraće u rubrici „Naš društveni život”, na str. 86: *Dužijanca, tj. zahvalna svečanost prigodom dovršetka žetve priređena je u crkvi sv. Roke dne 6. kolovoza.*

U „Nevenu” br. 8/1913. na str. 3 u rubrici „Visti” piše u obliku najave događaja: *Subotičko Katoličko divojačko društvo 15. kolovoza 1913. godine, na veliku Gospojinu, priređuje Dužijancu koja će se održavati u crkvi sv. Terezije. Priređujući odbor izdao je slideći raspored: 1. Na veliku Gospojinu, 15. kolovoza prije podne u polak 9 sati kreće trupa konjanika rad vinca. 2. Iza povratka povorke bit će svečana zahvalnost u crkvi sv. Terezije. 3. Posli podne u 4 sata: kolo u dvoranama Kat. Momačkog društva. 4. Uveče na 8 sati: koncert i pridstava u istim prostorijama. Ulazna cina: 1 kruna.*

Iz tog teksta saznajemo da je već treća Dužijanca održana u crkvi sv. Terezije. Pretpostavljamo da je to učinjeno zbog prostora, ali i zbog značaja samoga događaja te je dolikovalo da ona bude održana u „velikoj crkvi”.

Dužijanca se vraća u svoju „kolivku”, u crkvu sv. Roka, prvi put tek 1991. godine, o 80. obljetnici crkvene Dužijance. Tada je prvi put iz te crkve organiziran ispraćaj i blagoslov bandaša i bandašice. Tako je ta crkva postala sastavni dio središnje proslave Dužijance i to traje do danas. Te iste godine je prvi put u dvorištu Župe sv. Roka održano i Bandašicino kolo i ondje se održavalo niz godina sve dok se nije preselilo na glavni gradski trg. Poslije je još u dio središnje proslave Dužijance pridodan i posjet grobu Blaška Rajića. Na taj način organizatori Dužijance odaju počast Blašku Rajiću i zahvaljuju mu što je obiteljski običaj zahvale za žetvu – Dužijancu – prenio i u crkvu i učinio ga i liturgijskim slavljem. Vjerujemo da i ti sadržaji Dužijance u „kolivki” Dužijance, u crkvi i župi sv. Roka, pridonose njezinoj sjajnoj i dragoj povijesti.

Živimo u nadi da će u ovoj jubilarnoj godini crkve sv. Roka ti sadržaji moći biti održani u potpunosti u okviru proslave 111. Dužijance.

Ispraćaj i blagoslov bandaša i bandašice u crkvi sv. Roka

DUŽIJANCA RATNE 1942. GODINE

Iz zapisnika Katoličkog divojačkog društva

Za usporedbu proslave Dužijance 2020. – tijekom pandemije, donosimo zanimljiv „Tajnički izvještaj“ Katoličkog divojačkog društva za 1942. godinu, u kojem jasno stoji da je to Društvo, koje je tada bilo organizator Dužijance, te godine priredilo čisto u crkvenom okviru žetvenu zahvalnost „Dožejancu“.

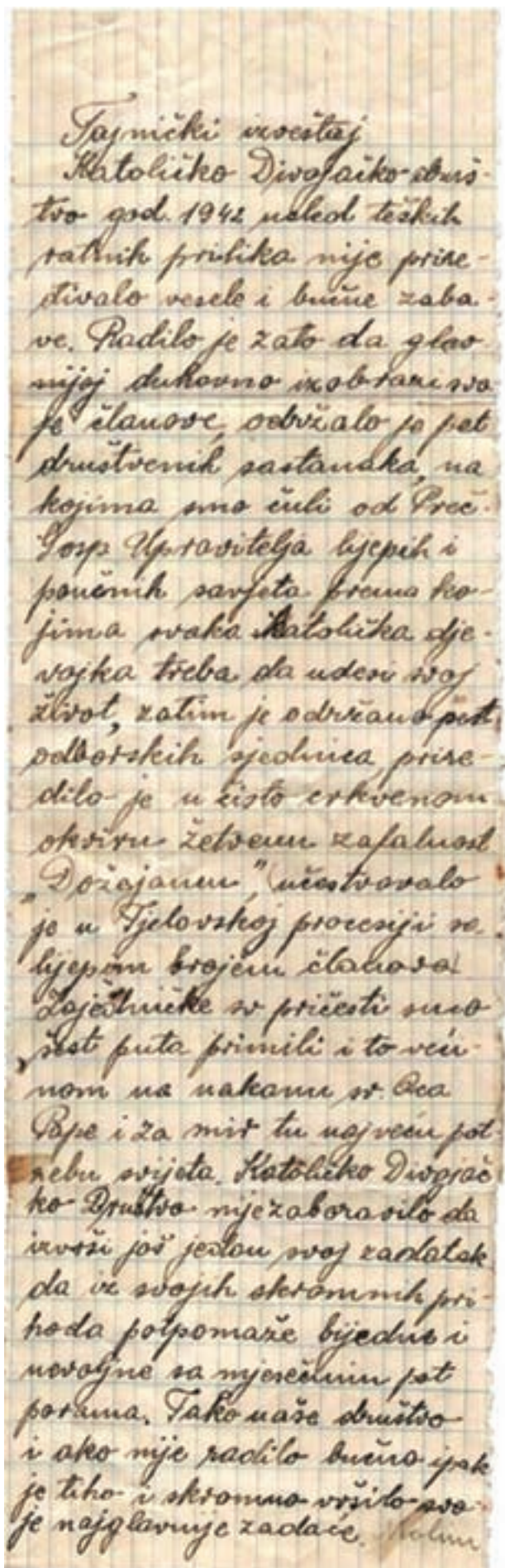
I mi ove godine središnju proslavu Dužijance održavamo u potpunosti u crkvenom okviru zbog mjera zaštite od virusa COVID-19. Zapisnik donosimo u originalu i u prijepisu, s neznatnim izmjenama, radi lakšeg razumijevanja teksta. No, i izvornik je vrlo čitljiv.

U knjizi *Sto bandaša i bandašica* autora **Grge Piu-kovića** stoji: „Za vrijeme Drugog svjetskog rata, od 1941. do 1945. godine, vjerojatno se nije ni fotografiralo, a poznato je da su u tom periodu djeca vršila ulogu bandaša i bandašice“ (Riječ autora, str. 8).

Prijepis „Tajničkog izvještaja“ Katoličkog divojačkog društva za 1942. godinu

Katoličko divojačko društvo godine 1942., uslijed teških ratnih prilika, nije priređivalo vesele i bučne zabave. Radilo je zato da... (precrtano: glavnijoj) duhovno izобрази svoje članove. Održalo je pet društvenih sastanka na kojima smo čuli od preč. gos. upravitelja (Blaška Rajića) lijepih i poučnih savjeta prema kojima svaka katolička djevojka treba da udesi svoj život, zatim je održano pet odborskih sjednica, priredilo je u čisto u crkvenom okviru žetvenu zafalnost „Dožejancu“, učestvovalo je u Tijelovskoj procesiji s lijepim brojem članova. Zajedničke sv. pričesti smo šest puta primili i to većinom na nakanu Sv. Oca pape i za mir, tu najveću potrebu svijeta. Katoličko divojačko društvo nije zaboravilo da izvrši još jedan svoj zadatak, da iz svojih skromnih prihoda potpomogne bijedne i nevoljne s mjesečnim potporama. Tako je naše društvo, i ako nije radilo bučno ipak je tiho i skromno vršilo svoje najglavnije zadaće.

Priredio: **Andrija Anišić**

Obrednik crkve svete Terezije u Subotici

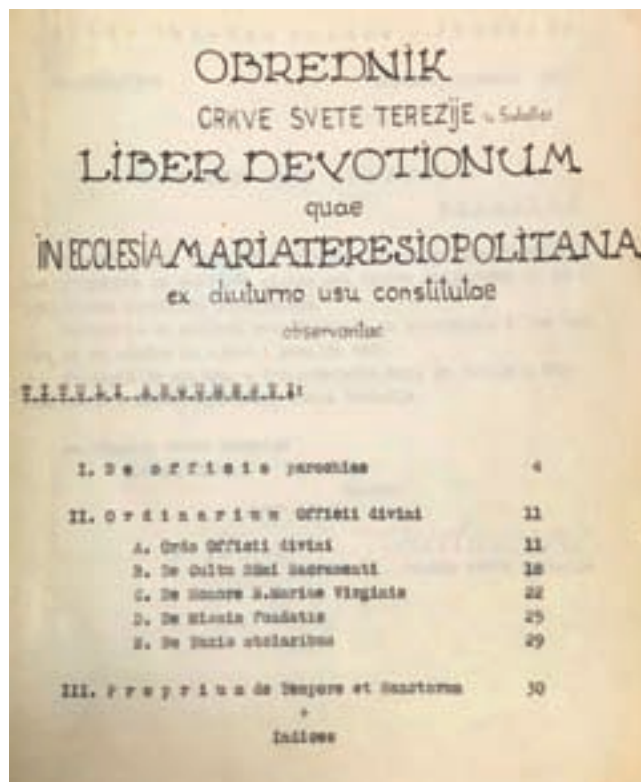
Osim matičnih knjiga, župni ured bi trebao imati i knjigu Običajnik. Župni ured svete Terezije Avilske u Subotici ima tu knjigu, ali je zove „Obrednik“. Običajnik može imati i koja druga crkva ili samostan. U toj knjizi su popisani običaji crkve, samostana, župe. Župa stolne bazilike svete Terezije u Subotici ima naslov „Obrednik crkve svete Terezije u Subotici“. Pisana je latinskim jezikom, a latinski naslov te knjige je „Liber devotionum que in ecclesia mariateresopolitana ex diuturno usu constitutae observantur“. Običajnik je odobrio biskup Lajčo Budanović, kao župnik svete Terezije, na blagdan svete Terezije 1948. godine. Obrednik je odobrila Bačka duhovna oblast pod brojem 2000/1948. U tekstu odobrenja doslovno stoji: „U crkvi svete Terezije u Subotici od pamtivijeka postoji i bez prigovora se obdržava stalan red službe Božje, kako je to u priloženom obredniku pobilježeno. Dostavlja se naslovu ovaj Obrednik sa odobrenjem i sa uputom da se služba po njemu i nadalje vrši. Obrednik je otipkan u dva primjerka, koji se čuvaju u župnom uredu i sakristiji crkve svete Terezije“.

BRATOVŠTINE

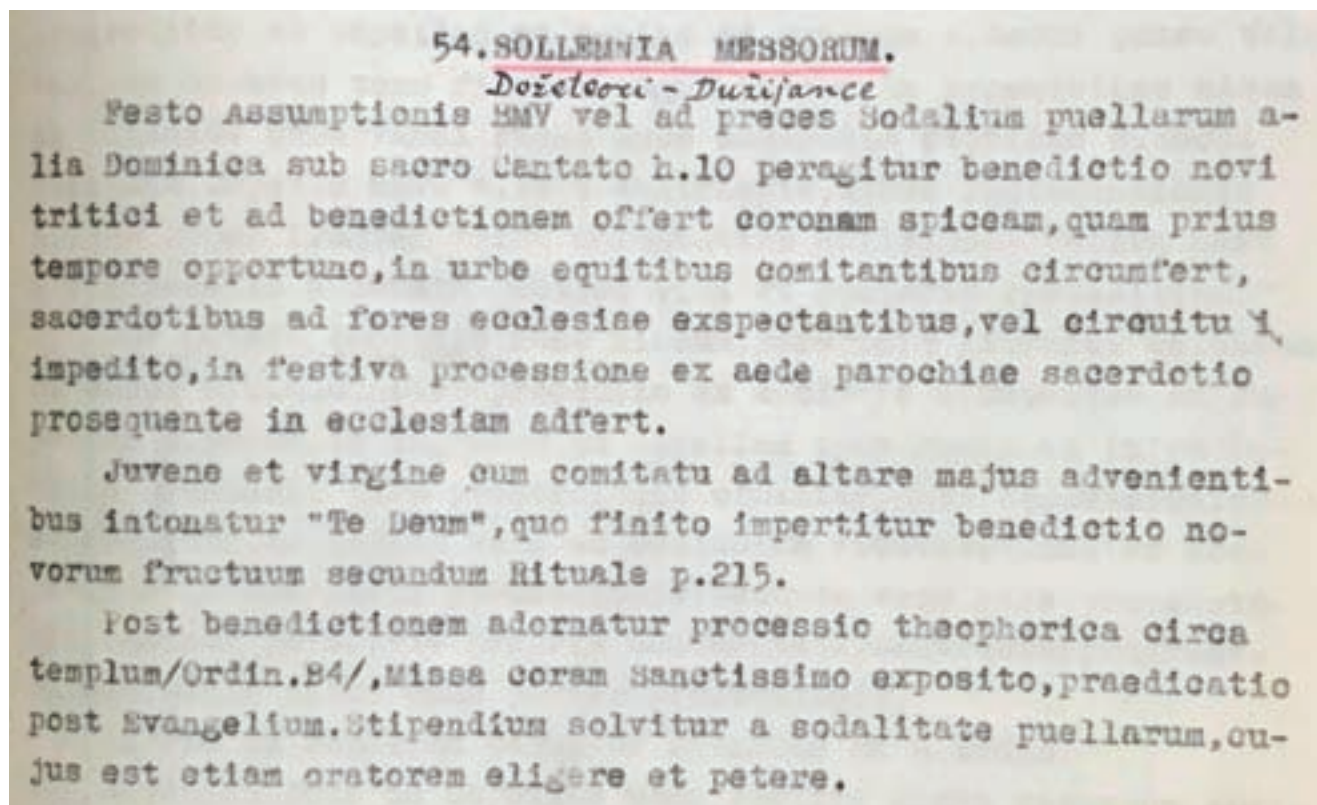
U knjizi su opisane dužnosti župnika i kapelana. Nabrojane su i bratovštine koje djeluju u župi: 1. Bratovština Presvetog oltarskog sakramenta, 2. Društvo žive krunice (brojalo je 215 vijenaca, tj. 3.225 osoba), 3. Kongregacije BDM: kongregacija svetog Josipa za muževe, svetog Alojzija i svete Elizabete i svete Ane za gospođe, za djevojke kongregacija svete Margite, svete Agneze i svete Terezije Avilske. Postoje i društva: *Katolički krug, Momačko društvo, Djevojačko društvo, Križari i Križarice.*

MLADA NEDJELJA I POBOŽNOSTI

U Običajniku je određen jezični red pjevanja i propovijedi. U Običajniku je opisano svih šest zvona, a na 17. stranici je određen način zvonjenja. Tu su i odredbe o čašćenju Presvetog oltarskog sakramenta. Čitamo o Mladoj nedjelji i o teoforičnim procesijama, o danima klanjanja. Mlada nedjelja se više ne slavi.

**SOLLEMNIA MESSORUM –
ŽETVENA SVEČANOST „DOŽETEOCI – DUŽIJANCE“**

Na svetkovinu Uznesenja BDM ili po želji *Djevojačkog društva* u koju drugu nedjelju obavlja se za vrijeme pjevanje svete mise u 10 sati blagoslov novoga žita. Na blagoslov se donosi kruna opletena od klasova. Ta se kruna prije svete mise, ako je prikladno vrijeme, u pratnji konjanika pronosi gradom. Svećenici će krunu dočekati pred ulazom u crkvu. U slučaju da ophod po gradu bude spriječen, krenut će uz pratnju svećenstva procesija iz župnog doma. Tako će se kruna unijeti u crkvu.

Kad mladić i djevojka s pratnjom stignu do velikog oltara zapjeva se himan „Te Deum“. Poslije himna slijedi blagoslov novih plodova, a nakon blagoslova teoforična procesija oko crkve.

Misa se služi pred Presvetim oltarskim sakramentom. Propovijed je poslije evanđelja. Stipendij će dati *Djevojačko društvo*, čija je dužnost i izabrati i zamoliti propovjednika.

**25. TRAVNJA: BLAGDAN SVETOGA MARKA –
BLAGOSLOV ŽITA**

U vrijeme dok je gradska samouprava surađivala s Crkvom, župni ured dva tjedna prije zamolio je gradsku samoupravu da označi njivu na kojoj će biti blagoslov žita. U prijašnje vrijeme se procesija vodila ili prema Paliću ili prema Malom Bajmoku. U zgod-

no vrijeme se postavi oltar pod križem pred Malim Bajmocom svake godine na istom mjestu. Na oltaru je pšenica koju treba blagosloviti.

Toga dana u crkvi svete Terezije nije se služila sveta misa u 6 sati. U 6 sati se služila sveta misa u ostalim gradskim župama, a onda bi u procesijama vjernici iz svake župe došli u crkvu svete Terezije na čitanu svetu misu u 7 sati. Misa se služila u liturgijskom ruhu ljubičaste boje – kao na prosne dane. Kad se završi sveta misa, svećenstvo bi prišlo glavnom oltaru pjevajući litanije Svih svetih, a onda krene procesija na mjesto blagoslova žita pjevajući hrvatski. Sada se u procesiju uključio narod iz svih župa, pa se tako išlo do mjesta gdje će biti blagoslov. U povratku s mjesta blagoslov u procesiji do crkve svete Terezije se pjeva mađarski. Kad se poslije blagoslova procesija vrati u crkvu, pjeva se na oba jezika himan „Te Deum“ i antifona „Kraljice neba“. Svečanost završava euharistijskim blagoslovom. Ako se blagoslov zbog kiše ili kojeg drugog opravdanog razloga ne može obaviti na otvorenom, u crkvi treba postaviti stol s pšenicom za blagoslov pa će se blagoslov obaviti u crkvi.

Vjernici bi stručak blagoslovljenog mladog žita donijeli kući gdje su ga držali za propećem ili svetom slikom na zidu. U našoj kući se blagoslovljeno mlado žito čuvalo se za slikom ili propećem u „gonku“ (ambetušu). Poslije dužijance se u gonku čuvao i onaj vijenac od klasova koji je bandaš iz žetve donio na šeširu. Kad je najesen počela sjetva, domaćin bi zrnje iz toga vijenca stavio među pšenicu koja će se sijati.

Justika Skenderović Lešina (1889. – 1971.)

Vjenčanje Justike Skenderović i Gabora Ostrogonca

Justika Skenderović rodila se 27. ožujka 1889. godine u uglednoj obitelji Skenderović – Lešinoj od oca Ivana i majke Marge, rođene Prčić. Justika je imala stariju sestru Janju i mlađu Mandu, kao i tri brata: Julija, Antuna i Mihajla. Djetinjstvo je provela na salašu, a pučku školu je svršila u Subotici, u današnjoj školi „Matko Vuković“, koju su zvali „Golubova“, a neko vrijeme „Rundovska“. Kao mlada, u obitelji je naučila raditi narodni vez, voljela ga je i radila cijeloga života. Posebno je voljela bunjevačku nošnju, posjedovala je veliki broj raskošnih svilenih ruva, koje je rado oblačila. Bila je vrlo nježna i krhka zdravlja. Godine 1910. opća anemičnost odvela je Justiku u Crikvenicu na oporavak. Život je tekao pa je Justika Lešina postala ženom Gabora Ostrogonca. Neposredno poslije toga je izbio Prvi svjetski rat, a poslije, između dva rata, bračni par je živio u Mađarskoj u Tompi, na posjedu obitelji Ostrogonac. Nakon deset godina braka, rodilo im se dijete, koje je umrlo u ranoj dobi.

Justika Lešina bila je kulturna djelatnica, kazivala je i bilježila bunjevačke narodne pisme, a i sama je pisala. Od pjesama nešto je predala prof. Amaliji Kulešević, nešto je darovala Anti Sekuliću, a dio pjesama iza nje ostao je njenoj bližnjoj obitelji. Rado je pomagala našim ljudima u radu. Kao mlada djevojka iskazivala je veliki potencijal, svjesna potrebe za

uključivanjem u nova zbivanja, tražila je organizacijski oblik koji bi ženskoj bunjevačkoj mladeži omogućio djelovanje u društvenom, a prije svega u kulturnom i javnom smislu. Godine 1911. godine odlazi Blašku Rajiću s prijedlogom da se osnuje društvo za bunjevačku žensku mladež u Subotici. Razlozi su bili uvjerljivi: bunjevačka mladež nema kamo, nema mjesta za zabavu, za igru. U mađarska društva ih ne primaju, a djevojke niti znaju mađarski govoriti. Župnik Blaško Rajić (uz suradnju i pomoć Matije Celatinca i Bele Mészarosa) prihvaća prijedlog. *Katoličko divojačko društvo* osnovano je 1911., registrirano 1912., a ukinuto 1945. godine. Prva predsjednica bila je Justika Skenderović Lešina. U tim prvim godinama njenoga aktivizma, Justika je imala veliku potporu svoje obitelji. Često su oni bili nositelji važnih funkcija. Njena mama Marga Skenderović, rođena Prčić, 1912. godine bila je kuma na blagoslovu barjaka novoosnovanog *Katoličkog divojačkog društva*, a tom prigodom njen brat Antun Skenderović nosio je novi barjak.

To društvo od iznimne je važnosti za kulturnu baštinu bunjevačkih Hrvata. Uloga i značaj te ženske katoličke i laičke udruge ogleda se ponajprije u činjenici da je upravo kroz njezino djelovanje dužijanca stekla obilježje javne svetkovine. Godine 1911., prvi puta je na inicijativu *Katoličkog divojačkog društva*, odnosno predsjednice Justike Skenderović i monsinjora Blaška Rajića, *Dužijanca* proslavljena u župnoj crkvi sv. Roka u Subotici. Tako je proslava i zahvala Bogu za sretno urađenu žetvu, koja je izvorno proslavljena u

Blagoslov barjaka Katoličkog divojačkog društva 1912. god.

krugu obiteljskih gospodarstava, prenesena iz poluanonimnosti u sakralni prostor, a vremenom postala i gradska manifestacija. Od samog početka priređivanja proslave Dužijance, cijelu organizaciju vodi *Katoličko divojačko društvo*. Članice društva vršile su sve pripreme za organizaciju žetvene svečanosti: izbor bandašice i bandaša, pletenje vijenaca i perlica i naručivanje prigodnih „kruna“ od slame, organizirali su procesiju, određivali datum proslave i pozivali goste na proslavu. Do polovice 1920-ih godina djevojke su imale vodeću ulogu u organiziranju Dužijance, a potom im se priključuje *Bunjevačko momačko kolo*, koje je osnovano 1920. godine. U narednom razdoblju, do 1940. godine, Dužijancu priređuju zajedno.

Aktivnosti koje su u svom radu članice isticala kao najvažnije, uz proslavu dužijance, bile su: izgradnja kršćanskog duha kod bunjevačkih djevojaka, organiziranje društvenih događaja poput kazališnih predstava, predavanja, prela, banketa i izleta. Zajedno s *Bunjevačkim momačkim kolom* Društvo je organiziralo različite zabave, najčešće prigodom vjerskih blagdana, kada su članice zajednički pristupale sv. pričesti. Tako su primjerice obilježavane Materice, poklade, održavana kola (igranke) i prela, a povremeno su organizirane i duhovne vježbe namijenjene članicama.

Potrebno je istaknuti i karitativno djelovanje članica koje su skrбиле za siromašne učenike i sirotinju, financijski im pomažući. Ne može se i ne smije zaboraviti sudioništvo Justike Lešine u osnutku Dobrotvorne zajednice „Bunjevaka“, društva koje je okupljalo bunjevačke žene, podupiralo različite pothvate, skrabilo se o siromašnoj djeci. To je društvo djelovalo sve do 1945. godine i svake je godine priređivalo svoje prelo na Marin dan (2. veljače).

50 god. Dužijance u Subotici 1951.,
Justika (Skenderović) Ostrogonac prva zdesna

Godine 1961. slavio se jubilej 50 godina od održavanja prve javne proslave dužijance. Te godine bandaški par bili su **Mate Dulić** iz Subotice i **Vita Skenderović** iz Tavankuta. S obzirom na to da prvi bandaš **Ive Prčić** i bandašica **Marija Bajić** tada nisu bili živi, njih su na svečanosti proslave 50 godina *Dužijance* na misi kao počasni bandaški par predstavljali **Justika (Skenderović) Ostrogonac**, kao prva predsjednica *Katoličkog divojačkog društva* i njen brat **Antun Skenderović**, bandaš iz 1912. godine, kao najstariji živi bandaš. Ta proslava je održana vrlo skromno, prema tadašnjim mogućnostima, a Justika je tom prigodom napisala *pismu* i posvetila je jubileju *Dužijance*.

Udruga će nadalje nastojati veličati ljude koji su u povijesti imali značajnu ulogu u razvoju i održavanju *Dužijance*. Justikin veliki rad i doprinos utemeljenju javne proslave *Dužijance* je neizbrisiv.

Dana 14. lipnja 2021. godine navršava se 50 godina od njene smrti te joj se Udruga bunjevačkih Hrvata „*Dužijanca*“ želi odužiti na posebni način. Toga dana će se održati sv. misa i posjetiti ćemo njen grob na Bajskom groblju.

Fotografije su iz obiteljskih albuma: Marije Brejar rođ. Skenderović, Marije Tumbas rođ. Skenderović i zbirke fotografija Grge Piukovića.

U spomen 100. obljetnice rođenja Bele Gabrića (10. ožujka 1921. – 4. kolovoza 2001.)

Ime profesora Bele Gabrića nezaobilazno je kada je riječ o kulturi bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. Misom zadušnicom u crkvi s. Roka u Subotici, 10. ožujka 2021. obilježena je 100. obljetnica rođenja kulturnog djelatnika Bele Gabrića. Program, koji traje i tijekom godine, priredio je ZKVH u sklopu projekta „Godine novog preporoda“. Nakon mise cvijeće na grob prof. Gabrića položili su predstavnici organizatora programa, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Katoličkog društva „Ivan Antunović“, Župe sv. Roka, Hrvatske čitaonice i Hrvatskog prosvjetnog društva „Bela Gabrić“, kao i članovi obitelji.

Bela Gabrić je rođen 10. ožujka 1921. godine na verušičkom salašu (nedaleko od Subotice), u poljodjelskoj obitelji, Laze i Marije rođ. Tikvicki. Pohađao je gimnaziju u Travniku i varaždinsku franjevačku klasičnu gimnaziju, gdje je 1942. završio srednju školu. Potom odlazi na studij u Zagreb, gdje je na Filozof-

o mnogim ličnostima i temama vezanim za bunjevačke Hrvate. Također, bilježio je sve što se događalo u kulturi i u Crkvi, a svoje članke objavljivao je u mnogim časopisima. Zbog zalaganja za svoj narod, nakon sloma Hrvatskog proljeća, nepravедno je osuđen te je u zatvoru u Srijemskoj Mitrovici bio zatočen od lipnja 1972. do prosinca 1973. godine. Potom ga je snašla sudbina svih utamničeni hrvatskih intelektualaca: uslijedilo je razdoblje za vrijeme kojeg nije nikako mogao dobiti posao i to je razdoblje trajalo dulje od njegove zatvorske kazne. Uspio se zaposliti 1978. i do umirovljenja 1984. je radio u Gradskom muzeju u Subotici.

Bio je aktivni član mnogih hrvatskih ustanova i organizacija u Vojvodini. Za zasluge na području duhovne kulture sveti papa Ivan Pavao II. dodijelio mu je priznanje „Pro Ecclesia et Pontifice“ (1990.), a za doprinos kulturnom životu grada Subotice Skupština

skom fakultetu studirao južnoslavenske književnosti, ruski jezik i povijest. Diplomirao je 1950. godine. Radio je kao nastavnik materinskog hrvatskog jezika, povijesti i ruskog jezika, kao bibliograf u subotičkoj Gradskoj knjižnici, a posebnu je pozornost posvetio književnom i istraživačkom radu vezanom za Hrvate u Bačkoj.

Veliki doprinos dao je kao sakupljač narodnih pjesama i običaja. S Antom Pokornikom objavio je knjigu „Bunjevačke kraljičke pisme“. Prikupljao je rasutu narodnu baštinu, pisao bibliografije i stručne članke

Općine Subotice imenovala ga je počasnim građaninom Subotice (2000.). U sklopu 4. dana Balinta Vujkova, 2005. godine, u Subotici je otvorena Spomen-kuća Bele Gabrića, u kojoj sjedište ima nekoliko hrvatskih udruga. Njemu u čast se zove i hrvatska udruga za pomoć učenicima.

Čovjek Crkve i naroda, prof. Bela Gabrić je svojim djelom zadužio kulturu bunjevačkog roda hrvatskoga naroda.

Izvor: ZKVH, Fb Hrvatska čitaonica, IKA
Priredila: Nela Skenderović

Ivanjski krijesovi

Dok u Finskoj, Poljskoj i u pojedinim krajevima Hrvatske, Njemačke i Mađarske uoči svetkovine svetoga Ivana Krstitelja gore velike vatre „ivanjski krijesovi“, ni u Bačkoj ta svetkovina nije prolazila neopaženo. Odrastao sam u Somboru i sjećam se da se predvečerje Svetoga Ivana (23. lipnja) osobito čekalo. Pred kućom smo imali jarak (šanac). U jarak pred kućom bi naš otac donio ostatke od kukuruzovine, pa je zapalio vatru. Djeca iz naše ulice su dolazila preskakati vatru. Bilo je nas koji smo ostali bez obrva, bilo je opaljene kose. Ali red je red. Tako smo obilježili tu dragu svetkovinu. Vatra je na ulici opet gorjela 6. srpnja, u predvečernje Ivanjdana, kad pravoslavni kršćani slave tu svetkovinu. Za nas je to bila prilika da još jednom pokažemo kako možemo preskakati vatru. I za jednu i za drugu priliku su bili zajedno katolici i pravoslavni. U Somboru su posljednjih godina taj običaj oživjeli tamošnji Srbi. Tako se na više mjesta u gradu 6. srpnja organizira preskakanje vatre. Na svetkovinu svetoga Ivana (7. srpnja) se mnoge kuće Somboraca ukrašavaju ivanjskim vijencima koji rese ulaze, vrata ili pročelje kuća tijekom cijele godine.

IVANJSKO CVIJEĆE

Od ivanjskoga cvijeća i Bunjevke su plele vijenac u predvečerje Svetoga Ivana. U narodnom vjerovanju širom Europe vladalo je uvjerenje da biljke koje bi bile prikupljene o ivanjskoj noći imaju čudesna ili ljekovita svojstva. Latinski naziv za ivanjsko cvijeće je *Galium verum*. Obična broćiku, u narodu zvana i

ivanjsko cvijeće, žuta broćika, žuti broćac, Ivanova trava, uspravna je, visoka je 30 do 60 cm, ima zlatno-žute cvjetove koji jako mirišu na med. Narodna medicina ivanjsko cvijeće rabi za liječenje kroničnih bolesti bubrega i mjehura (pijesak i kamenci), vodenih bolesti, reumatskih i bolesti kože, bolesti krvi, i to kod jake anemije, bolesti limfe – otekljih limfnih čvorova (detoksikacija), kod bolesti jetra, bolesti gušterače i slezene.

PRESKAKANJE VATRE

Riječ je zapravo o pretkršćanskom narodnom običaju koji pripada ciklusu običaja vezanih uz zimski i ljetni suncostaj. Običaj je izvorno spadao među žetvene običaje i početak ljeta. U mnogim su se poganskim religijama tog dana prinosile žrtve, koje su poslije ponekad vezane uz žetvu. U 7. stoljeću sveti Eligije, koji je umro oko 660. godine, opominje tek pokrštene stanovnike Flandrije protiv sudjelovanja u poganskim svečanostima suncostaja. U njegovu životopisu zapisane su ove Eligijeve riječi: „Nijedan kršćanin o blagdanu sv. Ivana ili o svetkovini ikojeg drugog sveca ne izvodi obrede suncostaja (solstitia), niti pleše, niti skače, niti pjeva đavolske pjesme.“ Krijesovi su imali zaštititi ljude, stoku i urod od svih nedaća.

IVANJSKI KRIJESOVI U HRVATSKOJ

U predvečerje svetkovine svetoga Ivana se skuplja granje koje se onda zapali, a djeca i mladi ga preskaču. Često se takvi krijesovi pale na bregovima ili uz

obale rijeka kako bi ih se moglo vidjeti iz što veće udaljenosti. U Pokuplju se osobito sačuvao običaj njihova paljenja uz obalu Kupe, a slično je i na obalama Cetine u Dalmaciji.

U NJEMAČKIM KRAJEVIMA

U njemačkim se krajevima osim krijesova skupljalo ljekovito bilje. U predvečerje svetkovine svetog Ivana se plesalo oko ivanjske vatre. I u ponekim njemačkim krajevima djevojke i mladići preskaču vatru. To bi ih imalo čistiti i čuvati od bolesti. Ako dvoje preskoče vatru držeći se za ruke, to bi bio predznak vjenčanja.

Vjenčić opleten od grančica i lišća su djevojke stavljale na glavu kao ivanjsku krunu. Vjenčić bi se pleo od sedam ljekovitih biljaka te bi se cijele godine čuvao u kući.

PROSLAVA SV. IVANA I PRESKAKANJE VATRE U RUSIJI, UKRAJINI I BJELORUSIJI

Ondje se 6. i 7. srpnja slavi Sveti Ivan. Preskače se vatra. Tko najviše skoči preskačući vatru, toga će

sreća pratiti do kraja godine. Koji skoče držeći se za ruke imat će čvrstu vezu. Dan prije svetkovine, 6. srpnja, djevojke su pravile vijence od cvijeća, da bi tako ukrasile svoju kosu, a uvečer su te vijence zajedno sa svijećama spuštale da plove jezerom, da im donesu sreću u ljubavi. Oko vatre su ljudi plesali i veselili se uz hranu i piće.

PRESKAKANJE VATRE U MAĐARSKOJ

Okolo ivanjske vatre se okupilo staro i mlado. Dugo su pjevali u ivanjskoj noći. Važan trenutak svetkovine je bilo preskakanje vatre. Vatru nisu preskakali samo mladići i djevojke zrele za ženidbu, već i djeca i odrasli. Preskakanjem vatre se trebalo osigurati dobro zdravlje. Ponegdje bi čak i stoku tjerali preko vatre da bi im sačuvali zdravlje. Držalo se da ivanjska vatra čuva od magle, tuče (leda), ali i da pomaže dobar urod. Na cijeni je bilo svetoivanjsko cvijeće.

Ivanjski krijes, ivanjska vatra, preskakanje vatre je očigledno zajednička predaja svih europskih naroda. U pojedinim krajevima je taj običaj i sada živ, a u nekim krajevima se nastoji, doduše skromno, opet oživjeti.

Mons. Stjepan Beretić, katedralni župnik

Bankut – stara sorta pšenice koja i danas postoji

Sortom pšenice bankut danas se koriste i uzgajaju je na malim površinama još samo slammarke. To je sorta koja ima dugačku stabljiku, a osobito je dugačak dio od klasa do prvog članka. Slama sorte bankut ima osobinu da kvašenjem postaje meka, ali ne previše već srednje meka, kako kažu slammarke, pa se može vrlo lijepo oblikovati pletenjem. Slama ove sorte je velike duljine, a nakon sušenja postaje vrlo čvrsta. Sve su to osobine koje ovu sortu čine pogodnom za izradu ukrasa, slika i trodimenzionalnih predmeta od slame.

Jedan od rijetkih koji su se još prije nekoliko godina sjećali kakav je bio kruh napravljen od pšeničnog brašna sorte bankut, jest i pokojni prof. dr. Veselin Lazić, koji u svom članku na internetskom portalu Agroplus piše: „Sjećam se iz djetinjstva, kruh se pekao jednom tjedno, a uz njega su se pekle i lepinje. Svježi kruh, pa uz to i lepinje, činio je običan dan, bilo koji u tjednu, blagdanskim. A kruh, s pupuškom, tako naraste da ga jedva iz peći izvadiš. A kad ga pre-

režeš, a on šupljikav – kao spužva. Svježinu je držao tjedan dana. A taj krušac pravljen je od brašna sorte bankut.”

U tom članku prof. Lazić dalje piše: „Institut za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu i danas ima ogledno polje na kojem uzgaja ‘bankut 1205’. Pri obilasku oglednog polja 10. svibnja 2013. godine, prof. Lazić se dogovorio s dr. Veselinkom Đurić, rukovoditeljicom farinološkog laboratorija Odjela za strna žita da se umijesi i ispeče i jedna cipovka, od bankuta ovogodišnjeg roda. Dogovor je ispoštovan, u predvečerje, uoči IX SPIT-a u Kaću (17. 07. 2013.), kada Klub organizira druženje za organizatore i predstavnike tvrtki, dr. Novica Mladenov donio je kruhove od ovogodišnjeg roda pšenice, a među njima je bio kruh od „bankuta 1205”. Kruh pravi, kao nekada kada je bankut bio dominantna sorta u Vojvodini.”

O sorti pšenice bankut najviše govori tekst prof. dr. Todora Mišića s Instituta za ratarstvo i povrtlar-

stvo u Novom Sadu, objavljen u IV. zborniku radova „Žito“, koji je 1988. godine izdalo kulturno-povijesno društvo PČESA, Novi Sad. U tekstu „Autohtone i oplemenjene sorte ozime pšenice u proizvodnji prvih šest decenija XX veka na području Vojvodine“ prof. Todor Mišić piše: „‘Bankuti’ pšenice imale su veliki gospodarski značaj za proizvodnju pšenice u Vojvodini i drugim područjima naše zemlje. Između tih pšenica najznačajnije su bile sorte ‘bankut 1201’

rata. Od oslobođenja radio je na njenom oplemenjivanju Zavod za poljoprivredna istraživanja u Novom Sadu (Mišić, 1952. – 1954.).

Odlikovala se, slično sorti ‘bankut 1201’, velikom biološkom plastičnošću, pa se s uspjehom mogla gajiti i izvan područja Vojvodine. Poslije Drugog svjetskog rata postaje vodeća sorta u proizvodnji, tako da već od pedesetih godina, zajedno s ‘bankutom 1201’ zauzima više od 80 posto pšeničnih površina

i ‘bankut 1205’. Te sorte, kao i više drugih linija, stvorio je poznati oplemenjivač pšenice László Baross na vlastelinstvu u mjestu Bankut u Mađarskoj. Želio je stvoriti ozimu pšenicu za uvjete Potisja, bolju od proširene ‘banatke’. Kao roditelji za hibridizaciju poslužile su populacije domaće ‘banatke’ i čuvene svjetske pšenice ‘manitobe’. On je ukrstio liniju ‘bankuti’ br. 5, izdvojenu iz ‘banatke’ s ‘manitobom’. U rezultatu ove hibridizacije stvoreno je više linija između kojih se isticala linija br. 1201. Ista kombinacija dala je, samo nešto poslije, liniju br. 1205 (Stojković, 1948, 1954; Mišić, 1955, 1956; Kapás, 1969; Lelley i Rajháthy, 1955).

OBILJEŽJA SORTE „BANKUT 1205”

‘Bankut 1205’ je ozima sorta pšenice. U Vojvodinu je došla u godinama prije i tijekom Drugog svjetskog

Vojvodine (Mišić, 1955, 1956). Dominantnu poziciju u sortimentu Vojvodine zadržava ‘bankut 1205’ sve do prvih godina sedmog desetljeća, kada primat u proizvodnji preuzimaju sorte iz područja Mediterana.

‘Bankut 1205’ je po fenotipu bila dosta ujednačena sorta i zbog slabijeg razdvajanja smatrana je plemenitijom od ‘bankuta 1201’. Imala je bijeli, gladak, vretenast i osat klas sa zrnom crvene boje (var. erythrospermum). U jako sušnim godinama dolazilo je i do otvorenog cvjetanja i prirodnog križanja. U njoj su se relativno slabo javljali tipovi s crvenim, glatkim, vretenastim i osatim klasom (var. ferrugineum), kao i s crvenim i bijelim, glatkim i vretenastim bezosnim klasom i zrnom crvene boje (var. miltrum i var. lutescens).

Prema vremenu sazrijevanja, oko tri dana je ranija od ‘banatke’. Imala je vrlo dobru otpornost prema

niskim temperaturama, zemljišnoj i zračnoj suši i visokim temperaturama u fazi nalijevanja zrna. Kao i kod 'bankut 1201', stabljika joj je bila visoka i preko 140 cm, nedovoljne otpornosti prema polijeganju. No, i pored toga, potisnula je s plodnijih zemljišta sve manje prinodne sorte kao 'banatka', 'dakota' i druge. Po otpornosti na osipanje zrna bila je jednaka sorti 'bankut 1201'. Kao i „bankut 1201” nije imala zadovoljavajuću otpornost prema prašnoj sneti (*Ustilago tritici*), lisnatoj i stabljičnoj rđi (*Puccinia recondita tritici* i *Puccinia graminis tritici*). Imala je srednje krupno staklasto zrno, s masom 1.000 zrna do 40 g i zapreminskom masom zrna i do 84 kg. Kvaliteta brašna i kruha bila joj je vrlo dobra i nešto bolja u odnosu na 'bankut 1201'. Najbolje rezultate je postizala na plodnijim zemljištima i u uvjetima poboljšane tehnologije.

Povjerenstvo za priznavanje sorti registriralo je kao sorta AP Vojvodine, središnje Srbije, kosovske, kumovske i tetovske oblasti.”

NAJBOLJA SORTA NA SVIJETU

U dostupnoj literaturi mogu se pronaći i neke zanimljivosti o toj sorti. Jedna od njih je da su prvih godina nakon priznavanja, utjecajni mađarski poljoprivredni stručnjaci osporavali perspektivnost bankut sorti. Vjerovalo se da su neotporne na niske temperature, jer je kanadska sorta „marquis” („manitoba”), jedna od roditeljskih linija, bila jara (proljetna) sorta. Tek nakon višegodišnjeg dokazivanja u pokusima, „bankut 1201 i 1205” prihvaćene su kao pogodne za daljnje širenje u proizvodnji, osobito poslije međunarodnog priznanja.

O visokoj kvaliteti sorti „bankut” svjedočila je osvojena zlatna medalja na Svjetskoj izložbi poljoprivrednih kultura održanoj u Kanadi 1933. godine. Sorta „bankut 1201” je proglašena najboljom u konkurenciji najpoznatijih sorti pšenice iz cijelog svijeta, što je omogućilo njeno brzo širenje u cijeloj regiji, uključujući i Vojvodinu.

Osim kvalitete, u korist „bankuta” je išla i visoka rodnost u odnosu na starije sorte. Početkom tridesetih godina prošlog stoljeća prosječni prinos pšenice je bio oko 1.200 kg zrna po hektaru. Bankut je 1930. god. u prosjeku dao 2.500 kg, dva puta više, a maksimalni prinosi su bili i do 3.500 kg/ha. Dok su početkom XX. stoljeća mala obiteljska gospodarstva uglavnom uzgajala pšenicu samo za vlastite potrebe, sada se moglo računati da će nešto biti i za prodaju. Vrlo dobra otpornost prema niskim temperaturama, suši i visokim temperaturama pri sazrijevanju činila je tu sortu dobro prilagođenom oštrim uvjetima kontinentalne klime u Panonskoj nizini. Čak i prosječni

minimalni prinosi sorte „bankut 1201” nisu padali ispod 1.200 kg/ha, što je omogućavalo sigurnost u proizvodnji i kvalitetnu sirovinu za mlinsku industriju, čak i u lošim godinama.

Visoka kvaliteta, dobra rodnost i stabilni prinosi učinili su da sorte „bankut 1201 i 1205” budu više od dva desetljeća vodeće sorte u Vojvodini. Tek početkom šezdesetih godina, zbog povećanja broja stanovnika, smanjenja površina pod pšenicom i odlaska radne snage u gradove, javlja se potreba za uvođenjem novih prinodnijih sorti pogodnijih za mehaniziranu žetvu. Uvode se najprije strane, a potom i domaće selekcije nižeg stabla, otpornije na polijeganje i bolesti, sposobne iznijeti veće prinose i podnijeti veću uporabu mineralnih gnojiva.

Glavni adut novih sorti vremenom postaje visoki prinos, a ne kvaliteta brašna i kruha, što je i razumljivo jer više nitko ne jede kruh od brašna koje je sam proizveo. Zarada postaje glavni pokretač proizvodnje. Moguće nedostatke pekari rješavaju raznim aditivima i svi su zadovoljni.

Stare sorte danas polako padaju u zaborav i tek poneka, iznimna, ostaje u programu uzgoja selekcijskih kuća. U te iznimne pada i sorta „bankut 1205”, koju su osim selekcionara prigrlile i slamarke. One od njene duge čvrste slame, koja je nekad pravila probleme kombajnima, sada prave prava umjetnička djela kojima se svi dive.

Selekcionar koji je stvorio tu sortu pšenice, László Baross, prije oko 100 godina sigurno nije mogao pretpostaviti da će sorta živjeti i danas. Više ne služi u svrhu za koju je selekcionirana, ali je dobila vrijednu ulogu kao materijal za izradu predmeta i umjetnina od slame. Tako se u nerazdvojivo jedinstvo dužijance i slamarstva umiješao i taj, samo naizgled manje važan potporanj.

Čuvanje i njegovanje bankuta

Tradicionalna obveza bandaša za Dužijancu bila je pogoditi kočijaša s karucama i konjima, isto tako osigurati žito za pletenje vijenaca. U vrijeme dok još kombajni nisu ovladali u našim krajevima, gotovo svi bandaši su znali kositi. Većina njih bila je sa salaša i imali su svoje posjede zasijane pšenicom, pa im nije bio problem nakositi jednu krstinu žita, onoliko koliko je potrebno za pletenje vijenaca. Sedamdesetih godina prošloga stoljeća uvelike se koriste nove hibridne sorte žita, sve je manje bilo ljudi koji su sijali starinske sorte, činilo se da će stare sorte potpuno izići iz uporabe. Na sreću, u to vrijeme slamarstvo je bilo toliko razvijeno da su slamarke, da bi imale žito za svoje potrebe, samostalno na svojim posjedima sijale starinsku sortu žita koja je bila najpogodnija za rad sa slamom. Grgo Piuković uvidio je problem i odlučio pokušati sačuvati sortu bankut za Dužijancu, jer su vijenci od njega najljepši i puni sjaja. S tom idejom obratio se čuvenoj slamarci teta Mari Ivković Ivandekić iz Đurđina, da bi on sijao svake godine žito za potrebe Dužijance. Ona mu je za početak dala da zasije jednu šaku žita sorte bankut. Sljedeće godine, kada je žito rodilo, imao je dovoljno da sam nastavi s umnažanjem. Grgo je u jesen 1984. godine zasijao na svojoj njivi dovoljno da bi se u ljeto 1985., kada je došlo vrijeme zrijenja, organiziralo košenje žita. Od tada Grgo preuzima kompletnu brigu oko vijenaca za Dužijancu. Bio je na svakom čišćenju žita, pleo je vijence, zainteresiranim pojedincima davao upute za tehnike pletenja. Kada su vijenci bili gotovi, zajedno s bandašom je

kitio karuce. Nakon Dužijance vijence koji su krasili karuce ručno je omrvio i ostavio sjeme za sljedeću godinu. Imao je veliku potporu obitelji. Kada bi došlo vrijeme risa, vrijeme kosidbe, svi bi se obukli u risarsku nošnju, pripremila bi se kosa, kuka, grablje za kupljenje mršavine i drugi alati. On bi žito kosio, supruga i njegova mama rukovetale, a djeca bi pomagala oko skupljanja snoplja u krstine. Bilo je godina kada su izabrani bandaš i bandašica dolazili

na taj događaj i sudjelovali u risu. Djeca su mu pomagala i na čišćenju žita, pletenju vijenaca i kićenju karuca. Vrijednost takvom radu dodaje i to što se sve radilo ručno s ljubavlju u zajedništvu, s dijelovima risa izvornog oblika „obiteljske Dužijance“. Od 1985. godine do danas Grgo Piuković neumorno radi, ljubomorno čuva i vodi brigu da se žito za Dužijancu zasije svake godine. Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ nastoji i pomaže da se ta praksa njeguje kroz Dužijancu i sačuva kao dio nematerijalnog kulturnog nasljeđa.

Visoka žuta žita

Kada u rumene zore
Ili u jasna jutra
Prolazim
Poljima rosnim
Gdje mlad vjetar njiše teške klasove
Visokog žutog žita,
Iznenada stanem;
I gle!
Moje srce, od radosti, glasno kuca
Kao zlatan sat.

Dragutin Tadijanović

INTERVJU: s. MIRJAM PANDŽIĆ

S ljubavlju, Bogu na slavu

Katedralni zbor „Albe Vidaković“, mnogo godina na čelu sa zborovoditeljicom i orguljašicom s. Mirjam Pandžić, vrlo je usko povezan mnogim nitima s dužijancom. Tako je zbor prvi put nastupio pod imenom „Albe Vidaković“ baš na Dužijanci. Potom, skladba Milana Asića „Blagoslovljena ova zemlja moja“ postala je svojevrsnom liturgijskom himnom svake Dužijance. Mnoštvo je nastupa ovog zbora na „Danima kruha i riječi“ i drugim prigodama vezanim za žetvene svečanosti, zato se Dužijanica bez ovog zbora ne može zamisliti. Stoga smo za razgovor zamolili č. s. Mirjam Pandžić, koja je svoj život posvetila radu s ovim zborom. S njom smo razgovarali 20. listopada 2020. u samostanu sestara „Naše Gospe“ u Subotici.

Nela S.: Kako je i kada došlo do osnivanja katedralnog zbora?

S. Mirjam P.: Katedralni zbor „Albe Vidaković“ osnovan je u jesen 1973. godine, prigodom proslave 200. obljetnice katedrale sv. Terezije, danas katedrale-bazilike. U okviru proslave, 14. listopada 1973. godine, bila je posveta obnovljene unutrašnjosti katedrale, a 15. listopada proslava jubileja 200. obljetnice. Za tu proslavu organiziran je mješoviti zbor od vjernika Hrvata i Mađara koji je pjevao na tri jezika, latinskom, hrvatskom i mađarskom. Dirigirao je vlč. **Josip Miocs**, a svirala sam ja na orguljama. Poslije ove proslave pjevači su izrazili želju da nastave za-

S. Mirjam P.: Katedralni zbor „Albe Vidaković“ je tijekom svojega postojanja imao mnogo gostovanja. Treba istaknuti susret katedralnih zborova u Zagrebu 23. studenog 1985., povodom europske godine glazbe u Franjevačkoj crkvi na Kaptolu. Gostovali smo i u Osijeku, u Beogradu više puta, Nišu, Novom Sadu više puta, u Baču više puta, Odžacima, Somboru, Bačkom Brijegu, Plavni i u svim selima u okolini Subotice. Također, u Bosni u Tuzli više puta, a i u Hercegovini u Mostaru. U Mađarskoj u Baji više puta, u Kačmaru i Bačalmašu.

Nela S.: Nakon sedam godina, zbor je dobio ime „Albe Vidaković“. Kojom prigodom je to bilo?

Katedralni zbor na Dužijanci 15. 8. 1980.

jedničko pjevanje. Tako smo u listopadu u Katedralnom krugu održali prvu probu novoosnovanog zbora pod imenom „Mješoviti katedralni zbor“. Prvi službeni nastup imali smo 8. prosinca za blagdan Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, kada je zbor pjevao troglasnu misu Albe Vidakovića. To je bio veliki uspjeh zbora pa su se redali nastupi u subotičkoj katedrali svake nedjelje i blagdana na svetoj misi i prilikom proslave raznih jubileja. Prvi zadatak zbora je da svojim pjevanjem pridonosi slavlju svih liturgijskih svečanosti nedjeljom i velikim blagdanima, a drugi je da pomaže upoznavanje naše i svjetske kulturne baštine duhovne glazbe.

Nela S.: Zbor se rado odazivao na pozive za gostovanja... Gdje je sve gostovao?

S. Mirjam P.: Najveća prekretnica u radu zbora nastala je 1980. u okviru tradicionalne svečanosti *Dužijance*, kada je zbor prvi put nastupio pod imenom Katedralni zbor „Albe Vidaković“. Tako zbor nosi ime velikog sina Subotice, hrvatskog skladatelja, muzikologa i svećenika Albe Vidakovića. Na Misijsku nedjelju, 19. listopada 1980., bilo je svečano krštenje u katedrali, a popraćeno je koncertom i svetom misom koju je služio subotički biskup Matija Zvekanović. Moram reći da sam imala podršku od samog biskupa Zvekanovića i tadašnjeg katedralnog župnika, preč. Franje Vujkovića, kao i od hrvatskih svećenika.

Nela S.: Tijekom vašeg rada, zbor je obnovio mnoge bunjevačke stare pjesme, najviše božićne.

Kako ste ih pronašli i tko vam je u tome pomogao?

S. Mirjam P.: Jako puno mi je pomogao pokojni kantor Marko Stantić. Na jednoj kazeti imam snimljene uz harmonijum božićne, a i druge pjesme, tako da sam ih odatle uzela. Kad su nastale društvene i demokratske političke promjene, Katedralni zbor „Albe Vidaković“ je priredio prvi javni božićni koncert 28. prosinca 1990. u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće. Zbor je zajedno sa Subotičkim tamburaškim orkestrom obnovio naše stare božićne pjesme i nešto uskrsnih, a u tome nam je puno pomogao pokojni profesor Bela Gabrić.

GOTOVO 30 GODINA BOŽIĆNIH I USKRSNIH KONCERATA

Nela S.: Spomenuli ste prvi koncert u suradnji sa Subotičkim tamburaškim orkestrom i Stipanom Jaramazovićem 1990. godine. Od tada se božićni koncert održava svake godine. Kako je došlo do te suradnje?

S. Mirjam P.: Suradnja sa Subotičkim tamburaškim orkestrom i Stipanom Jaramazovićem počela je 1986., za 300. godišnjicu dolaska jedne skupine Hrvata Bunjevaca u ove krajeve. U programu aka-

Milan Asić i s. Mirjam 1983.

Te pjesme nisu priređene za višeglasni zbor već su ostale pučke, a za tamburaški orkestar ih je obradio **Stipan Jaramazović**. Pjesme koje je obradio pokojni Milan Asić sam tada poslala na Institut za crkvenu glazbu u Zagrebu, oko sedam-osam božićnih pjesama. Uskrsnih ima vrlo malo, a božićnih, ne bih znala točno, ali ima ih. Na primjer, „Oj pastiri čujte novi glas“, „Prvi žrtvenik tvoj biše“, „Marija divica“.

Nela S.: Čuvaju li se one negdje?

S. Mirjam P.: Te pjesme se čuvaju kod **Stipana Jaramazovića** u arhivu Subotičkog tamburaškog orkestra, ima i kod mene obrađenih za tamburaški orkestar. Ono što je Asić obradio je uglavnom kod mene i na Institutu u Zagrebu, oko osam pjesama. Koliko znam, Institut te pjesme nije uvrstio u svoj repertoar, ali svejedno, tamo su.

demije za tu godišnjicu zbor je sudjelovao s glazbenim točkama. Kasnije, 1989., bila je prva polnočka u katedrali s tamburaškim orkestrom i to se nastavilo sve do danas. Prvi božićni koncert u Velikoj vijećnici Gradske kuće, kada smo prvi puta izašli izvan crkvenih okvira, održan je 1990. godine.

Nela S.: Je li bilo još nekih nastupa tijekom godina sa Subotičkim tamburaškim orkestrom?

S. Mirjam P.: Bilo ih je, svake godine. Bilo je godina kad smo imali čak osam-devet nastupa, nekad manje, ali svake godine. Bilo je to prigodom glazbenih razmatranja u katedrali, akademija, izložbi... U to vrijeme doista je bilo puno glazbenih nastupa. Sa Subotičkim tamburaškim orkestrom smo priređivali i uskrsne koncerte. Prošle godine (2019.) se trebao održati 30. božićni koncert, a ove godine (2020.) je

trebao biti 30. uskrсни. Prvo je počeo božićni, a već sljedeće godine 5. travnja 1991. smo priredili uskrсни koncert u Sinagogi, gdje smo održali koncerte još dvije-tri godine, a poslije smo prešli u Gradsku kuću.

VELIKA POMOĆ IZNIMNOG ČOVJEKA

Nela S.: O koncertima zbora je, među ostalim, bilo napisa i u hrvatskom časopisu za sakralnu glazbu „Sveta Cecilija“?

S. Mirjam P.: Profesor Bela Gabrić i drugi autori su pisali o svemu tome u časopisima i to je sve ostalo i napisano. Profesor Bela je pisao i za časopis „Sveta Cecilija“. U mnogim časopisima je bilo pisano o zboru, kao što su „Glas koncila“, „Veritas“, beogradska „Blagovijest“, „Svjetlo riječi“ u Bosni, bilo je napisa u „Glasu ravnice“, u „Subotičkim novinama“, poslije u

S. Mirjam P.: Milan Asić je do kraja života bio u Subotici, a pokopan je u Zagrebu. Njegova supruga Jelka Asić je bila u zboru neko vrijeme, dok se nije razboljela. Imala je rak, rano je umrla, a on je ostao udovac. Profesor Bela mi je dao tekstove za uglazbljivanje i ja sam zbog toga često morala odlaziti kod Milana Asića. Bio je izgubljen i stari čovjek, živio je sam, ali jako me je volio i cijenio i rado je napravio te rodoljubne pjesme, na primjer, na tekstove Alekse Kokića, Ante Jakšića, Jakova Kopilovića. Sve je to ostalo iza njega i to smo izvodili, uglavnom na svim tim danima dužijance. Osim „Blagoslovljene“ ima još dosta njegovih pjesama, na primjer pjesma Ante Miroljuba Evetovića „Moje zvanje“ i „Subotice bijela“. Asić je umro 1986., do kraja je živio u Subotici. Išao je na 50-godišnjicu mature u Zagreb i kada se vratio šlagirao se. Bio je u subotičkoj bolnici, ja sam

„Zvoniku“, „Agapeu“, „Svetoj baštini“ – u Hercegovini i poslije u „Hrvatskoj riječi“.

Nela S.: Zbor je izvodio djela mnogih skladatelja, domaćih i stranih. Čije ste sve skladbe izvodili?

S. Mirjam P.: Od domaćih skladatelja zbor je izvodio Ivana Lukačića, Vinka Jelića, Ivana Zajca, skladbe Krste Odaka, našeg dr. Josipa Andrića, najviše Albe Vidakovića, Mate Leščana, Anđelka Klobučara, o. Kamila Kolba i osobito Milana Asića.

Nela S.: Milan Asić je skladao neke pjesme baš za katedralni zbor, poput „Blagoslovljena ova zemlja“ koja je postala nezaobilazna u Dužijanci i drugim prigodama. Kako je počela suradnja s Milanom Asićem?

pozvala svećenika, ispovjedio se i pripremio za smrt. Zbor je išao pjevati u Zagreb gdje je pokopan. To je bilo posebno dojmljivo, jako su se iznenadili da smo se mi pojavili i pjevali. Pokopan je u obiteljsku grobnicu na Mirogoju.

Nela S.: Spomenut ćemo i strane skladatelje čija je djela izvodio zbor.

S. Mirjam P.: To su uglavnom bili skladatelji baroka, klasike, romantizma, pa i autori iz 20. stoljeća. Na koncertima smo često izvodili Bacha, Handela, Beethovena, Mozarta osobito.

Nela S.: Koliko je zbor imao članova i je li pjevao višeglasno?

S. Mirjam P.: S početka se pjevalo dvoglasno pa onda troglasno. Kako se povećavao broj članova, pjevalo se i četveroglasno. Najviše nas je bilo 50 za uskrсни koncert jedne godine. Tada je i pater Marijan (Kovačević) s nama pjevao, a to je mogla biti 1991. godina, u Sinagogi.

Nela S.: **Kako je bilo raditi sa zborom do političkih i demokratskih promjena 90-ih godina i nakon njih?**

S. Mirjam P.: Nije bilo lako raditi jer ono je još bilo komunističko vrijeme. Međutim, ljudi su voljeli pjevati i ja sam im se divila, neki od njih i danas pjevaju. Sasvim drukčije izlazi pjesma iz duše vjernika. Imala sam stvarno jednostavne žene, čak u bunjevačkom obučene, koje su svladale teške skladbe, i jako su voljele pjevati pa nisam imala problema. Treba s ljubavlju raditi, treba stvarno biti strpljiv i ustrajan i onda se mnogo napreduje.

Nela S.: **Je li bilo dovoljno muških članova u zboru?**

S. Mirjam P.: S početka je bilo malo muških pjevača, poslije ih je bilo više. Ljudi su voljeli dolaziti i pjevati. U ono vrijeme često se putovalo, mnogo smo mjesta obišli. Međutim, kada je došlo drugačije vrijeme, nije se puno putovalo, možda tu u okolici, ali ne dalje. Jedno vrijeme imali smo i posebni zbor mladih, od '90. do '98. godine, dakle do 25. godišnjice zbora, kad je bilo 25 mladih, a među njima i onih iz Muzičke škole. Priređivali smo i koncerte šansona, zbor mladih je neko vrijeme zaista uspješno djelovao. Poslije su se razišli, a manje je novih dolazilo.

Nela S.: **Gdje su se probe održavale i kakva je bila atmosfera na probama?**

S. Mirjam P.: Do 90-ih godina probe smo održavali u Katoličkom krugu, poslije smo prešli u Harambašićevu ulicu. Tu smo bili malo skučeni, jer je manji prostor, međutim, ipak smo ostali na župi. Ljudi su rado dolazili na probe i osjećali su da trebaju sudjelovati u crkvi, da dragom Bogu treba dati ono što nam je dao – glas. Divila sam se tome kako su pjevali, jednostavne žene i ljudi, voljeli su dolaziti na probe. Doista Bogu zahvaljujem što sam u to vrijeme mogla s njima raditi.

S KRIŽEM KROZ GRAD

Nela S.: **Zbor je sudjelovao i na mnogim događajima značajnim za hrvatsku zajednicu, tu su duži-**

jance, „Dani kruha i riječi“ i mnoge druge prigode!

S. Mirjam P.: Zbor je nastupao uglavnom u katedrali, kad su bile prve pričesti, krizme, ređenja svećenika, mlade mise, srebrne i zlatne mise, osobito dužijance, akademije i komemoracije, kao na primjer komemoracija za Blaška Rajića, Lajču Budanovića, Albu Vidakovića. Nastupao je na književnim večerima i glazbenim razmatranjima, na proštenjima i hodočašćima, a osobito na hodočašćima na Bunarić. Na Bunarić smo išli pješice. Prvi put kad smo išli zaustavila nas je policija, jer su bila zabranjena javna vjerska okupljanja. Tada je biskup iz Zadra rekao vlč. Andriji Kopiloviću: „Zamisli kakvi su oni junaci kada su kroz grad prošli s križem!“ A

križ je nosio današnji svećenik **Josip Štefković**. Vjerska javna okupljanja su bila zabranjena, međutim, krenuli smo pokraj Gradske kuće i išli pješice po tračnicama vlaka, jer nismo smjeli ići po cesti. Svejedno se pjevalo, molilo. Poslije već nije bilo problema.

Nela S.: **Pjevali ste i na mnogim mladim misama...**

S. Mirjam P.: Nije bilo svečanosti na koju zbor nije bio pozvan. Pjevali smo i na mladoj misi vlč. **Andrije Anišića, Antuna Kopilovića**, a u Žedniku za pokojne Franju Davčika i Mari-

jana Đukića. Zbor je sudjelovao i na svečanim akademijama u Paulinumu.

Nela S.: **Kako je došlo do pokretanja Zlatne harfe, godišnje smotre malih župnih zborova u Subotičkoj biskupiji ?**

S. Mirjam P.: Iz Instituta za crkvenu glazbu i središnjeg odbora za Zlatnu harfu iz Hercegovine, odakle je Zlatna harfa potekla, zamolili su me 1986. godine da u Subotičkoj biskupiji organiziram Zlatnu harfu. Prihvatila sam to i u dogovoru sa sestrama katehisticama i župnicima održana je 1987. u katedrali prva Zlatna harfa. Teme za Zlatnu harfu smo uzimali kakve su imali u Hrvatskoj. Zlatne harfe su se održavale kod nas svake godine u lipnju, uglavnom u katedrali, u Franjevačkoj crkvi nekoliko puta, u Tavankutu, Somboru kod karmelićana, Lemešu i posljednjih godina na Bunariću. Vodila sam Zlatnu harfu do 2008., a onda su hrvatski svećenici na svojim susretima odlučili da Zlatnu harfu preuzme Glazbeni odjel Katoličkog instituta „Ivan Antunović“ te ju je ubuduće vodio Miroslav Stantić. Jako je to lijepo bilo i djeca su čekala svake godine. Neki zborovi su i preko godine vježbali i učili pjesme da bi došli na Zlatnu harfu. To ih je potaknulo, to je bio cilj i motiv. Nismo mnogo kasnili za Hercegovinom gdje je prvi

put organizirana 1984., naredne godine se održala u Đakovu, a 1987. prvi put i kod nas.

Nela S.: Išli ste i na druge župe pripremati djecu za Zlatnu harfu?

S. Mirjam P.: Nisam puno išla vježbati s djecom po selima. U Miletić sam odlazila, u vrijeme kada nije bilo više časnih sestara išla sam na Đurđin, poslije je to preuzela katehista. Gabrijela Milodanović s Palića me više puta molila da dođem dok je s djecom dolazila na Zlatnu harfu. Zanimljivo je da je jedne godine na Zlatnoj harfi kod karmelićana u Somboru bilo čak 17 dječjih zborova. Bilo je to posebno lijepo, djeca su to voljela.

Nela S.: Vrijedi spomenuti i sve one koje ste učili, a sada su orguljaši i zborovoditelji!

S. Mirjam P.: Jedno vrijeme sam obučavala za kantore, spremala sam i **Jelicu Demšedi, Gabrijelu Milodanović** s Palića, **Maricu Šimoković** koja svira u Župi Isusova Uskrsnuća, spremala sam čak i sjemeništare. Zamjenjivala sam vlč. Miocsa kada je bio odsutan dvije godine na Institutu za crkvenu glazbu i tada učila neke sjemeništare svirati. Neko vrijeme sam se zaista bavila time da se osposobe kantori. Jako je dobro bilo to što smo se mi, kantorice i katehiste nalazile češće i razmjenjivale iskustva, razgovarale o tome što tko pjeva za Božić, za advent. Znala je doći čak i jedna sestra iz Sombora. U to vrijeme smo doista bili povezani i zajednički radili. Na sastanke su dolazile uglavnom sestre iz Subotice, iz raznih župa, one koje su vodile zbor, pokojna časna iz Aleksandrova, iz Kera. Šteta što sada nema

takvih susreta. Ti susreti su bili posebni, osobito kada je počela Zlatna harfa. Nalazile smo se i prije Harfe nekoliko puta, a i nakon nje.

Nela S.: Kao katedralna orguljašica i voditeljica zbora surađivali ste s gospodinom Miocsem koji je predavao u sjemeništu Paulinum i vodio zbor „Sveta Terezija“. Kakva je bila ta suradnja?

S. Mirjam P.: Moram posebno istaknuti suradnju s vlč. Josipom Miocsem tijekom 32 godine. On je bio *regens chori* katedrale od 1970. do 2005. godine. Vodio je mađarski katedralni zbor „Sveta Terezija“, a od 1973., od proslave 200 godina katedrale, oba zbora su redovito pjevala na liturgijama i za vrijeme velikih blagdana. Skupa smo pjevali na latinskom, hrvatskom i mađarskom jeziku. Bila je to dobra suradnja, 32 godine je mnogo vremena, trebalo je to izdržati. Slagali smo se. On je dirigirao, a ja sam svirala, pjevali smo latinske mise u to vrijeme i bilo je svečano. Velečasni Miocs je vježbao sa zborom „Sveta Terezija“, a ja sa zborom „Albe Vidaković“ i onda smo imali zajedničke probe. Lijepo je bilo. Stari biskup Zvekanović jako je to volio! Svečano je to bilo! Kada se pjeva latinski, to je jako svečano! Od orguljaša koji su dolazili treba spomenuti Libora Dudaša iz Osijeka, Antu Sekulića mlađeg iz Zagreba, s. Imakulatu Malinku iz Zagreba, Lidiju Tabori iz Sombora, Andriju Galuna iz Beograda. Od naših, iz Subotice, Alena Kopunovića Legetina, zatim Sándora Kádára i Kornelija Vizina. Što se tiče solista, treba spomenuti s. Ceciliju Plešu iz Zagreba, o. Stanka Vasilja iz Hercegovine, Evu Herodek iz Subotice, zatim

s. Karmelu Kovačević, Tereziju Buljovčić Jegić, Ivicu Perčića, Marijanu Ivković... Svi su oni bili solisti na koncertima ili na misama. Osim školovanih solista, to su sve uglavnom obični ljudi koji su voljeli pjevati, dolazili u zbor i mogli su preuzeti ulogu solista.

„OBIČAN DAN, A TOLIKO LJUDI NA DUŽIJANCI?“

Nela S.: Dužijanca bez zbora se ne može zamisliti. Kako ste vi doživljavali Dužijancu kroz sve ove godine ?

S. Mirjam P.: Do 1993. godine Dužijanca je bila na Veliku Gospu. Ja sam to jako voljela! To mi je bilo posebno lijepo! Orguljaš Libor Dudaš je znao doći za *Dužijancu*, pa je pratio na orguljama. Bila je puna katedrala. Koliko je ljudi bilo u katedrali, toliko je bilo i vani, a običan dan! Pita me Libor Dudaš kako to da ima toliko ljudi na običan dan. Rekla sam mu, to su došli ljudi sa sela, salašari! Dužijanca na Veliku Gospu je bila sasvim nešto drugo! Kada su se 1993. godine ujedinile crkvena i gradska Dužijanca, već je bilo drugačije. Mogu reći da sam odsvirala 42 dužijance. Kao mlada sestra u Crkvi Isusova Uskrsnuća sam svirala tri godine i nakon toga još 39 godina u katedrali!

Nela S.: To su „samo“ mise, a još i na proslavama, svečanostima...

S. Mirjam P.: Da, uvijek je bilo nastupa zbora, na književnim večerima, uglavnom u „Bunjevačkom kolu“, a i u sjemeništu. U tim prigodama su se obično izvodili naši autori i pjesme prigodne za dužijancu. Za neke dužijance je Asić komponirao, a za sve to je jako zaslužan prof. Bela Gabrić. Bio je poseban, o svemu tome je jako vodio brigu i puno, puno napravio.

Nela S.: U čemu se ogleda njegov doprinos zboru?

S. Mirjam P.: Na prvom mjestu u tome što je podržao i dirigenta i pjevače. Nije bilo koncerta niti akademije da on nije o tome napisao u tisku. O koncertima je uvijek dugačak tekst napisao. I svaki put je došao sretan kući i rekao supruzi kako mu je jako lijepo bilo na koncertu. On je bio poseban čovjek i uživao je u koncertima. Govorio je – „Što je napisano to će ostati“, a ima pravo, baš je tako. Treba to sve, kaže, napisati. Pisao je puno za tisak u Hrvatskoj i u „Bačkom klasju“.

Nela S.: Što je važno u radu sa zborom, s ljudima?

S. Mirjam P.: Treba raditi s ljubavlju i strpljivo, imati dobru volju, jer sasvim je drugačije kada se nešto radi s ljubavlju. Rekla bih da je glazba nešto veličan-

stveno, ona uzdiže dušu Bogu, osobito u liturgiji. Članovi Katedralnog zbora „Albe Vidaković“ su bili isključivo amateri, ljudi svih profesija i životnih dobi, a sastav zbora se mijenjao. Puno je ljudi prošlo kroz zbor. Mnogi su do kraja ostali vjerni Crkvi, možda baš zahvaljujući tome što su slavili Boga pjesmom. To mi je osobito drago. Osjećali su se dobro u toj ulozi. Ni smo često išli na izlete, ali na gostovanja jesmo. Posebna su nam bila prela, održali smo ih 20. To je bio poseban doživljaj. Nije to bilo samo sjesti i jesti već se veselilo. Bili su tu i tamburaši, pjevalo se, bilo je posebno raspoloženje. Pjevači su to voljeli. U vrijeme kada smo mi počeli održavati prela, nije ih svuda bilo. Na jednom prelu je bio i pokojni Asić i p. Stanko Vasilj.

Nela S.: Tijekom mnogih godina rada, stigle su i nagrade...

S. Mirjam P.: O nagradama ću vrlo kratko. Za desetu obljetnicu zbora 1983. došlo je priznanje od Sv. Oca Ivana Pavla II. za Katedralni zbor „Albe Vidaković“. Za 20. obljetnicu 1993. zbor je dobio „Antušovu nagradu“ od Katoličkog instituta „Ivan Antunović“. Godine 2002. dobila sam nagradu „Pro urbe“ za rad sa zborom i rad u Crkvi. U prosincu 2012., putem Apostolske nuncijature u Beogradu, stiglo je odlikovanje – „Medaglia Benemerenti“ na ime s. Mirjam Pandžić od Sv. Oca Benedikta XVI.

Nela S.: Kada ste prestali raditi sa zborom i kako sada vidite to prošlo razdoblje?

S. Mirjam P.: Nisam mislila da ću nakon studija voditi zbor, mislila sam da ću biti kantoriga i svirati mise, jer je u to vrijeme na oba jezika bilo puno misa. Jedno vrijeme sam svirala i zboru „Sveta Terezija“ kod gospodina Miocsa, kao i posljednjih godina. Sa zborom sam prestala raditi 31. kolovoza 2012. godine.

Kada se osvrnem na to razdoblje, ne mogu se pravo snaći je li to stvarnost ili nije, ali dragi Bog je imao to sve u planu. Iako mi je u Zagrebu bilo jako lijepo – svirala sam kod isusovaca misu mladih i dječju misu, i u Svetom Blažu sam vodila zbor dvije godine – Časna majka me premjestila u Suboticu. Nije lako biti u svojem gradu, ali ta žrtva se isplati. I sada, kada vidim da je to ipak iza nas i da je stvarno kroz sve ove godine bilo puno toga, zahvaljujem Bogu. Dobro mi je što nisam potpuno još stala, još uvijek se nalazim za orguljama u Franjevačkoj crkvi. Nikada nisam bez pjevača. Kako oni pjevaju s dušom! Odu sa sv. mise pune duše! Ne samo oni nego i ja! Zahvalna sam Bogu i ljudima na svemu.

Liturgijska „himna“ Dužijance – „Blagoslovljena ova zemlja moja“

GLAZBENO-LITURGIJSKI ASPEKTI

Liturgijska glazba vezana uz slavlje Dužijance uglavnom se vezuje uz već opće poznata glazbeno-liturgijska ostvarenja koja su odobrena u različitim pjesmaricama¹ u obliku ustaljenih crkvenih popijevki koje govore o kruhu, životu, žitu i čovjeku koji zahvaljuje za dar zlatnoga zrnja kao dar Stvoritelja. Posebni momenti ovih slavlja jesu svečane, dostojanstvene, duge i zanosne prikazne procesije u kojima se na oltar donose darovi za prikazni dio svete mise. Budući da ruho glazbe uvijek prati svečana misna slavlja prigodnim skladbama, tako je u jednom momentu osamdesetih godina prošloga stoljeća došlo do nadahnuća i poticaja da se za slavlje glavne, subotičke Dužijance napiše skladba koja bi tekstualno i liturgijski prigodno pratila najsvečaniji i najpotresniji dio

¹ Liturgijske pjesmarice poput pjevnika: *Nova crkvena pjesmarica*, Zagreb, 1973., priredio Institut za crkvenu glazbu, izdavač Kršćanska sadašnjost; *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*, Zagreb, 1983., prvo izdanje: Komisija imenovana od BKJ na Institutu za crkvenu glazbu pri KBF u Zagrebu; drugo izdanje: HBK, br. 778/2003 od 14. XI. 2003.; *Slavimo Boga*, Frankfurt am Main, u tri izdanja: 1982., 1994. i 1995.; hrvatski katolički molitvenik i pjesmarica /izdavač: Hrvatski naddušobrižnički ured u Njemačkoj. Priredili: o. Bernard Đukić, Mato Leščan i dr.; te subotička *Slava Božja*, Subotica, 1996. i 2003., katolički molitvenik i pjesmarica / izdavač Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, priredio Stjepan Beretić.

mise toga slavlja – prinos darova. Katedralni zbor „Albe Vidaković“ uvelike je davao svoj doprinos manifestacijama Dužijance pa tako i završnom liturgijskom slavlju. Suradnja zbora i njegove tadašnje voditeljice s. Mirjam Pandžić s našim bačkim i subotičkim pjesnicima, profesorima i skladateljem Milanom Asićem urodila je plodom te je 1982. godine nastao izvorni liturgijski prvijenac Dužijance, skladba *Blagoslovljena ova zemlja moja*. Sam tekstualni podložak tražio je da se može uklopiti u liturgijsko slavlje tako da tekst ima liturgijske tekstualne okvire a opet, trebalo je da sadrži sve ono što je vezano za simboliku pšenice: od umiranja do rasta zrna, do čovjekove suradnje s Tvorcem svega i primanja na dar blagoslovljenih plodova ljudskih ruku. Nadahnućem i poticajem s. Mirjam Pandžić, uz suradnju Bele Gabrića, izabrani su početni stihovi pjesme Ante Jakšića, a Bela Gabrić je biranim i osjećajnim riječima uobličio cijelu pjesmu, tvoreći tako jedan jedinstveni mozaik lijepoga pretočenog u riječ, za Riječ.

*Blagoslovljena ova zemlja moja,
iz koje sam došao na sunce među ljude.*

*Blagoslovljene ove njive naše
koje nam rode i darivaju
zlatne klasove.*

Dužijanica 2011.

BLAGOSLOVLJENA OVA ZEMLJA

T.: A. Jakić i B. Gabrić
 N.: Milan Asić
 (1982.)

Moderato

Sopran
 Bla-go-slo-vlje-na o-va zem-lja mo - ja iz ko-je sam do-ša-o na sun-ce me-du

Alt
 Bla-go-slov-lje-na o-va zem-lja mo

Tenor
 -

Bas
 -

7

S.
 lju - de. Bla-go-slov-lje-ne o - ve nji - ve na - še ko-je nam

A.
 -ja. Bla-go-slov-lje-ne o - ve nji - ve

T.
 Bla-go-slov-lje-na o - va zem-lja.

B.
 Bla-go-slov-lje-na o - va zem-lja.

13

S.
 ro-de i da-ri-va-ju zla - tne. kla-so - ve. Bla-go-slov-lje-ne tvr-de ru-ke se - lja - ka

A.
 na - še. Bla-go-slov-lje-ne

T.
 Bla-go-slov-lje-ne nji-ve na - še.

B.
 Bla-go-slov-lje-ne nji-ve na - še.

2

20

S. ko-je nas hru-ne kru-hom svag-da njim. Bla-go-slov-lje-ni o - vi zlat-ni

A. tvr-de ru-ke se - lja - ka.

T. Bla-go-slov-lje-ne tvr-de ru-ke.

B. Bla-go-slov-lje-ne tvr-de ru-ke.

27

S. kla-so - vi ko-je mi no-si-mo na ol - tar vje - čne lju - ba - vi.

A. Bla-go-slov-lje-ni o - vi zlat - ni kla - so - vi.

T. Bla-go-slov-lje-ni zlat-ni kla-so-vi.

B. Bla-go-slov-lje-ni zlat-ni kla-so-vi.

33

S. Bla-go-slo-vi, ču - vaj, Gos-po-di-ne, o - ve lju - de na dra - gim na - šim po - lji - ma.

A. A a na dra - gim na - šim po - lji - ma.

T. Bla-go-slo-vi, ču - vaj, Gos-po-di-ne, o - ve lju - de na dra - gim na - šim po - lji - ma.

B. A a na dra - gim na - šim po - lji - ma.

41 Allegretto

S. O - ve nji - ve mi - ris - ne, o - ve nji - ve po - nos - ne, o - ve zlat - ne kla - so - ve.

A. O - ve nji - ve mi - ris - ne, o - ve nji - ve po - nos - ne, o - ve zlat - ne kla - so - ve.

T. A a o - ve zlat - ne kla - so - ve.

B. A a o - ve zlat - ne kla - so - ve.

*Blagoslovljene tvrde ruke seljaka
koje nas hrane
kruhom svagdanjim.*

*Blagoslovljeni ovi zlatni klasovi
koje mi nosimo na oltar
vječne Ljubavi.*

*Blagoslovi, čuvaj, Gospodine, ove ljude
na dragim našim poljima.*

*Ove njive mirisne,
ove njive ponosne,
ove zlatne klasove.*

Ovako domišljene stihove prikladne za uglazbljivanje za liturgijske potrebe, subotički dirigent i skladatelj Milan Asić pretočio je u glazbu. Godinama živeći u Subotici i sam je osluškivao ravnice, šum žita, zvuke tambure, radosti i žalosti ljudi s kojima je živio.

Vrlo jednostavnim glazbenim sredstvima napisao je skladbu koja plijeni i osvaja, a ima u sebi svu svečanost i radost, strepljenja i nadu bačkoga čovjeka u brizi za kruh svagdanji. Skladba je za četveroglasni mješoviti zbor u d-molu. Sama glazbena struktura te liturgijske minijature predstavlja pjesmu od pet kitica s codom. Ritamska slika građena je prema tekstu, pa se tako u formulaciji ritma skladbe koriste parne osmine i triole (koje podsjećaju na ljuljanje žita na vjetru), šesnaestine koje se uvijek koriste kao ponovljeni tonovi, čime je skladatelj potpuno podložio glazbu riječima, ne gubeći pritom na ljepoti melodijske linije. Melodija se kreće postupno, bez naglih skokova. Imitacija između soprana i alta je u svakoj kitici osim pete, dok muški glasovi pjevaju ponovljene tonove u intervalu kvinte ističući glavne misli određene kitice. U posljednjoj kitici dramaturgija skladbe se povećava, a

dinamička snaga raste i ističe tekst. Cijela skladba je u umjerenom (moderato) tempu, dok je coda u brzom (allegretto), čime se postiže učinak gradacije skladbe. Na neki način ta skladba predstavlja programsku liturgijsku minijaturu.

Skladba je danas na repertoaru Katedralnog zborora „Albe Vidaković” u Subotici, ali i zborova diljem Bačke i Hrvatske. Vrijednost te liturgijske minijature prepoznata je i u krugovima glazbenih stručnjaka te je objavljena dva puta u časopisu za duhovnu glazbu „Sveta Cecilija” u Zagrebu².

Orguljaš i pijanist prof. Đuro Rajković je zapisao: „Čuo sam tu skladbu jednom u Subotici, prigodom neke proslave. I dugo sam o njoj razmišljao. Asić je znao isplesti vez od jednostavnih sredstava koje ostavljaju trag u duši. I to je bit glazbe, osobito liturgijske – kad ti duša osjeti i čuje, kako mi je često govorio Prepek. Čuo sam u njoj svoje djetinjstvo: njihanje i šum žita, oko moga rodnog grada, i miris moje mile Bačke.”³

Nedvojbeno je da se jednostavnost te popijevke duboko nastanila u dušama kako Subotičana tako i onih glazbenika koji tu skladbu izvode. Tekstualno i po glazbenim obilježjima ovo je skladba koja potpuno zadovoljava sve kriterije liturgijske i koncertne izvedbe. Sama činjenica da je već 42. put slušamo i izvodimo na središnjoj proslavi Dužijance, govori o tome da je „Blagoslovljena” zalag za budućnost, kao i potvrda da je ta skladba jedan od sinonima te proslave u Subotici, ali i mnogo šire.

² Glazbeni prilozi „Svete Cecilije” tiskali su tu skladbu: Zagreb, 1986. godine – glazbeni prilog br. 3; 2015. godine, br. 1–2, glazbeni prilog posvećen duhovnim skladbama Milana Asića, notografija Bela Anišić, popratni tekst Miroslav Stantić.

³ Pismo Đure Rajkovića Miroslavu Stantiću, Petrovaradin, 27. 9. 2010.

Takmičenje risara nije održano, ali ris je obavljen

Dan prije nego što se po programu Dužijance 2020. trebalo održati 53. po redu *Takmičenje risara*, UBH „Dužijanca” je otkazala održavanje te manifestacije. *Takmičenje* je bilo zakazano za 11. srpnja, na njivi pored crkve svetog Josipa Radnika u Đurđinu, a otkazano je zbog nemogućnosti da se osigura poštovanje preporuke održavanja distance zbog aktualne pandemije.

No, u manjem formatu, bez dočeka gostiju i brojne publike, revijalno *Takmičenje risara* je ipak održano u srijedu, 15. srpnja, na njivi u Đurđinu pripremljenoj za tu manifestaciju. Članica Organizacijskog odbora

Dužijance **Marija Kujundžić** potrudila se okupiti risare i risaruše da pokose žito, žene da pripreme i iznesu risarski ručak-doručak i mašinare da na staroj vršalici s risarima da ovrše žito. Domaćini tog risa na kojemu je sudjelovalo deset risarskih parova bili su **Pavle Kujundžić** i **Suzana Matković**. Organizirano je i pletenje uža i risarski ručak (slanina, luk, domaći kruv i kiselna), risarska pogodba, ris, čiji je početak ove godine, umjesto gradonačelnika, zvonom označio **msgr. dr. Andrija Anišić**, predsjednik UBH „Dužijanca”. Organizirano je i pravljenje krstina, voženje pokošenog žita na „salaš” i vršidba

starom vršalicom. Sve je završilo risarskom užnom uz *taranu*, koja je napravljena na radionici „Pravljenja tarane” i s *divenicom* napravljenom na zimus održanom tradicionalnom „risarskom disnotoru”. Poštujući sve mjere zaštite od širenja virusa, žito je pokošeno i ovršeno, ris obavljen.

Takmičenje risara nije održano, ali će kao poučak o kontinuitetu ostati zapis o Hrvatima sa sjevera Bačke koji su s ljubavlju prema tradiciji i svojim korijenima, ali i za naslijeđe potomcima, priredili ovogodišnji ris pod maskama.

Izvor: vlč. A. A.
Priredila: Nela Skenderović

DUŽIJANCA U ŽEDNIKU

Plod rada i vjere

Prva od dužijanci u selima oko Subotice održana je 5. srpnja 2020. u crkvi svetog Marka evanđeliste u Žedniku, gdje se bunjevački Hrvati tradicionalno zahvaljuju Bogu za rod žita.

Nositelji žetvenih svečanosti bili su bandaš **Predrag Kuzmanović** i bandašica **Aleksandra Poljaković**, a mali bandaš **Luka Crnjaković** i mala bandašica **Andela Horvacki**.

Na početku mise, kako je već godinama uobičajeno u Žedniku, pjevale su žedničke *kraljice*, a misno slavlje uveličao je i župni zbor pod ravnanjem kantora **Nikole Ostrogonca**. Svečano euharistijsko slavlje predslavio je vlč. **Nebojša Stipić** u zajedništvu s vlč. **Željkom Šipekom**, vlč. **Draženom Dulićem** i vlč. **Lukom Poljakom**.

Dužijanca nije puka nošnja, svirka, kićenje i pokazivanje. Ona je plod obitelji, plod vjere, plod molitve i plod rada. Stoga, dragi Bože, primi ovaj kruh obitelji svoje, svoga naroda i neka ga anđeo tvoj prinese na tvoj nebeski žrtvenik, kazao je vlč. Stipić.

Navečer je u selu priređeno i *Bandašicino kolo*, na kojem su kao gosti nastupili folklorasi HKC-a „Bunjevačko kolo” iz Subotice. Proslavi *Dužijance* u Žedniku nazočili su i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Izvori: **Hrvatske novine i Hrvatska riječ (N. S.)**
Priredila: **Nela Skenderović**

DUŽIJANCA MALENIH

Dječja zahvala Bogu za žetvu

Svečanom svetom misom zahvalnicom u katedrali sv. Terezije Avilske, 12. srpnja, djeca su zahvalila Bogu za žetvu 2020. Mali bandaš je bio **Roko Vojnić** iz Župe Isusa Radnika, koji je na tom slavlju primio i Prvu pričest, a mala bandašica **Marta Vukmanov Šimokov** iz Župe sv. Roka. Uz njih, na misi su sudjelovali i mali bandaši i bandašice iz Male Bosne, Tavankuta i Lemeša, a živi ukras toga slavlja bilo je pedesetak djece u bunjevačkim narodnim nošnjama, članova HKC „Bunjevačko kolo”. Misno slavlje je predslavio katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić** u zajedništvu s **mons. Andrijom Anišićem** i **vlač. Lukom Poljakom**.

Zbog COVID-19 epidemije, iz programa su izostale dječje igre na temu dužijance, a na dan *Dužijance* i procesija s Presvetim sakramentom i tradicionalnim kolom pred katedralom.

Dužijanca malenih se održala trinaesti puta zaredom, a mali bandaški par predao je kruh predsjedniku HKC-a **Lazaru Cvjinu**.

Roko je na svečanoj misi bio obučen u bijelu košulju i svileni prsluk, čakšire (hlače) i čizme, a mala bandašica Marta je obukla *šling* (bijeli vez) koji je izradila **Marga Lendvai**. Punđu koju je imala krasila je perlica od slame slamarke **Jozefe Skenderović**.

Izvori: HR – Ž. V. i Fb UBH „Dužijanca”
Priredila: Nela Skenderović

Roko i Marta, mali bandaš i bandašica

Iako su i djeca uključena u proslavu glavne, središnje Dužijance, 13. put zaredom 2020. godine imali su i svoju zahvalu Bogu za žetvu – Dužijancu male-nih. Časnu ulogu biti malim bandašem ponio je **Roko Vojnić**, a mala bandašica je bila **Marta Vukmanov Šimokov**.

Roko Vojnić je treće dijete u obitelji **Jasne** i **Marijana Vojnića**. Ima dvije starije sestre, **Leu** i **Ines**. Pripada Župi Isusa Radnika, a u katedrali redovito ministrira, 2019. godine bio je i prvopričesnik. Završio je treći razred OŠ „Matko Vuković” u Subotici, a osim škole, Roko trenira i nogomet u Nogometnoj akademiji „Coerver coaching” u Subotici. U slobodno vrijeme vozi bicikl, igra zabavne igre, voli crtati i igrati video

igrice, baš kao i svi njegovi vršnjaci. Također, aktivan je i na brojnim drugim događanjima poput Oratorija, Etnokampa Hrvatske čitaonice...

Marta Vukmanov Šimokov je treće dijete u obitelji **Mirjane** i **Gorana**, a ima i dva starija brata, **Petra** i **Ivana**. Dolazi iz Župe sv. Roka te je završila treći razred OŠ „Ivan Milutinović” u Subotici. Marta svira tamburu – basprim u Subotičkom tamburaškom orkestru, a svirati je uči **Stipan Jaramazović**. U slobodno vrijeme voli se igrati s prijateljicama, ljeti se najviše voli kupati u bazenu te redovito ide na Oratorij (ljetni i zimski), kao i na Etnokamp.

Izvor: HR – Ž. V.

Priredila: **Nela Skenderović**

DUŽIJANCA U BAJMAKU

Ljudi zahvalnosti

Bunjevački Hrvati u Bajmaku i 2020. godine su proslavili Dužijancu, manifestaciju zahvale Bogu za rod žita. U nedjelju, 12. srpnja, bandaš i bandašica bajmačke *Dužijance*, **Mario Gunić** i **Sanja Milanković**, te mali bandaš i bandašica **Luka Tumbas** i **Lena Crnković** na misu su stigli u „karucama” prigodno ukrašenim klasovima žita, noseći „krunu” žetvene svečanosti izrađenu u tehnici slame. Na žetvenoj svečanosti bilo je i druge djece i mladih odjevenih u narodnu nošnju.

U mjesnoj crkvi sv. Petra i Pavla misno slavlje predslavio je tavankutski župnik **preč. Franjo Ivanković**

uz koncelebraciju bajmačkoga župnika **vlč. Zsolta Bendea**. Po riječima preč. Ivankovića, čovjek zahvalnosti jest onaj koji je prihvatio Božju riječ da u njegovu srcu rodi višestrukim plodom.

Zbog mjera uvjetovanih epidemijom koronavirusa, navečer u župi nije održana tradicionalna zabava vezana uz *Dužijancu – Bandašicino kolo*. Među ostalim, *Dužijanci* u Bajmaku nazočio je i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Izvor: **Hrvatska riječ – N. S.**

Priredila: **Nela Skenderović**

DUŽIJANCA U LEMEŠU

Od Boga dobiveno

U crkvi Rođenja BDM u Lemešu, 19. srpnja proslavljena je Dužijanca svetom misom. Bandaš i bandašica lemeške Dužijance bili su **Boris Tomas** i **Elizabeta Ileš**, a mali bandaš i bandašica **Nikola Mandić** i **Emina Kovač**. Uz još nekoliko mladih u nošnjama, oni su bili predvoditelji svečanosti zahvale Bogu za darove, kada je posvećen kruh od novog žita. Misu su predslavili vlč. **Gábor Drobina** i domaćin vlč. **Antal Egedi**.

Na današnji dan zahvalni smo za sve darove, a osobito kruh koji svaki dan blagujemo. Zajednica koja je kršćanska vjeruje da je sve od Boga dobiveno i zato

*naša zahvala ide Bogu, kazao je vlč. Drobina. Posvećeni kruh poslije mise predan je predsjedniku Vijeća MZ „Svetozar Miletić“ **Istvánu Sevaldu**. Izostala je svečana povorka sudionika *Dužijance*, obilazak fija-kerima domova bandaša i bandašica, što je do sada bio dio programa *Dužijance* u Lemešu.*

Kao dio proslave Dužijance, u organizaciji HBKUD „Lemeš“ iz Lemeša, na salašu Vujević-Ileš priređena je 16. srpnja Likovna kolonija na kojoj su sudjelovali članovi HLU „CroArt“ iz Subotice i mladi iz Lemeša.

Izvor: **Hrvatska riječ**
Priredila: **Nela Skenderović**

DUŽIJANCA U MALOJ BOSNI

Zahvalno, bez izvanjskog slavlja

U nedjelju, 26. srpnja 2020., proslavljena je u Župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni Dužijanica. Zbog epidemijskih mjera Dužijanica se proslavila bez izvanjskih znakova slavlja – povorke, karuca, Bandašicinog kola, ali je održano ono što i jest dužijanica, sveta misa zahvalnica za sve što je došlo iz Božje ruke. Bandaš i bandašica su bili **Kristijan Pelhe** i **Mirela Poljaković**, a na misi su bili prisutni i bandaš i bandašica katedralne župe.

Svetu misu je predslavio **preč. dr. Ivica Ivanković Radak** uz župnika **Dragana Muharema** i **mons. Anđriju Anišića**. Prigodnu propovijed je održao pred-

voditelj slavlja dr. Ivanković Radak, a pjevao je župni zbor uz orguljašku pratnju župne kantorige **Jelene Demšedi**.

Na kraju misnog slavlja vlč. Muharem je najavio da će Dužijanica 2021. godine biti u znaku 90. obljetnice crkve i 50. obljetnice posvete novog oltara. Poslije mise, bandaš i bandašica podijelili su blagoslovljene klasove pšenice za uspomenu na Dužijancu. Oni će se čuvati u obiteljima do jesenje sjetve kao poticaj na molitvu da dobri Bog desnicom svetom svojom neprestano blagoslivlja njive, polja, vinograde i voćnjake naše.

Priredila: **Nela Skenderović**

DUŽIJANCA U ĐURĐINU

Zahvalnost Bogu na svemu darovanom

Dužijanca u Đurđinu proslavljena je 2. kolovoza u crkvi svetog Josipa Radnika. Svečano misno slavlje predslavio je vlč. **Željko Šipek** uz mjesnog župnika vlč. **Dražena Dulića** i msgr. **Andri-**

ju Anišića. Nositelji slavlja ovogodišnje Dužijance bili su bandaš **Mario Horvacki** i bandašica **Marijana Dulić**, uz malog bandaša **Denisa Orčića** i malu bandašicu **Mateu Dulić**.

Uz nekolicinu mladih u narodnoj nošnji te gradskog bandaša i bandašicu, Dužijanca je proslavljena u izmijenjenim okolnostima koje su utjecale na način slavljenja, ali je zahvalnost Bogu za dar novoga kruha ostala glavnim znakom i svrhom Dužijance.

Velečasni Željko Šipek u svojoj propovijedi istaknuo je vrijednost i značaj ljudskoga rada. *Pouzdanje u Boga, u njegovo vodstvo i blagoslov treba biti naš temeljni stav. Ova Dužijanca koju je iznjedrila naša Katolička Crkva, te istu s ljubavlju i ovdje danas slavi, podsjeća nas kako je nekoć čovjek ovoga podneblja na početku svakoga rada upravo zazivao rosu blagoslova s neba te klečeći pored požnjevenoga snopa, zahvaljivao Gospodinu za urod. Bez Božje volje i darežljivosti ništa ne može roditi. Svoje pouzdanje u Boga naši su predci svjedočili moleći zaštitu od munje, groma, leda, kuge, poplave,* istaknuo je vlč. Šipek.

Mladi u narodnim nošnjama prinosili su darove na oltar, a na koncu je župnik Dražen Dulić naglasio da su on i župljani osobito zahvalni što su uspjeli slaviti Dužijancu i da je zahvalnost Bogu na svemu darovanom na prvome mjestu i u teškim vremenima.

Izvor: Hrvatska riječ – K. D. Š.

Zahvala Bogu, kruna i kruh

Vrhunac iščekivanja svake Dužijance je središnja proslava te žetvene svečanosti koja nudi obilje raznovrsnog programa. Preplet duhovnih i manifestacijskih sadržaja daje Dužijanci onu posebnu notu dostojanstvenosti u radosti i zahvali. Doživljajnom iskustvu proslave „Dužijance 2020.“ nedostajalo je mnogo toga što je bogatilo dušu i punilo srce. Bez izvanjskih, vidljivih znakova, u skrovitosti katedrale, u katedralama ljudskih srca, ogoljena od svega onoga po čemu su Dužijancu i drugi prepoznavali, u zahvali i za ovu godinu, kao i za godine sušne i godine rodne, proslavljena je 110. Dužijanica.

Zbog mjera koje su bile na snazi, nisu se mogle održati manifestacije Dužijance kulturnog, tradicionalnog i turističkog sadržaja. Nije se, tako, održala Književna večer posvećena svećeniku i pjesniku Marku Vukovu, skupština risara, tamburaška i folklorna večer, izložba rukotvorina, nije organizirano aranžiranje izloga, ispraćaj bandaša i bandašice iz Kerske crkve, nije bilo karuca ni svečane povorke od katedrale do gradskog trga... Bila je ta Dužijanica bez sudjelovanja kulturno-umjetničkih društava, bez predaje kruha gradonačelniku. Nije održano niti *Bandašicino kolo* na glavnom gradskom trgu. „Dužijanica 2020.“ prošla je i bez organiziranog oblačenja nošnje, bez uzvanika iz lokalne, pokrajinske ili državne vlasti, kao i iz susjednih država.

O tome što može, a što neće biti održano, s gradonačelnikom Subotice **Bogdanom Labanom** sastanak su 3. kolovoza 2020. održali predsjednik UBH „Dužijanica“ **mons. dr. Andrija Anišić** i direktor te udruge **Marinko Piuković**. Tom prigodom je zaključeno da su, prema odredbama koje su donijeli Krizni stožer za izvanredne situacije Republike i Grada, sve manifestacije zabranjene, pa tako i manifestacije Dužijance, koje podrazumijevaju događanja u središtu grada.

No, „Dužijanica 2020.“ je održana. Imala je ona sve što je najvažnije: zahvalu Bogu, bandaša i bandašicu, krunu i kruh.

ŽITO SE ČISTILO, A IZLOZI BILI UKRAŠENI

Iako je vladala neizvjesnost u vezi s tim hoće li se i što moći održati, mladi s bandašom i bandašicom su oduševljeno čistili žito, pleli vijence uz pomoć **Grge Piukovića**, kojemu ni ove godine nije bilo teško sudjelovati u pletenju i podučavati mlađe. Spremali su se za Dužijancu u dvorištu Župe sv. Roka, a na djelu ih je snimio i **Smiljan Njagul**.

Aranžeri su samoinicijativno ukrali izloge našega grada u duhu dužijance. Djelatnici pojedinih butika i trgovina iskazali su svoju privrženost dužijanci aranžirajući svoj izlog u duhu tradicije.

SVEČANA VEČERNJA

Uz ograničeni broj vjernika i pridržavanje svih drugih mjera Kriznog stožera protiv širenja koronavirusa, u subotičkoj katedrali se 8. kolovoza, večer uoči središnje proslave 110. Dužijance, molila pjevana sveča-

na Večernja. U svakom drugom redu klupa vjernici i prijatelji Dužijance su uz nošenje maski i sjedenje uz rastojanje, sudjelovali u ovoj molitvenoj pripravi za sam dan Dužijance, još usrdnije u ovakvim okolnostima. Zanosnim pjevanjem pod maskama Večernju je predvodio Katedralni zbor „Albe Vidaković” s **Miroslavom Stantićem** na čelu, a uz bandaša i bandašicu, **Josipa Šarčevića** i **Marijanu Matković**, a

bili su nazočni i njihovi roditelji i prijatelji. Propovjedao je biskupski vikar i katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**, a subotička katedrala, iako samo s dopuštenim brojem nazočnih, bila je ispunjena poniznom molitvom, zahvalom i uzdizanjem duša k Bogu. Ove godine na središnjoj proslavi Dužijance, pa tako niti na Večernjoj, nije bio ni gost biskup. Krunu za 110. Dužijancu, koju je izradila **Jozefa Skenderović** i koja predstavlja lik sv. Roka, na blagoslov su prinijeli bandaš i bandašica.

SV. ROKO, VAROŠ NAŠU BRANI

Kruna za 110. Dužijance bila je vrlo simbolična, a kao i svih prijašnjih godina izradila ju je poznata i priznata slamarka Jozefina Skenderović. „S obzirom na to da je pandemija po cijelome svijetu, odlučili smo se za sv. Roku koji nam je sada više nego potreban”, kazala je autorica krune. Ona je poja-

snila da se svake godine tema krune bira po liturgijskoj godini ili po nekome jubileju, a ovoga puta se baš kao i u svemu napravio iskorak. Na kruni se nalazi sv. Rok i njegov pas te nekoliko klasova žita koji su postavljeni na postolje, također od slame, na kom je natpis „Sv. Roko, varoš našu brani”.

IZ PROPOVIJEDI MONS. STJEPANA BERETIĆA NA VEČERNJOJ

„Draga Marijana, dragi Josipe! Lijepo je biti bandašica! Lijepo je biti bandaš! To je uloga koja se pamti. Dragga Marta, dragi Roko, ovogodišnju badašicu i bandaša

će biti lako zapamtiti. Pod maskama su. I svi koji su došli na ovu svečanu večernju su pod maskama. /.../

Dužijanica je svetkovina ljubavi, svetkovina nade i svetkovina nepokolebive vjere. I čudesna nam vjera, velika nada i još veća ljubav treba da slavimo Dužijancu bez povorke, bez kola, bez tamburice, bez pjesme. Dužijanica bez biskupa gosta, bez brojnih gostiju sa svih strana. Virus nam je zatvorio vrata. Zaprječio granicu, ali nam je srce ostalo. Srce vjerničko i zahvalno. Srce koje će i večeras s Marijom pjevati 'Veliča duša moja Gospodina'. Prigušena radost i zahvala će se čuti i sutra kad nam se ljubav prelije u Ambrozijev himan: 'Tebe, Boga hvalimo'. /.../

Neka naši zlatni klasovi budu znak naše molitve i sigurne nade. /.../ Dat će Bog i nama iskustvo oslobođenja od bolesti. /.../ Neka nam i ove večeri Gospodin Isus pruži ruku koja izbavlja od beznađa i sumnje, neka nam i slavljem ove Dužijance kaže kao svetome Petru: 'Malovjerni zašto si posumnjao?'"

VIJENAC JE NA ŠEŠIRU, NEKA SE ZNA DA JE RIS GOTOV

Nakon Večernje, članovi UBH „Dužijanica“, **Marija i Stipan Kujundžić**, položili su vijenac od žita na spo-

menik Risaru, a direktor i predsjednik Udruge **Marinko Piuković**, **mons. Andrija Anišić** i članica Organizacijskog odbora **Ljiljana Dulić** položili su vijenac na bistu Blaška Rajića u parku ispred Gradske kuće i tako simbolično obznaneli da je ris gotov.

SVEČANA PROSLAVA U RADOSTI I PONIZNOSTI

Iako za 27 godina prvi puta bez svečanog blagoslova i ispraćaja bandaša i bandašice iz crkve sv. Roka, ta crkva, ta kolijevka Dužijance i ovaj put ure-

đena je s ljubavlju. A bandaš i bandašica su se, tragom tradicije uvedene 1993. godine, sjetili svećenika koji je prvi dužijancu uveo u Crkvu 1911. godine.

Svetu misu zahvalnicu „Dužijance 2020.“ predslavio je mons. Stjepan Beretić, biskupski vikar i katedralni župnik. S njim u zajedništvu Bogu su zahvaljivali i drugi svećenici, a vjernika ograničen broj, onoliko koliko je smjelo biti u katedrali prema uputama katoličkih biskupa u R. Srbiji. Na misi je, pod zaštitnim maskama, svečano i oduševljeno pjevao Katedralni zbor „Albe Vidaković“ uz dirigentsko vodstvo Miroslava Stantića. Iako bez gostiju i uzvanika, radovalo je prisustvo čelnika hrvatske zajednice.

Osim bandaša i bandašice, **Josipa Šarčevića** i **Marijane Matković**, kao i malog bandaša **Roka Vojnića** i male bandašice **Marte Vukmanov Šimokov**, na svečanoj misi su sudjelovali i bandaši i bandašice iz Žednika, Đurđina, Male Bosne, Bajmaka i Lemeša. Bilo je i nekoliko mladića i djevojaka u narodnoj nošnji iz HKC „Bunjevčako kolo“, a domaćini Dužijance i ove godine su bili **Gabriel Kujundžić** i **Marko Sente**.

„DA SAČUVAMO VJERU OTACA“

Katedralni župnik, mons. Stjepan Beretić, zanosno je i žarko propovijedao na svečanoj misi zahvalnici.

„Kada sam vidio mlade i odrasle s kolikom ljubavlju pripremaju žito za vijence za ovu svetkovinu, shvatio sam da to se ne može bez oduševljenja i bez ljubavi. Dali su svoje vrijeme, dali su srce za Dužijancu. Ti su

ljudi prava kruna bandašu Josipu Šarčeviću i bandašici Marijani Matković. Bio je tamo i bač Grgo. Sve su pripravili, da ponosno pronesu slavu Dužijance ulicama bile Subotice. Toliko ljubavi i žara, a sada nema ni karuca, nema ni mladih u nošnji, neće biti ni povorke. Eto u tišinu i mir katedrale stat će dužijanca. Bog i nama dolazi u blagom vihoru. Dolazi u veselo srce, srce puno zahvalnosti i radosti. /.../

I ove godine nas je sabrala vjernost Rodu i dužijanci. Dobro je napisao župnik Anišić: ‘Dužijanca nam je svima u srcu. I zato traje i trajat će. Opstala je i za vrijeme svjetskih ratova i za vrijeme teških godina ratova u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Slavili smo je i u rodnim i u sušnim godinama, kao i onih godina kad je mnogima led potukao ljetinu, i kad je cijena žita bila nepravedno niska... Zahvaljivali smo Bogu za žetvu i onda kad nam je zemlja malo rodila’. /.../

Pokraj svih tuga i boli, mi ne možemo bez dužijance. I naši su stari više puta bili prisiljeni dužijancu slaviti najskromnije – samo u crkvi. A mi znamo, da je sveta misa vrhunac Dužijance. I nije Dužijanca samo ovo u crkvi. Dužijanca nam gori u srcu. Sveta misa je vrhunac naše zahvalnosti i dužnosti prema Bogu. /.../

Hvala Ti, Isuse, što si u našim bandašicama i bandašima sačuvao vjeru, nadu i ljubav naših predaka. Pogledaj svjetlo u njihovim očima! Znat će oni to svjetlo sačuvati i predati budućim naraštajima. Isuse, Sine Božji, ti vidiš kako stariji svoju ljubav i žar

prema Dužijanci, prema Bogu i Crkvi prenose na mlade. Ti vidiš, kako ih snažno podržavaju. I ništa im nije teško, ništa skupo, samo da sačuvamo vjeru ota-

ca i prenesemo je na mlade.”

Izvor: **Hrvatskar iječ** (Ž. Vukov)

Priredila: **Nela Skenderović**

Bandaš i bandašica 110. Dužijance

Kao i uvijek na Dužijanci, oči svih sudionika i gostiju najviše su uprte u nositelje Dužijance, predvoditeljski bandaški par – bandaša i bandašicu. Svake godine nas bandaš i bandašica osvajaju ljepotom, mladošću ali i zrelošću vjere i promišljanja o toj odgovornoj i dostojanstvenoj ulozi. U godini obilježenoj koronavirusom, bandaš i bandašica su svoju ulogu iznijeli dostojanstveno, svečano, poletno, okretno.

Bandaš **Josip Šarčević** iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova, rođen je kao drugo dijete u obitelji **Mire** i **Petra Šarčevića**, te ima starijeg i mlađeg brata, **Filipa** i **Mateja**. Student je Pedagoškog fakulteta u Somboru, aktivan u svojoj župi, te kod franjevaca u Subotici, a često je i volonter na Subotičkom oratoriju.

Kada su me pitali da budem bandaš i kada sam pristao, Dužijancu sam počeo promatrati ne samo s tradicijske, nego i s vjerske strane, zašto sam tu, koji će mi biti smisao. Iako nas Dužijanca tek čeka, mislim da će to biti velika zahvala, kao i žrtva na neki način, s obzirom na brojna događanja. Tom žrtvom može biti puno plodova, kazao je Josip Šarčević.

Član je i Folklornog odjela HKC-a „Bunjevačko kolo“ i kao bandaš ima veliku podršku prijatelja s folkloru. U slobodno vrijeme crta te nerijetko dobiva ponude cr-

tati portrete prijatelja i to doživljava kao veliku milost i dar dobiven od Boga, a taj hobi pokušava iskoristiti na najbolji način – razveseliti druge.

Bandašica **Marijana Matković** je iz župe Blažene Djevice Marije s Bikova, gdje je aktivna od malih nogu. Prvo je dijete u obitelji **Ivanke** i **Ivana Matkovića**, te ima mlađeg brata **Marka**. Apsolventica je Pravnog fakulteta u Novom Sadu, a u slobodno vrijeme bavi se humanitarnim radom. Uključena je u Facebook grupu *Obrok za porodicu* te, kako je rekla, u dogovoru s administratoricama grupe obilazi i posjećuje obitelji koje su u potrebi. Marijana se i dosadašnjih godina oblačila s radošću u bunjevačku nošnju, što za Dužijancu, što za Tijelovo.

Biti bandašica je za mene velika čast i s obzirom na to da dolazim sa sela dobro znam što je dužijanca, što je ris i koliko je to veliki i važan posao. Od kada su me pitali hoću li biti bandašica, dodatno sam se počela raspitivati i zanimati o obvezama koje su pred nama. Ne znam kako će sve izgledati i što nas u potpunosti čeka, ali nastojat ću dati sve kako bismo ispoštovali sve obveze i zahvalili Bogu za kruh svagdanji, izjavila je Marijana Matković.

Izvor: **Hrvatska riječ** – **Ž. V.**

Priredila: **Nela Skenderović**

Prema tradiciji, u nedjelju popodne bandaš i bandašica posjetili su grob Blaška Rajića na Kerskom groblju.

Nakon Dužijance, na Majuru

U prekrasnom ambijentu Restorana „Majur“, gdje je nakon mise za sudionike Dužijance priređeno osvježenje i ručak, „velikog“ i „malog“ bandaša i bandašicu na karucama dočekali su čelnici UBH „Dužijanca“. U hladu borove šume, na otvorenoj terasi restorana, zahvala iskazana Bogu na misi našla je

svoj izraz u radosti zajedništva, prvi put na takav način.

Osim oduška, nakon svih priprema i privedene kraju „Dužijance 2020.“, zeleni ambijent „Majura“ odlično je mogao poslužiti za fotografiranje. Dodatni „štimmung“ cijelom doživljaju dao je i tamburaški Ansambl „Ruže“.

Slike pune ljubavi i truda

Izložba radova od slame nastalih na XXXV. sazivu kolonije slamarki u Tavankutu, koja se po programu Dužijance trebala održati u Vestibulu Gradske kuće u petak, 7. kolovoza, otvorena je u odgođenom terminu 18. rujna u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu.

Izložbu je otvorio tavankutski mladoisnik **vlč. Tomislav Vojnić Mijatov**, koji je među ostalim rekao: *Vjerujem i znam da su slike od slame koje danas vidimo oko nas rad i djelo ljubavi, požrtvovnosti, osjećaja naših slamarki, naših naivnih umjetnica. Rad, trud, utrošeno vrijeme vrijednih slamarki, pa tako i održavanje Kolonije naive u tehnici slame, koja ih*

svake godine redovito okuplja u Tavankutu, značajni su dio naivne umjetnosti ovoga kraja, kazao je Vojnić Mijatov te dodao kako stvarajući sliku od možda beznačajne, jeftine, lomljive slame nastaju djela neprocjenjive vrijednosti i snage jer su stvorene od ruku jednostavnih i samozatajnih žena koje postaju od naivnih umjetnika, umjetnici za sva vremena, na ponos i diku svih nas.

Prva kolonija naive u tehnici slame utemeljena je 1986. godine, a organizira kontinuirano do danas.

Izvor: **Hrvatska riječ – I. D.**
Priredila: **Nela Skenderović**

Blagoslov žita na Markovo tijekom pandemije

Prvi događaj kojim je prema običaju i programu službeno započela Dužijanca 2020., odvijao se u uvjetima epidemije koronavirusa, izvanrednog stanja i policijskog sata u Republici Srbiji. Zbog toga je sveta misa i blagoslov žita na Markovo, 25. travnja, kojim je započela 110. Dužijanca, održana bez prisustva vjernika.

Svetu misu u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu predvodio je mjesni župnik vlč. **Dražen Dulić** u zajedništvu s **mons. dr. Andrijom Anišićem**, predsjed-

nikom UBH „Dužijanca”, koji je održao i prigodnu propovijed. Poslije svete mise, bila je procesija do njive gdje je žito blagoslovio vlč. Dulić na njivi na kojoj je planirano održati manifestaciju *Takmičenje risara*. Putem su se pjevale litanije Svih Svetih. Događaj, koji su kamerama popratili **Zvonimir Sudarević** i **Josip Stantić**, uživo je prenosila Radio Marija Srbije na svojoj Facebook stranici.

Izvori: **Zvonik i Hrvatska riječ** (Ž. V.)
Priredila: **Nela Skenderović**

Predstavljanje bandaša i bandašice

Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove, Tijelovo ili Br(a)šančevo, proslavljena je u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske 11. lipnja 2020. Zbog mjera protiv pandemije koronavirusa izostala je tijelovska procesija, pa tako nije bilo niti djece u bjelini, mladih odjevenih u bunjevačku narodnu nošnju, procesije s barjacima i neba s Presvetim.

No, sačuvana je višegodišnja tradicija da se bandaš i bandašica prvi put predstave javnosti upravo na Tijelovo. Gradskog bandaša **Josipa Šarčevića** iz Subotice i bandašicu **Marijanu Matković** s Bikova predstavio je na kraju dvojezične svete mise katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**. Bandaški par je ujedno bio i jedini u bunjevačkoj nošnji. Za tu priliku je otunčicu (gornji dio nošnje) za bandašicu Marijanu sašila **Cilika Štricki**, a suknju i keceljac **Marga Lendvai**, koja je i ručno naručovala šling (bijeli vez) na otunčici.

Izvor: **Hrvatska riječ** – Ž. V.
Priredila: **Nela Skenderović**

Priskakanje vatre

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ u utorak, 23. lipnja, na njivi kod crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu održano je tradicionalno „Priskakanje vatre“ uoči blagdana sv. Ivana Cvitnjaka.

Taj stari običaj uvršten je prvi put u program 100. „Dužijance“ i od tada se redovito održava. Priskakanje vatre se priređuje prema sjećanju **Alojzija Stantića**, koji ga je zapisao i tako oživio za ponovno održavanje.

U *priskakanju vatre* sudjelovala su djeca HKPD-a „Đurđin“ i djeca, članovi Folklornog odjela HKC-a „Bunjevačko kolo“, kao i mnogi drugi okupljeni Đurđinčani i gosti iz Subotice i okolnih mjesta.

Prema zapisu Alojzija Stantića, „Bunjevci su taj običaj donijeli iz prapostojbine, sa šireg prostora Dalmacije, Hercegovine i jugozapadne Bosne. Do pred Drugi svjetski rat, taj običaj bio je osobito raširen među Bunjencima, kako među salašarima tako i u varoši. Vatra se preskakala tri večeri uzastopce. Uz taj običaj vezuju se razna vjerovanja. Vjerovalo se da ivanjska vatra štiti od groma, leda i vatre“.

Izvor: **Hrvatska riječ** – **K. Dulić Ševčić**

Priredila: **Nela Skenderović**

Održan XXXV. Saziv kolonije slamarki

U organizaciji HKPD-a „Matija Gubec“ i Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame, 10. srpnja 2020. otvoren je XXXV. Saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, na Etnosalašu „Balažević“. Sudionici Kolonije su u prostorijama Društva radili do zatvaranja kolonije, 18. srpnja.

Pri otvorenju priređen je i kraći kulturno-umjetnički program, nakon kojega je publika mogla pogledati postav slika nastalih na lanjskom sazivu kolonije.

Okupljajući se od 1986. godine, u likovnoj koloniji koja nastoji održati živim likovni izraz u tehnici slame, slamarke nastavljaju ideju organiziranoga okupljanja i rada koje je upravo u Tavankutu začeto još 1961. godine, kada je nastala prva slika od slame. Izrada „kruna“ i drugih predmeta seže u još dublju povijest.

Izvor: Hrvatska riječ – I. D.
Priredila: Nela Skenderović

ODRŽANA XXIV. MEĐUNARODNA LIKOVNA KOLONIJA BUNARIĆ 2020.

Dužijanca i Subotica – nadahnuće slikarima

U svečanoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“, 27. srpnja 2020. otvorena je izložba radova nastalih na lanjskom, 23. Sazivu te kolonije. Kolonija je okupila amaterske i akademske slikare iz Srbije, Hrvatske, BiH i Slovačke, a na izložbi slika s kolonije „Bunarić 2019“, koja je priređena u uvjetima poštivanja epidemijskih mjera, bilo je izloženo 40 radova. Na otvorenju izložbe govorili su poznati subotički arhitekt **Ante Rudinski** i predsjednik HKC-a „Bunjevačko kolo“ **Lazar Cvijin**.

Kako se XXIV. saziv kolonije nije mogao realizirati u planirano vrijeme, vodstvo Likovnog odjela HKC „Bunjevačko kolo“ je odlučilo koloniju 2020. organizirati u dva dijela. Prvi dio, u kojemu su sudjelovali članovi Likovnog odjela „Bunjevačkog kola“ i polaznici škole slikanja pod vodstvom **Kristijana Sekulića**, održana je 22. kolovoza.

XXIV. saziv međunarodne likovne kolonije „Bunarić 2020“ koji je okupio 22 gosta iz 12 gradova, kao i članove Likovnog odjela HKC-a, održan je od 8. do 10. listopada 2020. u prostorijama HKC „Bunjevačko kolo“. Tema kolonije je vezana uz dužijancu, njive i salaše, odnosno očuvanje tradicije, kao i za secesijske građevine Subotice koje posebno nadahnjuju slikare. Kolonija je zatvorena 10. listopada, dodjelom zahvalnica i priređenom izložbom nastalih slika.

Izvor: Hrvatska riječ –
D. B. P., Su info,
HKC „Bunjevačko kolo“
Priredila: Nela Skenderović

IZLOŽBA „S BOŽJOM POMOĆI“

Euharistijski kongresi u Bačkoj

Izložba „S Božjom pomoći“ koja je u okviru programa *Dužijance 2020.* planirana za 22. srpnja, a zbog aktualne epidemijske situacije odgođena na neodređeno vrijeme, otvorena je 8. rujna 2020. na platou ispred Franjevačke crkve u Subotici. Organizatori izložbe bili su Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ i Katoličko društvo „Ivan Antunović“. Izložba je za temu imala euharistijske kongrese u Bačkoj.

Tradicionalna izložba „S Božjom pomoći“ prvi put je priređena 1993. godine i postala je dijelom *Dužijance*. Prvotno je i nastala s namjerom da na jedin-

stveni način ukomponira nekoliko sadržaja koji su u izravnoj vezi s umjetnošću, religijom, kulturom i baštinom bunjevačkih Hrvata.

U ime organizatora izložbe nazočne je pozdravio vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, predsjednik Katoličkog društva „Ivan Antunović“. Izložbu je otvorio autor, vlč. **Dražan Skenderović**, župni vikar Župe sv. Roka u Subotici i arhivar Subotičke biskupije. Suradnici u osmišljavanju i realizaciji izložbe bili su **Marinko Piuković**, direktor Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ i vlč. **Luka Poljak**.

Kako navodi vlč. Skenderović u popratnome tekstu izložbe, „euharistijski kongresi jedno su od velikih javnih očitovanja Crkve koja naglašavaju i vrjednuju ulogu euharistije u životu kršćana i u crkvenome djelovanju. Kongresi su pokrenuli povijesne procese rasta vjerničkih zajednica, kako bi one, polazeći od euharistijskoga slavlja, odgovorile na očekivanja ljudi i pridonijele stvaranju čovječnijega, pravednijega i mirnijega svijeta.“

Izložbeni materijal podijeljen na nekoliko dijelova mogao se pogledati u nekoliko subotičkih crkava.

Izvor: **K. D. Š.**

Priredila: **Nela Skenderović**

Dodjela nagrada „Ivan Antunović”

U okviru sjednice Redovite skupštine Katoličkog društva „Ivan Antunović” održane 10. rujna u Pastoralnom centru „Augustinianum” u Subotici, dodijeljene su *Nagrade Ivan Antunović* za 2020. godinu.

Tijekom prethodnih godina to vrijedno priznanje, utemeljeno 1991., nekadašnjeg naziva *Antušova nagrada*, dodjeljivano je na Književnoj večeri Društva u okviru Dužijance, koja 2020. godine nije održana, sukladno vrijedećim epidemijskim mjerama u kolo-vozu.

Nagrada se svake godine dodjeljuje zaslužnom pojedincu iz hrvatske zajednice, jednoj hrvatskoj ustanovi, udruzi ili neformalnoj zajedničkoj inicijativi te jednoj brojnoj obitelji.

Katoličko društvo „Ivan Antunović” je na sjednici vijeća, 17. lipnja 2020., donijelo odluku o dodjeli nagrade „Ivan Antunović” zaslužnom pojedincu **Ruži Siladev** iz Sonte. Nagrada koja se dodjeljuje hrvatskoj ustanovi ili udruzi tom prigodom dodijeljena je **Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo”** koji ove

godine slavi jubilej – 50 godina neprekinutog djelovanja. Nagrada za brojnu obitelj dodijeljena je obitelji **Josipa i Adriane Kujundžić** iz Župe Uskrsnuća Isusova u Subotici.

Nagrada „Ivan Antunović” podupire i ističe temeljne vrijednosti za koje se Katoličko društvo „Ivan Antunović” zalaže u svojem djelovanju – promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj živimo.

Izvor: **Izvjешće sa skupštine – Klara Dulić Ševčić**
Priedila: **Nela Skenderović**

Svečana dodjela ugovora

Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje je 16. lipnja 2020. godine, u 12 sati, u amfiteatru Arhiva Vojvodine organiziralo je svečanu dodjelu ugovora za projekte koji će se sufinancirati po natječaju za sufinanciranje projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u APV u 2020 godini. Svečanosti je nazočio predsjednik pokrajinske Vlade **Igor Mirović**.

Od ukupno 300 ugovora, UBH „Dužijanca“ je imala čast biti među trideset onih kojima je svečano uručena donacija za projekt *Dužijanca 2020*. Dodjeli su nazočili direktor UBH „Dužijanca“ **Marinko Piuković** i dopredsjednica **Ljiljana Dulić**, kojoj je predsjednik pokrajinske Vlade Igor Mirović ugovor uručio osobno. /N. S./

Radionica za izradu ivanjskih vijenaca

Uoči dana preskakanja vatre, **Tamara Šimoković**, **Jelena Šarčević** i **Barbara Piuković** nabrale su ivanjskog cviča od kojega su isplele vinčiče za sebe i druge *cure* koje su sudjelovale na preskakanju vatre. Isplele su više od dvadeset komada i podijelile ih svojim prijateljicama u Đurđinu.

To je drugi put kako je Barbara u svojoj kući organizirala takvu mini-radionicu. I djevojke, članice mje-

snog društva u Đurđinu, organizirale su se i napravile za sebe vijence od ivanjskog cviča. U preskakanju vatre sudjelovala su *dica* iz Subotice i Đurđina, a članice HKPD „Đurđin“ su nakon završetka preskakanja izvele prikaz bacanja *vinčiča* na dud koji se nalazi kraj etnosalaša.

Marinko Piuković

Košenje „starovinskog” žita

Grgo Piuković na svom imanju na Hrvatskom Majuru jesenas je ručno zasijao „starovinsko” žito sorte „bankut” za potrebe Dužijance. I ove godine, zajedno sa **Stipanom Kujundžićem**, vrsnim koscem, pokosio ga je i spremio za čišćenje. Stipan je nakosio dvadesetak snopova za čišćenje i pet snopova s lipčim klasjem za blagoslov i *diljenje* vjernicima na svečanoj misi za Dužijancu. Žito je spremljeno pod striju na bač Grginom salašu, a bandaš će osigurati prijevoz do Župe sv. Roka, gdje će se žito čistiti i od njega plesti *vinci*.

Održana skupština UBH „Dužijanica”

Uvjeronaučnoj dvorani Župe sv. Roka, gdje je sjedište Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica”, 22. lipnja 2020. održana je redovita godišnja skupština Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica”. Četrdesetak članova skupštine usvojilo je izvješće o radu i financijskom poslovanju u 2019. godini, kao i plan rada i financijski plan za 2020. godinu.

Skupština je započela kratkom komemoracijom dvojici istaknutih članova UBH-a koji su preminuli od protekle skupštine – dr. Andriji Kopiloviću i odvjetniku Beli Ivkoviću, a o njihovu doprinosu Dužijanci govorio je **Lazo Vojnić Hajduk**.

U izvješću o radu predsjednik Udruge **mons. dr. Andrija Anišić** je pozvao okupljene na listanje novog broja *Revije* i zahvalio novoj urednici **Neli Skendero-**

vić što je prihvatila tu važnu ulogu za Udrugu. Skupština je prihvatila predloženi plan i program rada u 2020. godini, koji je planiran prema financijskim mogućnostima i ovisno o mjerama vlade R. Srbije zbog pandemije koronavirusa.

U Udrugu su primljena tri nova člana: **Ljudevit Vujković Lamić – Moco**, **Nela Skenderović** i **Marko Križanović**, a za novog člana Nadzornog odbora izabran je **Grgo Tikvicki**.

Direktor UBH „Dužijanica” **Marinko Piuković** podnio je izvješće o financijskom poslovanju, kao i financijski predračun Udruge za tekuću godinu. On je, također, govorio o dobrim odnosima Udruge s Turističkom zajednicom Grada Subotice, koja toj udruzi već nekoliko godina omogućava predstavljanje na Sajmu turizma u Beogradu. Dopredsjednica Udruge **Ljiljana Dulić** upoznala je nazočne s koracima koji se poduzimaju u promicanju upisa *Dužijance* u registar nematerijalne kulturne baštine R. Srbije.

Kao posebnost u programu 2020. istaknuta je predviđena manifestacija *Dužijanica u Baji*, koja se zbog mjera protiv pandemije koronavirusa nije održala, a bila je planirana za 22. i 23. kolovoza 2020. godine.

Izvor: **Hrvatska riječ – D. B. P.**

Priredila: **Nela Skenderović**

Radionica pravljenja tarane

U Župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, ispred etnosalaša, 1. srpnja održana je radionica u pravljenju tarane u organizaciji UBH „Dužijanca“.

Tarana je u bunjevačkim obiteljima bila i ostala neizostavno jelo. Znao se kojim se danima jede, najčešće se kuhala subotom zbog svoje brze pripreme, a znala se naći na stolu i tijekom radnoga tjedna, i to srijedom ili petkom. Posna tarana, bez *divenice*, kuhala se osobito petkom.

Prava domaća tarana itekako zahtijeva znanje, iskustvo i poseban način rada. Još kada je skuhanu s domaćom *divenicom* (kobasicom), onda je to pravi užitek za nepce.

TRADICIJSKI NAČIN IZRADE

Pravljenje velike količine tarane, za cijelu godinu ili za neko kraće razdoblje, iziskivalo je veći broj žena. Tako bi se nekad, kao i sada na radionici, okupile žene i uz razgovor obavile veliki posao. Tarana se pravila u ljeto kako bi se lakše i brže sušila. *Kada su se pravile ovako veće količine, uvijek se vodilo računa da se tarana dobro osuši, a onda se ostavljala u*

platnenim džakovima na tavanu, posvjedočila je **Gabriška Zubelić**.

Žene koje su radile na radionici su mještanke Đurđina, koje se po riječima **Marije Kujundžić** svake godine odazovu na tu radionicu, ali i uključe u pripremu *risarskog ručka* (doručka), koji zahtijeva dodatni posao, osobito oko pečenja domaćeg kruha i kiseljenja domaće *kiseline* (kiselo mlijeko). *Iznimno nam je važno da imamo žene na koje možemo računati i na koje se možemo osloniti. Pokušavamo taj posao prenijeti i na mlađe, kako izradu tarane tako i pripremu oko risarskog ručka, ali moram priznati da je za sada slab odziv mladih cura. Želja nam je uključiti mlađe žene koje bi jednoga dana, kada mi više ne budemo mogle, nastavile i čuvale naše običaje, pa i ove kulinarske*, kaže Marija Kujundžić.

Radionica pravljenja tarane organizira se s ciljem da se oživi i sačuva tradicijski način izrade, a ujedno i da se pripremi proizvod koji će se koristiti na natjecanju u kuhanju tarane na manifestaciji *Takmičenje risara*. Godine 2020. natjecanja nije bilo, ali se tarana kuhala za sudionike *Takmičenja risara*.

Izvor: **Hrvatska riječ** – Ž. V.
Priredila: **Nela Skenderović**

Sastanak u Baji

Sastanak predstavnika Saveza Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske samouprave Baje i Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca”, održan 2. srpnja 2020. godine u Baji, bio je četvrti u nizu na kojemu se razgovaralo o organizaciji manifestacije *Dužijanca u Baji*. Nazočni na sastanku su bili **Marinko Piuković** i **Miroslav Kujundžić** u ime UBH „Dužijanca”, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj **Joso Ostrogonac** i predstavnici Hrvatske samouprave u Baji, **Angela Šokac Marković** i **Stipan Šokac**.

Sudionici sastanka obišli su i vidjeli u Vancagi bunjevačku kuću, osnovnu školu, crkvu, mjesto gdje bi bila pozicionirana pozornica i putanju svečane povorke koja će ići kroz centar Baje, od Crkve sv. Antuna preko središnjeg trga pa sve do Sv. Trojstva, kraj kojega će biti pozornica. Razgovaralo se o aktivnostima sudionika o programu kojega će prirediti folklorne grupe. Dogovoreno je otvorenje izložbe slika bunjevačke nošnje i risa, kao i radionice za izradu vijenaca od žita. Potvrđeno je da Grad Baja osigurava pozornicu, ozvučenje i prateću tehničku

opremu. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske osigurao je sredstva kojima će se financirati putovanja tri autobusa i po potrebi dva ili tri minibusu ili kombija. Sastanak je završen u ugodnom raspoloženju u nadi da će biti moguće realizirati manifestaciju *Dužijanca u Baji*.

Marinko Piuković

Blagoslov ureda

Predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca” **mons. dr. Andrija Anišić** blagoslovio je 13. listopada 2020. godine obnovljeni ured UBH „Dužijanca” koji se nalazi pored vjeronaučne dvorane u Župi sv. Roka u Subotici.

Uz vodstvo udruge, na tom malom slavlju sudjelovali su i članovi Organizacijskog odbora Dužijance te pokrovitelji koji su pomogli obnovu ureda. Na večeri se služila risarska *tarana s divenicom*, proizvodi udruge koji su se spremali za *Takmičenje risara*. /N. S./

Sanacija krova Bunjevačkog etnosalaša

Jedini bunjevački salaš muzejskog karaktera – „Bunjevački etnosalaš na Đurđinu“ već dugo izvrnut je propadaju. Tu svojevrsnu bunjevačku spomenku sa zbirkom starih predmeta, alata i pokućstva utemeljio je 2001. godine pokojni đurđinski župnik Lazar Ivan Krmpotić, a od 2016. godine skrb o etnosalašu i uređenju dvorišnog prostora oko njega dužna je voditi Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ na temelju sporazuma koji je potpisan s mjesnom župom. Iako je od

izložena je velikoj opasnosti zbog prijetnje urušavanja tavanice i zidova objekta u kojemu se nalazi. Ako se pravodobno ne reagira, stalnoj postavci koja oslikava jedan autentični način življenja Bunjevaca na salašima prijeti trajno uništenje.

Zbog toga je UBH „Dužijanica“ više puta pokušavala u medijima upozoravati na takvo stanje „Bunjevačkog etnosalaša na Đurđinu“ i razgovorima u hrvatskoj zajednici doći do rješenja njegove obnove, spašavanja i stavljanja u funkciju. No, ostalo je samo na tome. Teško je procijeniti je li u pitanju nemar zajednice zbog kojega je dugi niz godina salaš propadao, nezainteresiranost ili je opće mišljenje da takav objekt kao kulturno dobro nije potreban našoj zajednici.

Potrebu žurne rekonstrukcije prepoznalo je mjesno društvo HKPD „Đurđin“ i na inicijativu njihovoga člana Josipa Bake, 17. listopada 2020. organizirali smo združenu akciju da bi prije zime sanirali krov i spriječili prokišnjanje dotrajalog dijela oko dimnjaka. U tome nam je pomogao član naše udruge, dugogodišnji natjecatelj na *Takmičenju risara* i sudionik s karucama na Dužijanci, zidarski majstor **Željko Pančić**. U svojoj limarskoj radionici **Petar Skenderović** je izradio slivnike i postavio ih na objekt. To su mali, ali značajni koraci. Urađeni su nužni tesarški zahvati na krovu i postavljen je novi slivnik radi odvodnje atmosferskih voda. U akciji su sudjelovali i župnik **Dražen Dulić**, **Robert Frištek** i **Marinko Piuković**.

Marinko Piuković

2016. mnogo urađeno, sudbina salaša je veoma neizvjesna jer zahtijeva velike građevinske rekonstrukcije zidova i krova, kao i obnovu instalacija. UBH „Dužijanica“ nije u mogućnosti samostalno započeti tako velika ulaganja, pokušavali smo doći do sredstava putem natječaja, ali bez uspjeha. Da bi iskazali brigu, nužni smo samo „krpiti“ dok se ne ukaže prilika za ozbiljnu, organiziranu ideju i strategiju obnove.

Velika i bogata zbirka predmeta, namještaja, tkanog i vezenog materijala, alata i drugih eksponata brižno prikupljenih s obližnjih bunjevačkih salaša,

Risarski disnotor

Raditi se mora. I planirati se mora. U nadi da će pandemija uskoro prestati i da ćemo se moći vratiti svojim redovitim aktivnostima, 21. siječnja 2021. godine održali smo tradicionalni *Risarski disnotor*. Disnotor je održan na dvije lokacije: u Mirgešu i na Đurđinu.

U ranim jutarnjim satima, članovi UBH „Dužijanca“ su se s nekolicinom ljudi dobre volje uputili u Mirgeš kod **Jose Mačkovića**, koji je ove godine darovao dvije domaće svinje rase mangulica. Dočekala ih je domaćica **Tanja Mačković** i počastila ih friško pečenim prsnacom i rakijom. Glavni mesar bio je **Stipan Kujundžić**, a tu su još bili i **Matija Tikvicki – tetak Maćo** i **Martin Gabrić**, kao i pomagači **Ivan Piuković – Pišta**, **Tomica Mesaroš – Dida**, **Marinko**

Kujundžić, Davor Ševčić i Marinko Piuković. Nakon obavljenog klanja i tranžiranja ekipa se odvezla u Đurđin na etnosalaš u župnom dvorištu. Dio ekipe svratio je kod mjesnog vinara **Marinka Skenderovića**, koji ih je kratko ugostio i iz njegovoga podruma za disnotor darovao 25 litara kevedinke. Na Đurđinu su se mesarskim poslovima priključili **Ivan Dulić** i **Joso Mačković**. Svi nazočni za ručak su počašćeni vrućom masnom *lepanjom*, koju su pripravili **Jacinta Dulić** i **vlač. Dražen Dulić**. Poslije se služila pečena džigerica koju je pripravila **Marija Kujundžić**. Nakon objedovanja ekipa je prionula na posao. Dan je bio lijep pa se posao radio u salašu i vani, a **Eržika Horvacki** kod kuće je ispekla veliki pleh prsnaca i služila svima koji su radili. Divenice su *zakuvavali* i *nadivali* **Stipan Kujundžić**, **Marinko Kujundžić**, **Martin Gabrić**, **Davor Ševčić** i **Ivan Piuković**. Mast su topili

Željko Pančić i **Matija Tikvicki**, *žmare* su cijedile **Joca Vuković**, **Krista Očanović** i **Ruža Juhas**, koje su bile angažirane i za pranje posuđa i pospremanje oko disnotora. *Paprikaš* je kuhao, peč žario i krumpiraču pekao **vlač. Dražen Dulić**. Ručak za radnike disnotora i goste priredio se u župnoj vjeronaučnoj dvorani, posluživale su ih **Slavica Prčić**, **Eržika Horvacki** i **Suzana Matković**. Za *užnu* je serviran disnotorski *paprikaš*, *žmare*, pečena *divenica* i domaći *kruv* koji su ispekla **Ruža Juhas** i **Suzana Matković**. Za potrebe *Takmičenja risara* ostavljeno je četiri pole slanine, jedna šunka, oko 50 kg *divenice* i mast za natjecanje u kuhanju *tarane*. Slaninu će soliti i *divenice* dimiti **Marinko Piuković**. Ove godine, zbog epidemijske situacije i poštivanja propisanih mjera glede okupljanja, poziv na druženje nije upućen službeno, niti je pozvan veći broj gostiju, osim nekolicine ljudi koji podržavaju i potpomažu rad Udruge. Za dobru atmosferu pobrinuo se tamburaški orkestar „Ruže“.

Marinko Piuković

DVIJE PRIČE IZ KNJIGE „PRIČA O FOTOGRAFIJI“ DRAŽENA PRČIĆA

Dužijanca 1968.

Na ovoj fotografiji iz fundusa Antuna Mukića iz Subotice, a koja datira od 14. kolovoza 1968. godine, zabilježen je improvizirani salaš na Trgu slobode u Subotici ispred zgrade Gradske knjižnice, postavljen u sklopu manifestacije održane pod imenom „Žetvene svečanosti Dužijanca 1968“.

Fotografija prikazuje u prvom planu lik domaćina salaša utjelovljenog u pokojnom glumcu subotičkog Narodnog kazališta Gezi Kopunoviću, s karakterističnim izgledom pravog domaćina: brkovi, šešir, kaput, prsluk sa srebrnim *pucadima*, bijela košulja i crne *čakšire*. Iza domaćina se vidi lik bandašice Mirjane Dulić iz Tavankuta, a iza Geze Kopunovića nazire se samo šešir bandaša Grga Kujundžića, zaklonjenog širinom figure subotičkog glumačkog barda. Domaćin salaša

drži bokal s vodom kojeg kasnije dodaje gazdarici salaša, čiji je lik utjelovila također pokojna glumica subotičkog Narodnog kazališta Katarina Bačlija. U samoj pozadini fotografije nazire se i lik pokojnog slikara Gustava Matkovića, koji je dao idejnu skicu salaša, po kojem su tesari i krovopokrivači, koji su tih godina još poznavali tehniku postavljanja trščanih krovova, pokrili gornji dio krova salaša, dok je drugi dio bio od pravog crijepa marke „BON“, proizvođača crijepa iz Kanjiže.

Improvizirani salaš bio je dimenzija 20x10 metara, kako bi se na toj pozornici mogao odvijati scenarij središnje manifestacije predaje somuna kruha od novog brašna s natjecanja risara, koje je te godine organizirano u Žedniku na salašu obitelji Tikvicki.

Scena koja je zabilježena ovom fotografijom prikazuje trenutak kada domaćica salaša prihvaća bokal vode od domaćina, iz kojeg je potom nalila nekoliko kapi na dlan lijeve ruke i potom „poškropila“ bandaša i bandašicu, uz bacanje mekinja i zrnja žita. Na pozornici se osim salaša nalazio i montažni rovaški bunar s đermom i jednom krstinom pokošenog žita u snopovima na kraju bine, u koji je „graničar-barjaktar“ zabadao barjak, nakon što je najavio dolazak povorke „Dužijance“. Te je godine bilo preko 3.000 sudionika u povorci, dok se na Trg slobode sjatilo više od 60.000 gledatelja.

Pozornica je bila sagrađena od drvene jelove građe koju su tesarski radnici „Integrala“ besplatno montirali kao svoju donaciju ovoj lijepoj i tradicionalnoj manifestaciji. Na ovu pozornicu-salaš moglo se smjestiti preko 100 osoba, uključujući 12 parova folklorne sekcije „Matije Gupca“ iz Tavankuta, s obzirom na to da tada još nije bio osnovan HKUD „Bunjevačko

kolo“ (osnovano 20. siječnja 1970. godine), kao i bandaški par, s tri para pratitelja, tamburaški orkestar, dječurlija u bunjevačkim narodnim nošnjama (salašarska dječica), zatim brojni uzvanici iz kruga tadašnjih društveno-političkih djelatnika grada na čelu s tadašnjim predsjednikom Skupštine općine Karoljem Bagijem, tajnikom Općinskog komiteta SKV Antunom Milodanovićem Delom, predsjednikom Općinske konferencije SSRNV-a Antunom Kopilovićem Šogorom, predsjednikom Općinskog vijeća Saveza sindikata Tomom Kopilovićem, predsjednikom Općinskog komiteta Saveza omladine Blaškom Kopilovićem i drugima, koji su se diskretno locirali na krajnje lije-

vom dijelu salaša, kako ne bi kvarili originalni izgled salaša i „živu sliku“.

Bandaš Grgo Kujundžić tom je prigodom predsjedniku uručio somun kruha od novog brašna, s tim da se tih godina kruna od žitne slame još nije smjela predavati, jer je ona tobože imala religiozni simbol, te je tek kasnijih godina dobila „zeleno svjetlo“ kada je došlo do demokratizacije društva devedesetih godina prošlog stoljeća. Uzgred, cijeli je scenarij priredaba „Dužijance“ tijekom 1967. godine napisao pokojni književnik Matija Poljaković, po čijem su se scenariju održavale sve priredbe u sklopu žetelačkih svečanosti „Dužijance“, počevši od natjecanja risara, konjičkih utrka, skupštine risara, povorke Dužijance, sajma zanatstva i dr.

Kazivač: **Grgo Bačlija**

Prvi barjaktar Dužijance

inicijativa za organiziranje Dužijance potekla je iz Tavankuta, od skupine ljudi na čelu s Nacom Zelićem, ali je sve bilo pipavo jer je komitet Partije diktirao puno toga u ono vrijeme. Za provedbu cijele žetvene manifestacije trebalo je pronaći adekvatnu ustanovu, pa je odluka pala na „Bunjevačko kolo“, ponajprije zbog mladeži koja se tamo okupljala. Ipak, kada je svečanom povorkom s gradskog hipodroma započela završna svečanost „Dužijance“, tadašnje vlasti nisu bile nimalo zadovoljne. Jer, mimo njihovih očekivanja, gradske su ulice bile ispunjene desetinama tisuća Subotičana i mještana okolnih naselja, što ondašnje vlasti nikako nisu gledale sa simpatijom, pripovijeda nam bač Antun, nastavljajući nezaboravnu '68-osmašku priču Dužijance: „Jašuci konja Bečara predvodio sam svečanu kolonu koja se od hipodroma polagano primicala središtu grada, ali moram vam odmah kazati kako mi je bilo jako teško uzjahati ovog plemenitog konja, a sve zbog teškog paradnog graničarskog odijela iz vremena carice Marije Terezije kojeg sam tom prigodom imao na sebi. Ovu odoru čine jahaće bijele hlače, crveni mundir, crna kapa i bijela dolamica koja se nosila oko vrata, a od oružja – sablja i turska puška koju nisam nosio jer mi je u ruci bio barjak. Cijelu autentičnu opravu dobio sam iz depoa Historijskog arhiva u Subotici, a najstariji eksponat je bila upravo sablja koja potječe još iz turskog vremena. Zanimljivo je istaknuti kako je prema tadašnjem dogovoru cijela kolona morala proći sve do središnjeg gradskog trga, a ne kao što je danas slučaj da se mnogi rasprše i prije stizanja do zacrtanog cilja.“

„Još jedna zanimljivost vezuje se uz tu čuvenu 'Dužijancu' iz 1968. godine. Naime, ona je svečano proslavljena u četvrtak, a ne u nedjelju kako je to današnji običaj, jer su organizatori inzistirali na proslavi točno na dan Velike Gospe, koja je kalendarski te godine bila upravo usred radnog tjedna. Unatoč činjenici kako je bio radni dan, velika masa ljudi je izašla na ulice želeći proslaviti i obilježiti lijepi običaj proslave okončanja žetvenih radova.“

Tadašnji prvi čovjek Subotice dočekaao je na bini kod gradskog kazališta kolonu koju sam predvodio noseći barjak Dužijance i primio prvi kruh iz ruku bandaša i bandašice. Dan je bio iznimno vruć, pa mi je jahanje u toploj graničarkoj odori i nošenje teškog barjaka bez olakšavajuće futrole predstavljalo svojevrsni problem, ali sve sam izdržao želeći dati svoj

doprinos obilježavanju naše Dužijance“, priznaje barjaktar Antun Mukić.

„Na koncu htio bih istaknuti kako su se u ono vrijeme kruh i barjak predavali odmah gradonačelniku, jer su bandaši i bandašica u svojim kolima bili na čelu kolone, a ne kao što je to danas običaj – na začelju. Osobno mislim da bi taj običaj trebalo vratiti. Nakon svršetka svečanog defilea svih sudionika Dužijance uslijedilo je narodno veselje na glavnom gradskom trgu gdje je oko Gradske kuće bilo razapeto nekoliko šatora i bila je organizirana prehrana za sve skupine iz svečane kolone. Također, sva djeca su prije početka cijelog programa dobila sendviče koje su osigurale tadašnje gradske vlasti, a za ručak je bio služen govedji gulaš i salata. Nakon ove nezaboravne i za našu povijest iznimno važne Dužijance, još jednom sam nosio barjak, a potom sam u sljedećim svečanim defileima vozio fijaker kakav do tada Subotica nije vidjela“, naglasio je na kraju ove lijepe priče o Dužijanci, prvi barjaktar Antun Mukić.

Kazivač: **Antun Mukić**

Šuškavi šling

Sa izvora,
čašu mi
hladne vode donesi.
Sjedi do mojih bijelih nogu,
slučajno me dodirni,
i slušaj kako šling štirvani
vjetrom šušti.

Željka Zelić Nedeljković

PROGRAM DUŽIJANCE 2021.

21. 1. 2021.	tijekom dana	Risarski disnotor Etnosalaš u Đurđinu
25. 4. 2021.	u 17 sati	Blagoslov žita – „Markovo” – sveta misa u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu; poslije svete mise procesija od crkve do njive
12. 6. 2021.	tijekom dana	14. Festival dječjeg stvaralaštva „Djeca u Dužijanci”
13. 6. 2021.	u 10 sati	14. Festival dječjeg stvaralaštva „Djeca u Dužijanci” – katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica
23. 6. 2021.	u 19 sati	Priskakanje vatre na Sv. Ivana Cvitnjaka – dvorište ispred crkve u Đurđinu
30. 6. 2021.	u 9 sati	Etno-radionica pravljenje tarane – Etnosalaš u Đurđinu
4. 7. 2021.	u 10 sati	Dužijanca – crkva sv. Marka Evangelista, Žednik
9. – 1 7. 7. 2021.	u 19 sati	XXXVI. Saziv „Prve kolonije naive u tehnici slame” – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, HKPD „Matija Gubec”, Tavankut
10. 7. 2021.	od 6.30 sati	Takmičenje risara – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu
11. 7. 2021.	u 10.30 sati	Dužijanca – crkva sv. Petra i Pavla apostola, Bajmak
17. 7. 2021.	u 18 sati	Natjecanje u pucanju bičevima – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu
18. 7. 2021.	u 10.30 sati	Dužijanca – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut
21. – 28. 7. 2021.	u 19 sati	Otvorenje izložbe „S Božjom pomoći” – Svečana dvorana HKC „Bunjevačko kolo”
21. 7. 2021.	tijekom dana	Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga – Subotica
25. 7. 2021.	u 10 sati	Dužijanca – crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna
30.7. – 30. 8. 2021.	u 19 sati	Izložba slika s XXIV. međunarodne likovne kolonije „Bunarić” – HKC „Bunjevačko kolo”, Subotica
1. 8. 2021.	u 10 sati	Dužijanca – crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin
1. 8. 2021.	od 14 sati	Konjičke utrke Dužijanca – Gradski hipodrom, Subotica

1. 8. 2021.	u 18 sati	Dužijanca – kod križa u centru, Mirgeš
5. 8. 2021.	u 19 sati	Književna večer u organizaciji Katoličkog društva „Ivan Antunović“ – Svečana dvorana HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica
6. 8. 2021.	u 19 sati	Izložba radova od slame nastalih na XXXVI. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu – Vestibul Gradske kuće, Subotica
6. 8. 2021.	u 20 sati 20.20 sati	Tamburaška večer , Gradski trg, Subotica Predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, proglašenje najljepšeg izloga – Gradski trg, Subotica
6. 8. 2021.	tijekom dana	Izložba rukotvorina – Glavni trg, Subotica
7. 8. 2021.	u 18 sati u 19.30 sati	Svečana Večernja – katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica Polaganje vijenca od žita na spomenik Risaru i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica
7. 8. 2021.	u 20 sati	Skupština risara – Gradski trg, Subotica Nastup folklornih ansambala , Gradski trg, Subotica
8. 8. 2021.	u 9 sati	Središnja proslava Dužijance 2021. Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice – crkva sv. Roka, Subotica
	u 9.15 do 9.45 sati	Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske
	u 10 sati	Svečano euharistijsko slavlje – katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica
	u 12 sati	Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku – Gradski trg, Subotica
	u 19 sati	Posjet grobu Blaška Rajića – Kersko groblje, Subotica
	u 20 sati	Bandašicino kolo – Gradski trg, Subotica
13. 8. 2021.	tijekom dana	Početak rada XXV. Međunarodne likovne kolonije „Bunarić“ – HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica
14. 8. 2021.	tijekom dana	Dužijanca u Baji Otvorenje izložbe, projekcija filma i nastup folklornih skupina, Baja
15. 8. 2021.	u 10 sati	Dužijanca u Baji – Svečano euharistijsko slavlje – crkva sv. Antuna, Baja
15. 8. 2021.	u 18 sati	Izložba slika i zatvaranje izložbe XXV. Međunarodne likovne kolonije „Bunarić“ – HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica
29. 8. 2021.	u 10 sati	Proštenje na Bunariću

DUŽIJANCU 2020. pomogli su:

Ovaj broj Revije Dužijanca pomogli su:

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Štamparija ROTOGRAFIKA

SALAŠ 024

FOTOGRAFIJE:
Zoran Vukmanov Šimokov
Adrijana Vukmanov Šimokov
Nada Sudarević
Luka Poljak

Klara Dujak
Ivan Ivković Ivandekić
Ana Francišković
UBH „Dužijanac“

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

008(=163.42)(497.113)
398.332.33

REVIJA Dužijanac : Ilustrirani časopis Udruge
bunjevačkih Hrvata „Dužijanac“ za kulturu življenja / Glavna
urednica Nela Skenderović, - God. 1, br. 1 (pros. 2014.) - Subotica :
Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanac, 2014. - Ilustr.; 30 cm

Izlazi jednom godišnje.
ISSN 2406-1638 = Revija Dužijanac
COBISS.SR.-ID 292121607

Bandaš i bandašica Dužijance 2020.

ISSN 2406-1638

9 772406 163009